

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü
Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı

**5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DRAMA
YÖNTEMİNİN ÖğRENCİ BAŞARISINA, TUTUMUNA VE
KALICILIğA ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan: Selda AKSÜT

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Feyzullah EZER

ELAZIğ- 2016

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü
Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı

Selda AKSÜT' ün hazırlamış olduğu "5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına, Tutumuna ve Kahcılığa Etkisi " başlıklı tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 01.12.2016 tarih ve 48668769/62 sayılı kararı ile oluşturulan jüri tarafından 16.12.2016 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda başarılı sayılmıştır.

Jüri Üyeleri:

- 1.Yrd.Doç.Dr. Feyzullah EZER (Danışman)
- 2.Yrd.Doç.Dr. Ümmühan ÖNER
- 3.Yrd.Doç.Dr. Erol KOÇOĞLU

İmza

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ayşegül GÖKHAN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Yrd. Doç. Dr. Feyzullah EZER danışmanlığında hazırlamış olduğum **“5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına, Tutumuna ve Kalıcılığa Etkisi”** adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

Selda AKSÜT

16/ 12 /2016

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen, araştırmanın planlanmasından yazımına her aşamasında bana destek olan görüşleriyle bu çalışmaya ışık tutan ve tez çalışmam süresince gösterdiği sabır ve ilgiden dolayı değerli danışmanım ve saygıdeğer hocam **Yrd. Doç. Dr. Feyzullah EZER'** e sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimime başladığım andan itibaren, araştırmanın planlanmasından yazımına kadar her aşamasında fikirlerinden ve tecrübelerinden istifade ettiğim, sürekli olarak yardım ve desteğini gördüğüm ve tez çalışmam süresince gösterdiği sabır ve ilgiden dolayı saygıdeğer hocam **Yrd. Doç. Dr. Esen DURMUŞ'** a sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Araştırmanın başından sonuna kadar birçok aşamasında bana yardımcı olan, hiçbir konuda benden yardım ve desteğini esirgemeyen saygıdeğer hocam **Yrd. Doç. Dr. Filiz VAROL'** a ve saygıdeğer hocam **Yrd. Doç. Dr. Ümmühan ÖNER'** e sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimim süresince bana yardımcı olan ve desteğini esirgemeyen, fikirlerinden ve tecrübelerinden istifade ettiğim saygıdeğer hocam **Doç. Dr. Zafer ÇAKMAK'** a ve bölüm hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

İstatistiksel analizlerimde bana yardımcı olan ve çalışmaya destek olan sayın hocam **Kenan BAŞ'** a teşekkür ederim. Deneysel işlemler süresince bana yardımcı olan Mezre Ortaokulu'nun idari kadrosuna, uygulamalar sırasında yardımlarını esirgemeyen sosyal bilgiler öğretmeni sayın hocam **Banu AYDIN'** a ve öğrencilere teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın her aşamasında fikirleriyle bana yardımcı olan, devamlı destek olan, bana inanan ve varlıklarından güç aldığım arkadaşlarım sayın **Müşerref Kübra KINACI'** ya, **Gülden KILIÇASLAN'** a, **Merve ÇAKIR'** a ve **Gamze ALBAYRAK'** a içtenlikle teşekkür ederim.

Bu günlere gelmemde kuşkusuz en büyük paya sahip olan kıymetli aileme teşekkürü bir borç bilirim. Yüksek lisans eğitimine başlamam için beni cesaretlendiren, sonrasında bana her konuda destek olan ve tez çalışmam süresince gösterdiği sabır ve ilgiden dolayı değerli kardeşim sayın **Zahide AKSÜT'** e içtenlikle teşekkürlerimi sunarım.

Selda AKSÜT

Elazığ 2016

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına, Tutumuna ve Kalıcılığa Etkisi

Selda AKSÜT

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü

Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı

Elazığ, 2016, Sayfa: XV+182

Bu çalışmanın amacı ortaokul beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinde yer alan konuların öğretiminde drama yönteminin nasıl kullanılabileceğine ilişkin drama etkinlikleri oluşturmak ve oluşturulan drama etkinliklerinin öğrenci başarısına, kalıcılığına ve derse karşı tutumlarına etkisini araştırmak ve yöntem ile ilgili yapılan uygulamalara ilişkin öğrencilerin görüşlerini belirlemektir.

Çalışma 2013-2014 eğitim-öğretim yılı güz yarısında Elazığ merkezde yer alan Mezre ortaokulunda bulunan beşinci sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Çalışma karma (mixed) araştırma niteliğinde olup, hem nicel hem de nitel verilerden yararlanılmıştır. Çalışmanın nicel boyutunda ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılırken, nitel boyutta ise görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışmada bir deney (n=38) bir de kontrol (n=33) grubu bulunmaktadır. Deney grubunda dersler drama yöntemi ile işlenirken, kontrol grubunda dersler programa dayalı öğretim yöntem ve teknikler yoluyla işlenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak başarı testi, tutum ölçeği ve görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde hem parametrik testlerden hem de non-parametrik testlerden yararlanılmıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen verilerin nicel boyutları SPSS 17.00 programıyla analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular üzerinde doğru analiz yapabilmek amacıyla verilerin normal bir dağılım sergileyip-sergilemediğini kontrol etmek için Varyansların homojen dağılım gösterdiği durumlarda parametrik testlerden: Bağımlı Örneklemeler (Paired Samples Statistics) t-testi, Bağımsız Örneklemeler Independent (Bağımsız) t-testi testlerinden yararlanılmıştır. Varyansların normal bir dağılım sergilemediği durumlarda ise bu testlerin non-parametrik karşılığı olan Mann-Whitney U testi, testinden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (SS), yüzde ve frekans değerleri dikkate alınmıştır. İstatistiksel sonuçların değerlendirilmesinde $P < 0.05$ anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre deney grubu ile kontrol grubu son test başarı puan ortalamaları bakımından deney grubu lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Ayrıca deney grubu ile kontrol grubu kalıcı test başarı puan ortalamaları bakımından deney grubu lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı tutumları açısından ise gruplar arasında bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise NVIVO 8 programı kullanılarak yorumlar yapılmıştır. Ayrıca yapılan uygulamanın faydalı yönlerine, uygulamada sevilen etkinliklere, uygulamada problem yaşanan durumlara ve uygulamayı daha etkili bir duruma getirmek için önerilere ilişkin farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre bu yöntemin farklı ders ve sınıf seviyelerinde kullanılması ve sınıf ortamlarının uygulamalara uygun olarak düzenlenmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, drama yöntemi, öğrenci başarısı, tutum.

ABSTRACT

Master's Thesis

The Effect of Drama Method on Student Achievement, Attitude and Permanence in Social Studies Course for Fifth Grade

Selda AKSÜT

Fırat University

Institute of Educational Sciences

Social Studies and Turkish Language Education Department

Social Studies Education

Elazığ, 2016, Pages: XV+182

The objective of the present study is to construct drama activities related to the use of drama method in the instruction of topics in the middle school fifth grade Social Studies course, "Learning About Our Region" unit, and to investigate the effect of the drama activities on student achievement, retention and student attitudes towards the course and to determine the student views on the applications of the method.

The study was conducted with the fifth grade students in Mezre secondary school located at Elazığ city center during 2013-2014 academic year fall semester. The study is a mixed study, perusing both quantitative and qualitative data. In the quantitative dimension of the study, quasi-experimental design with pretest-posttest and control group was used, while interview technique was utilized in qualitative dimension. A study (n = 38) and a control group (n = 33) were used in the study. In the study group, lessons were instructed with the drama method, while in the control group, lessons were instructed with teaching methods and techniques provided in the curriculum. An achievement test, attitude scale and interview form were used as data collection tools in the research. Both parametric and non-parametric tests were utilized in the analysis of the data obtained in the study.

The quantitative dimension of the results obtained in the study were analyzed with the SPSS 17.00 software. The parametric tests of Paired Samples Statistics t-test and Independent Samples t-test were used where the variance distribution was homogeneous to control whether the data exhibited normal distribution in order to analyze the collected data accurately. In cases where the variance did not exhibit a normal distribution, Mann-Whitney U test, a non-parametric counterpart of the abovementioned tests, was used. In data analysis, arithmetic mean (\bar{X}), standard deviation (SD), percentage and frequency values utilized. Statistical significance level of $P < .05$ was accepted when evaluating the statistical results. Study findings demonstrated that there was a statistically significant difference between the study group and the control group based on the mean posttest success score favoring the study group. It was also found that there was a statistically significant difference between the study group and the control group based on the mean final test scores favoring the study group. In terms of the attitudes of the students towards the social studies course, there was no difference between the groups. In the qualitative data analysis, NVIVO 8 software was used for interpretations. Furthermore, different results were achieved concerning the benefits of the application, activities enjoyed during the application, the situations where problems were encountered, and the recommendations to increase the effectiveness of the application. Accordingly, it was proposed to use this method in different courses and grade levels and to rearrange the classroom environment appropriately for the applications.

Keywords: Social Studies, drama method, student achievement, attitude.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	I
BEYANNAME	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar LİSTESİ	XIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XIV
EKLER LİSTESİ	XV
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	3
1.2. Araştırmanın Önemi	3
1.3. Araştırmanın Problemi.....	4
1.4. Alt Problemler.....	4
1.4.1. Başarı testine ilişkin alt problemler	4
1.4.2. Tutum ölçeğine ilişkin alt problemler.....	5
1.4.3. Nitel boyuta ilişkin alt problemler	5
1.5. Araştırmanın Sayıltıları.....	5
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.7. Tanımlar.....	7
İKİNCİ BÖLÜM	8
II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1. Sosyal Bilgiler Kavramı.....	8
2.1.1. Sosyal Bilgilerin Tarihi Gelişimi	10
2.1.2. Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler Kavramları.....	14
2.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Amaçlar	15
2.1.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretmen	18
2.1.5. Sosyal Bilgiler Öğretimde Kullanılan Başlıca Öğretim Yöntem ve Teknikleri ...	20
2.1.5.1. Düz Anlatım (Takrir) Yöntemi	21
2.1.5.2. Soru-Cevap Yöntemi	22
2.1.5.3. Tartışma Yöntemi	22

2.1.5.4. Örnek Olay Yöntemi.....	23
2.1.5.5. Gezi Gözlem Yöntemi	23
2.1.5.6. Problem Çözme Yöntemi.....	24
2.1.5.7. Proje Tabanlı Öğrenme Yöntemi	25
2.1.6. Türkiye’de Yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (2004)	25
2.2. Drama Kavramı.....	29
2.2.1. Drama ve Oyun İlişkisi	30
2.2.2. Dramanın Tarihsel Gelişimi.....	32
2.2.3. Eğitimde Dramanın Yeri ve Önemi	34
2.2.4. Dramada Eğitsel Kazanımlar	35
2.2.5. Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Drama	36
2.2.6. Drama Çeşitleri	37
2.2.6.1. Yaratıcı Drama.....	37
2.2.6.2. Eğitici Drama	39
2.2.6.3. Psikodrama Drama.....	40
2.2.6.4. Sosyodrama Drama.....	40
2.2.7. Dramanın Çocuğun Gelişimine Etkileri	40
2.2.7.1. Dramatik Etkinliklerin Çocuğun Zihin ve Dil Gelişimine Etkisi	40
2.2.7.2. Dramatik Etkinliklerin Çocuğun Fiziksel ve Motor Gelişimine Etkisi	41
2.2.7.3. Dramatik Etkinliklerin Çocuğun Sosyal Gelişimine Etkisi	41
2.2.7.4. Dramatik Etkinliklerin Çocuğun Duygusal Gelişimine Etkisi	42
2.2.8. Dramanın Türlerine Katılan Çeşitli Öğrenme Türleri	43
2.2.8.1. Etkileşim Yoluyla Öğrenme	43
2.2.8.2. Öğrenci (İnsan) Merkezli Öğrenme	43
2.2.8.3. Tartışarak Öğrenme	43
2.2.8.4. Duygusal Öğrenme	44
2.2.8.5. Keşfederek Öğrenme	44
2.2.8.6. İşbirliğine Dayalı Öğrenme	44
2.2.8.7. Kavram Öğrenme.....	44
2.2.9. Dramanın Yararları	45
2.2.10. Dramanın Lideri (Öğretmen)	46
2.2.11. Drama Araç - Gereçleri.....	49
2.2.12. Drama Uygulamasında Dikkat Edilmesi Gereken Koşullar	50
2.2.12.1. Dramanın Yapısı	50
2.2.12.2. Çevre	51

2.2.12.3. Öğretmen Katılımı	51
2.2.12.4. Sessizlik	51
2.2.12.5. Dramaya Ayrılan Süreler	52
2.2.12.6. Etkinlik Seçimi	52
2.2.12.7. Gruplar Arası Farklılıklar	52
2.2.13. Eğitimde Drama Sürecindeki Öğeler	53
2.2.13.1. Çalışma Mekânı (Çevre, Araç ve gereçler)	53
2.2.13.2. Oyun Grubu (Katılımcılar)	54
2.2.13.3. Çalışmanın Kendisi (Uygulama)	54
2.2.13.4. Drama Lideri (Öğretmen)	55
2.2.14. Dramanın Planlanması	55
2.2.15. Eğitimde Drama Uygulama Basamakları	56
2.2.15.1. Isınma.....	56
2.2.15.2. Uyum-Güven	56
2.2.15.3. Doğaçlama Oluşumlar	57
2.2.15.4. Rahatlama - Değerlendirme	57
2.2.16. Dramada Özel Teknikler.....	58
2.2.16.1. Rol Oynama	58
2.2.16.2. Doğaçlama	59
2.2.16.3. Dramatik Oyun	60
2.2.16.4. Pantomim (Sözsüz Oyun)	61
2.2.16.5. Zihinde Canlandırma	62
2.2.16.6. Kukla.....	62
2.2.16.7. Benzetim	63
2.2.16.8. Rol Değiştirme	63
2.2.16.9. Oyun Yaratma (Yaratıcı Dramatizasyon)	63
2.2.16.10. Geriye Dönüş	64
2.2.16.11. Paralel Çalışma	64
2.2.16.12. Yaratıcı Dans	65
2.2.16.13. Öykünme (Taklidi Oyun).....	65
2.2.16.14. Kenardan (Dışarıdan) Yönlendirme.....	65
2.2.16.15. Bilinç Koridoru	66
2.2.16.16. Öykü Olay Canlandırma	66
2.2.16.17. Dedikodu Halkası	67
2.3. İlgili Araştırmalar	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	78
III. YÖNTEM	78
3.1. Araştırma Modeli	78
3.2. Çalışma Grubu	80
3.3. Veri Toplama Süreci.....	81
3.3.1. Nicel Veri Toplama Araçları	81
3.3.1.1. Başarı Testi	81
3.3.1.2. Tutum Ölçeği	82
3.3.2. Nitel Veri Toplama Araçları	84
3.3.2.1. Görüşme Formu	84
3.4. Araştırma Sürecinde Uygulanan İşlemler	86
3.4.1. Uygulama Öncesi Yürütülen Çalışmalar	86
3.4.2. Uygulama Sürecinde Yürütülen Çalışmalar	88
3.4.3. Uygulama Sonrasında Yürütülen Çalışmalar	89
3.5. Verilerin Analizi	90
3.5.1. Nicel Verilerin Analizi.....	90
3.5.2. Nitel Verilerin Analizi	92
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	93
IV. BULGULAR ve YORUM	93
4.1. Nicel Verilerin Analizi.....	93
4.1.1. Başarı Testine İlişkin Bulgular ve Yorum	93
4.1.1.1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?.....	93
4.1.1.2. Deney grubu ön test - son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?	95
4.1.1.3. Kontrol grubu ön test - son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?	95
4.1.1.4. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?.....	96
4.1.1.5. Deney ve Kontrol grubu öğrencilerinin kalıcı test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?	97
4.1.2. Tutum Ölçeğine İlişkin Bulgular ve Yorum	98
4.1.2.1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?	98

4.1.2.2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?	100
4.2. Nitel Verilerin Çözümlemesi	101
4.2.1. Drama yönteminin öğretimde kullanılmasının uygulama sırasında sevilen etkinliklere ilişkin elde edilen bulgular	102
4.2.2. Drama yönteminin öğretimde kullanılmasının faydalı yönlerine ilişkin elde edilen bulgular	105
4.2.3. Drama yönteminde uygulama sırasında problem yaşanan durumlara ilişkin elde edilen bulgular	109
4.2.4. Drama yönteminde uygulamayı daha etkili bir duruma getirmek için önerilere ilişkin elde edilen bulgular	111
BEŞİNCİ BÖLÜM	115
V. SONUÇ ve ÖNERİLER	115
5.1. Nicel Bulgulara İlişkin Sonuçlar	115
5.1.1. Başarı Testine İlişkin Sonuçlar	115
5.1.2. Tutum Ölçeğine İlişkin Sonuçlar	118
5.2. Nitel Bulgulara İlişkin Sonuçlar	119
5.2.1. Görüşmeye İlişkin Sonuçlar	119
5.3. Öneriler	121
KAYNAKLAR	123
EKLER	131
ÖZ GEÇMİŞ	182

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Deney ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Dağılımı.....	81
Tablo 2. Başarı Testi Analiz Sonuçları	82
Tablo 3. Ölçek Derecelendirilmesinde Kullanılan Puan Karşılıkları.....	83
Tablo 4. Ölçek Alt Boyutları ve Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayıları	83
Tablo 5. Deney ve Kontrol Grupları Varyansların Homojenliği Sonuçları	94
Tablo 6. Deney ve Kontrol Grubu Ön Test Başarı Mann-Whitney U Testi Sonuçları ..	94
Tablo 7. Deney Grubu Ön Test-Son Test Bağımlı Örneklemeler (Paired Samples Statistics) T-Testi Sonuçları	95
Tablo 8. Kontrol Grubu Ön Test-Son Test Bağımlı Örneklemeler (Paired Samples Statistics) T-Testi Sonuçları	95
Tablo 9. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Test Başarı Puan Ortalamaları Varyansların Homojenliği	96
Tablo 10. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Test Başarı Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	96
Tablo 11. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Kalıcı Test Başarı Puan Ortalamaları Varyansların Homojenliği	97
Tablo 12. Deney ve Kontrol Grubu Kalıcı Başarı Independent (Bağımsız) T-Testi Sonuçları.....	98
Tablo 13. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Tutum Puanları Varyansların Homojenliği.....	99
Tablo 14. Deney ve Kontrol Grubu Ön Tutum Mann-Whitney U testi Sonuçları.....	99
Tablo 15. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Tutum Puanları Varyansların Homojenliği.....	100
Tablo 16. Deney ve Kontrol Grubu Son Tutum Independent (Bağımsız) T-Testi Sonuçları.....	100

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Araştırmada Kullanılan Modelin Tasarımı.....	80
Şekil 2. Drama Yönteminde Uygulama Sürecine İlişkin Model	102
Şekil 3. Drama Yönteminde Sevilen Etkinliklere İlişkin Model.....	103
Şekil 4. Drama Yönteminde Uygulamanın Faydalı Yönlerine İlişkin Model	105
Şekil 5. Drama Yönteminde Uygulama Sırasında Problem Yaşanan Durumlara İlişkin Model.....	109
Şekil 6. Drama Yönteminde Uygulamayı Daha Etkili Bir Duruma Getirmek İçin Önerilere İlişkin Model	112

EKLER LİSTESİ

EK 1: Milli Eğitim İzin Belgesi	131
EK 2: Sosyal Bilgiler Başarı Testi	137
EK 3: Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği	141
EK 4: Görüşme Formu	143
EK 5: Ünitelendirilmiş Yıllık Plan.....	144
EK 6: İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Programı	145
EK 7: Uygulanan Drama Etkinlik Planları.....	146
EK 8: Uygulamaya İlişkin Fotoğraflar.....	170

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

İnsan yararını gözeterek bilgiyi üreten bilimler, doğa bilimleri ve sosyal bilimlerdir. Üretilen bu bilgilerin eğitim yoluyla insanlara aktarılması gerekmektedir. Sosyal bilimlerin çok disiplinli ya da tek disiplinler şeklinde veya disiplinler arası yaklaşımla öğretimi, eğitimde sosyal bilimlerde yer alan bilgi, değer, beceri ve tutumların kazandırılmasıyla mümkündür (Safran, 2008, s.3). Eğitim, insanın daha güçlü, daha yaratıcı ve daha yapıcı olarak gelişmesine ve büyümesine hizmet eden, insanın dünyaya geldiğinde kazandığı gizil güçlerin ve becerilerin açığa çıkarılmasını sağlar (Alkan, 2005, s.11). Eğitim aynı zamanda birey ile bireyin yaşadığı toplum arasında oluşan süreçtir. Toplum, bireyin yaşadığı çevrenin beklentilerini karşılmasını ve toplumun devamını sağlayacak şekilde gelişmelerini ister. Toplum, bu gelişimi sağlamak için ilk önce bireylerde olması gereken özellikleri belirler, sonra da bu özellikler bireylere çeşitli yollarla kazandırılmaya çalışılır. Bu sürece kasıtlı kültürleme veya eğitim denir (Çilenti, 1988, s.13).

Öğretim, bireyin kalıcı öğrenmesini sağlamak amacıyla belli bir program doğrultusunda planlanan, uygulanan, değerlendiren ve genellikle ders vb. uygulamalarla sınırlı olan etkinliklerdir (Taşpınar, tarihsiz, s.3). Öğretim süreci üç aşamadan oluşur. Bunlar; (1) Öğretimin planlaması, (2) Öğretimin uygulanması, (3) Öğretimin değerlendirilmesidir. Belli bir program ve plan çerçevesinde gerçekleştirilen bir etkinlik olan öğretim, öğretimin yapılacağı ortamda uygulanacak etkinliklerin önceden planlandığı ve bu plan doğrultusunda uygulandığı öğretme etkinliğidir. Bu bilgiler ışığında öğretim, belli bir olayda ve konuda temelinde öğretme etkinliği olan bir süreçtir (Sünbül, 2007, s.3).

Öğretmenlerin öğrencilerin davranışlarını belli hedefler çerçevesinde değiştirmek amacıyla planladıkları ve öğrencilerin öğrenmelerini sağlayan tüm etkinliklere öğretim denir. Öğretimin belirlenen amaçlara ulaşmasını sağlamak için öğretmen, öğretim faaliyetlerini planlarken doğru ve yerinde seçilmiş öğretim model,

yöntem, teknik ile araç ve gereçlerden yararlanır (Erden, tarihsiz, s.97). Bu yöntemlerden biri de “Drama” dır.

Drama öğrencilerin bir deneyimi, bir konuyu, bir kavramı, bir durumu, bir beceriyi, bir varlığı pandomim, eğitsel oyun, dramatizasyon, doğaçlama ve rol oynama gibi teknikler uygulanarak canlandırma süreci olarak tanımlanabilir (Cin, 2006, s.141). Drama, içsel bir düşüncenin, bir durumun, bir tasarımın jest ve mimiklerin kullanılarak eyleme dönüşmesidir. Grup etkinliği olan dramanın temelinde iletişim vardır. Dramanın asıl hedefi; grubu oluşturan üyelerin birbirine dokunarak oluşturulan güven ortamında doğaçlamalar yapılarak geliştirilen bu yaratma sürecini çocuğa yaşatmaktır (Morgül, 2003, s.12).

Yunancada dram kelimesi eylem, drama ise bir yaşama biçimi anlamına gelir. Bu akımın babası olan J.J.Rousseou (1712-1778) tarafından başlatılan eğitimde drama, reformcu hareketlerle, Fransa’da başlamıştır. Açık hava festivalleri teklifini sunarak dramayı yaygınlaştırmayı amaçlayan ve katılımcı dramaya ağırlık veren Rousseou, oyunda gerçek hislerin yaşanması gerektiğini savunmuştur. İzleyicilerin kendi kendilerini eğlendirmeleri, duyguların üstünlüğü, kişisel, bilişsel ve hisleri yaşamak Rousseou’ya göre önemlidir. İngiltere endüstri devrimine yöneldiği zamanlarda İngiliz eğitim sisteminde de değişiklikler meydana geldiğinde, Fransa’da romantik natüralizm vardı. 1870’lerden bu yana eğitimde yapılan yeniliklerle çocuğa, bilgilerin aktarıldığı boş bir kap gibi görülmesi anlayışı yerine “çocuk merkezli eğitim” anlayışı yerini almıştır. Bu anlayışın geliştirilmesi için ilerici okullar açılmış, buralarda kişisel duyarlılığın geliştirilmesi düşünülmüştür. Çocuk merkezli eğitimin uygulandığı 1889-1890 yıllarında açılan bu okullarda eğitim ortamında dramanın ilk uygulamaları da görülmektedir (Gönen ve Dalkılıç, 2000, s.25). Yöntem, İngiliz ve Amerikan eğitim sisteminde 20. yüzyılın başlarında ilk defa kullanılmaya başlanmıştır. Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de dramayı bir eğitim öğretim aracı olarak kullanmaktadır. Eğitimde dramanın yer alma sürecinde meydana gelen gelişmeler drama kavramının farklı adlarla (Dramatik Eğitim, Eğitimde Drama, Yaratıcı Drama, Eğitsel Drama, Dramatizasyon) anılmasına neden olmuştur (Cin, 2006, s.141).

Drama, öğrencilerin empati kurarak, çok yönlü gelişmesi, öğrenme-öğretme sürecinde aktif rol oynamasıdır. Drama uygulamalarının temel esaslarından biri etkileşim ve iletişimdir. Drama yöntemi öğrenci merkezli olup ama tek taraflı bir

etkileşim değildir. Uygulamaların doğasında oyuncular, katılımcılar ve izleyicilerin sözlü ve sözsüz etkileşimi ve yaparak yaşayarak öğrenme vardır. Uygulamaların temel amacı, bireyin hayatı çok yönlü düşünmesi, kendini rahat ifade edebilmesi, araştırma arzusu ve duygusu konusunda kendini güdülemesidir (Sünbül, 2007, s.363). Drama, eğitimde çocuğun empati kurarak, çok yönlü düşünmesini sağlayarak, öğretimde kendisini rahat ifade edebilmesini, pasif olmamasını ve hayal gücünü kullanmasını sağlayan bir faaliyettir. Öğretmenin elinde sihirli bir anahtar gibi kullanılan drama, bir eğitim aracı olarak uyguladığı zaman öğretmenler ve öğrenciler okul ortamı dışındaki hayatı tekrar oluşturma şansı bulacaklardır. Dramayla çocuk düşüncelerini, duygularını, beş duyusunu duruma katarak yaşadığı çevreyi araştırır, gözlemleyerek keşfeder. Çocuğun yapısında olan dramanın açığa çıkması için öğretmenin ilk olarak araştırma ve tartışma ortamı oluşturarak çocukları dramaya güdülemesi gerekir (Dirim, 1998, s.35).

Öğretim programının eşsiz ve birleştirici bir unsuru dramadır. Eğitimde planlı ve sürekli drama eğitimi uygulamak, öğrencilerin değerlendirme, yaratma, keşfetme ve çözümlenmeye yönelik soru sorma yeteneklerinin gelişmesini sağlar. Drama da öğrencilerin hepsinin çalışmaya katılma hakkı olduğu için kendilerine olan güvenleri ve tecrübeleri gelişir. Drama, üst düzeyde hayal gücüne dayanan bir yoldur. İnsanın kendisini ve başkalarını tanımaya dramatik etkinlikler destek olur. Öğrencileri yetenek sahibi, sabırlı, istikrarlı, çok yönlü dünyayı algılayıp kendi dünyalarını genişletmeye çalışan, hayata kendi fikirleri ile katılan, kendine güvenen bireyler olma yolunda yardımcı olur (Gönen ve Dalkılıç, 2000, s.48).

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde drama yönteminin kullanılmasının öğrenci başarısına, derse karşı tutumuna ve kalıcılığa etkisini belirlemek ve uygulanan yöntemle ilgili öğrenci görüşlerini tespit etmektir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Araştırma ile drama yönteminden faydalanılarak uygun bir biçimde hazırlanmış materyallerle derslerin işlenmesi, öğrencilerin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersindeki

başarısına, tutumuna ve kalıcılığa etkisi incelenerek yöntem ile ilgili öğrenci görüşlerine başvurulmuştur.

Araştırmada soyut konuları içeren Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilere en üst seviyede aktarılması, öğrencilerin derse aktif olarak katılıp, konuyu kavramaları ve bu bilgilerin öğretimlerinin daha sonraki öğrenim aşamalarına aktarmalarında drama yönteminin önemi vurgulanmaktadır. Araştırma ile çocukların Sosyal Bilgiler dersinin öğretimine yönelik olumlu yönde katkı sağlamaya ve öğrencilerin yeni öğrenme alternatifleri üzerindeki tutum ve yargılarını ortaya çıkarmaya çalışılacaktır.

Çalışma sonuçlarının Sosyal Bilgiler alanında çalışma yapan akademisyenlere, Sosyal Bilgiler öğretmenlerine ve Sosyal Bilgiler alanına ilgisi olan tüm bireylere yöntemin tanıtılması ve yöntemin diğer ünite ve konulara uygulanması açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte bu çalışma sonucunda elde edilecek olan bulgular konu ile ilgili yapılmış olan diğer çalışmalara katkı sunacak ve kaynak teşkil edecektir.

1.3. Araştırmanın Problemi

Bu araştırmanın başlıca temel iki problemi bulunmaktadır.

1. 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde “Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinin işlenmesinde drama yönteminin kullanılmasının öğrenci başarısı, tutumu ve kalıcılığı üzerinde bir etkisi var mıdır?
2. 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde “Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinin işlenmesinde drama yönteminin kullanılmasına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?

Bu doğrultuda aşağıda verilen alt problemlere cevap aranmıştır.

1.4. Alt Problemler

1.4.1. Başarı testine ilişkin alt problemler

- a. Deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin ön test öğrenci başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

- b. Deney grubunda yer alan öğrencilerin ön test-son test öğrenci başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- c. Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ön test-son test öğrenci başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- d. Deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin son test öğrenci başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- e. Deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin kalıcı test öğrenci başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.4.2. Tutum ölçeğine ilişkin alt problemler

- a. Deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin ön tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- b. Deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin son tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.4.3. Nitel boyuta ilişkin alt problemler

- a. Drama yönteminin öğretimde kullanılmasının uygulama sırasında sevilen etkinliklere ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- b. Drama yönteminin öğretimde kullanılmasının faydalı yönlerine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- c. Drama yönteminde uygulama sırasında problem yaşanan durumlara ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- d. Drama yönteminde uygulamayı daha etkili bir duruma getirmek için önerilere ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?

1.5. Araştırmanın Sayıtları

1. Araştırmada kullanılacak olan ölçme araçlarının (Başarı Testi, Tutum Ölçeği ve Görüşme Formu) veri toplamada amacına hizmet edeceği varsayılmıştır.

2. Deneş ve kontrol gruplarında sonuca etki edebilecek kontrol altına alınamayan değişkenlerin anlamlı düzeyde olmayacağı varsayılmıştır.
3. Deneş ve kontrol gruplarında dersi işleyecek olan öğretmenin araştırmanın amacına uygun hareket edeceği varsayılmıştır.
4. Çalışmada kullanılacak olan ölçme araçlarına öğrencilerin bilinçli bir şekilde cevap vereceğı varsayılmıştır.
5. Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler derslerini istekli bir şekilde takip edecekleri varsayılmıştır.
6. Ölçme araçları yoluyla elde edilen sonuçların gerçeğı yansıtacağı varsayılmıştır.
7. Araştırma için seçilen örneklem evreni temsil edeceği varsayılmıştır.
8. Araştırma için alan yazından elde edilen bilgilerin çalışmanın geçerliliğı açısından nesnel ve yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada;

1. 2013-2014 eğitim öğretim güz yarıyılında Elazığ merkez sınırları içerisinde yer alan Mezre Ortaokulunun 5. sınıfında öğrenim gören toplam 71 öğrenci ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın uygulama süresi haftalık üç ders saati olmak üzere toplam beş hafta ile sınırlıdır.
3. Araştırma 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders programında yer alan “Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinin kazanımları ile sınırlıdır.
4. Araştırma drama yöntemi yoluyla yapılan öğretim etkinlikleri ile mevcut öğretim programının öngördüğü öğretim etkinlikleri ile sınırlıdır.
5. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçme araçlarının ölçme gücü ile sınırlıdır.
6. Araştırmada kullanılan başarı testi, Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeğı ile öğrencilerin görüşme sorularına verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Bu araştırmada, “drama” Mustafa Cin’in görüşleri doğrultusunda yöntem olarak nitelendirilmiştir. Drama; ğrencilerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir davranışı, bir kavramı, ders ünitelerinden belli bir konu veya temayı oyun, rol yapma, dramatizasyon ve doğaçlama gibi teknikler kullanılarak canlandırma süreci olarak tanımlanabilir. Drama bir ğretim yöntemi olarak ele alınmış ve “drama yöntemi” olarak adlandırılmıştır (Cin, 2006, s.141). Buna göre bu çalışmada, sosyal bilgiler, mevcut ğretim programı, drama yöntemi, deney grubu ve kontrol grubu kavramlarının tanımlanmaları gerekli görülmüştür.

Sosyal Bilgiler: Sosyal Bilgiler; ilk ve ortaokullarda sorumluluklarını bilen iyi bir vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimlerde yer alan disiplinlerden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere içinde buldukları toplum ve yaşamla ilgili en gerekli bilgi, tutum, beceri ve değerlerin kazandırılmaya çalışıldığı bir alandır (Erden, tarihsiz, s.8).

Mevcut ğretim programı: İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi ğretim programına uygun olarak, 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı ve ğrenci çalışma kitaplarındaki etkinlikler kapsamında yürütülen işleniş olarak yapılan öğretimdir.

Drama yöntemi: Sözlük anlamıyla, drama hayattaki durumları, olayları doğrudan ve birden canlandırmaktır. Canlı ve cansız varlıkların sözlü veya sözsüz olarak taklit edilmesi ya da bir durumun, bir eylemin ya da bir hissin yeniden yaratılmasıdır. Bir anlamda drama hayali oyundur (Dirim, 1998, s.34).

Deney grubu: 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersi, “*Bölgemizi Tanıyalım*” nitesinin işlenmesinde “*Drama*” yönteminin uygulandığı ğrenci grubudur.

Kontrol grubu: 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersi, “*Bölgemizi Tanıyalım*” nitesinin işlenmesinde mevcut ğretim programının öngördüğü yöntem ve tekniklerin uygulandığı ğrenci grubudur.

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, çalışmanın kuramsal kısmına kaynaklık edeceği düşünülen alan yazın taraması yer almaktadır. Çalışma Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yürütüldüğü için, Sosyal Bilgiler kavramı, Sosyal Bilgiler tarihi gelişimi ve Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hakkında bilgi verilmiştir. Bununla birlikte çalışmaya kaynaklık eden drama yöntemi ve drama yönteminin kullanımına ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Son olarak, drama yönteminin kullanımı ile ilgili alanda yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Sosyal Bilgiler Kavramı

Eğitim insanın varoluşundan bu yana en çok ilgi duyulan konulardan biri olmuştur. Eğitimin geçmişten günümüze farklı birçok tanımı yapılmıştır. Eğitimin sadece bir tanımı değil birden fazla tanımı vardır çünkü eğitimi tanımlayan kişilerin, ilgi alanları ve eğitime bakış açıları birbirinden farklılık göstermektedir. Bazı bilim adamları eğitimi ahlak kuralları çerçevesinde insanları yetiştirmek için araç olarak kullanmışlar, bazıları kültürlerini nesilden nesle aktaran bir araç olarak görmüşler, bazıları da insanların mesleki yeterliklerini kazanmasına yardımcı olan bir kurum olarak düşünmüşlerdir (Altuntaş, 2007, s.13).

Toplumsal kurum ve ilişkilerin basit olduğu dönemlerdeki toplumlarda birey toplumsal davranışlarını, çevresindeki insanlardan öğrenebilmektedir. Sosyal kurumların ve ilişkilerin geliştiği ve farklılaştığı günümüz toplumlarında ise, çocuğun insanlarla olan ilişkilerini, insanların birbirinden farklı olduğunu, toplumdaki formal ve informal gruplar ile bu grupların işlevlerini, ailede başlayan ve hükümetle devam eden ve geniş örgütlere kadar uzanan toplumsal kurumları ve işlevlerini bilmesi gerekmektedir. Çocuğun bu davranışların tamamını sadece ailesinden öğrenmesi olanaksızdır bu yüzden çocuğun sosyalleşmesi işlevini ailenin yarım bıraktığı yerden eğitim kurumları devam ettirmektedir (Erden, tarihsiz, s.4). Eğitim kurumlarının en

önemli işlevlerinden biri çocuğu iyi bir vatandaş olarak yetiştirmektir ve bu işlevi eğitim kurumları, çocuğun sosyalleşmesini, içinde bulunduğu toplumun tarihini, kültürünü ve kurumlarını tanımasını sağlayarak; toplumda üstlendiği rollerin gerektirdiği davranışları, toplumun kendisine sağladığı imkânları ve bunlardan yararlanma yollarını kazandırarak yerine getirmektedir. Eğitim kurumları bu işlevi yerine getirerek hem bireyin hem de toplumun mutlu ve üretken olmasını sağlar. Ülkemizde öğrencilere, bahsedilen tüm bu bilgi ve becerilerin çoğunluğu, ilk ve ortaokullarda, ilk üç yıl Hayat Bilgisi, 4. ve 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla kazandırılmaya çalışılır. Bu yüzden Sosyal Bilgiler dersi ilk ve ortaokullarda okutulan dersler arasında önemini korumaktadır (Erden, tarihsiz, s.4-5).

Sosyal Bilgiler, insan ilişkilerinden yola çıkarak, insanların içinde buldukları çevreyle olan ilişkilerini inceleyen bilim olarak açıklanabilir. Ülkemizde Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi ve Vatandaşlık Eğitimi programı, Türk demokratik toplumunda sorumluluklarının bilincinde olan vatandaşların görevlerine uygun amaçlar üretebilen, yaşam boyu süren vatandaşlık becerileri sunabilen ve kapsamını coğrafya, tarih ve vatandaşlık bilgisi konularını ilişkilendirerek oluşturan bir eğitim planıdır (Barth ve Demirtaş, 1997, s.16). Sosyal Bilgiler toplumda var olan gerçekleri kanıtlamaya çalışan ve bunun sonucunda elde edilen bilgilerdir. Toplumsal gerçek, toplumsal hayatı düzene koyan etkinliklerdir. İnsanın hayatını kolaylaştıran, günlük hayatta sık sık karşılaştığı ve kullandığı, insanın daha rahat ve mutlu bir yaşam sürmesini sağlayan, kendini gizil güçleri doğrultusunda geliştirmesini sağlayan bütün toplumsal olgu ve ilişkiler bu kavramın kapsamı içinde yer almaktadır. Aslında sosyal bilimler için felsefe ve diğer birçok etkinliklerin kesiştiği bir alandır denilebilir (Sönmez, 2005, s.455).

Sosyal Bilgiler insanı ve onların yaşamlarını konu almaktadır. Kendimizi ve çevremizdeki insanları daha iyi anlamamıza yardımcı olur. Sosyal Bilgiler kavramını tanımlamak ve açıklamak, coğrafya ve tarih gibi disiplinleri tanımlamaktan çok daha zordur, çünkü Sosyal Bilgiler içinde birçok disiplini barındıran disiplinler arası bir alandır. Bunun yanı sıra Sosyal Bilgilerin en ayırt edici özelliği, vatandaş olmanın gereklerini kazandırmak olması ve bütüncül, disiplinler arası bir alan olmasıdır. Bütün bu tanımlardan yola çıkarak, içerik ve amacı demokratik vatandaşlık eğitimiyle birleştirerek bir tanım yapılırsa; Sosyal Bilgileri, insan ve toplumla ilgilenen diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerini kullanarak, insanın çevresiyle ve kendisiyle olan

etkileşimini belli bir zaman dâhilinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve evrenselleşen bir dünyada yaşamla ilgili esas demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve becerili demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi hedefleyen bir çalışma alanı olarak ifade edilebilir (Doğanay, 2005, s.18-19).

2.1.1. Sosyal Bilgilerin Tarihi Gelişimi

Sosyal Bilgiler eğitimi nerede ve ne zaman başladığı kesin olarak bilinmemekle birlikte insanlığın varlığından itibaren hem fen hem de sosyal bilimler eğitimi başlamıştır denilebilir. İnsan; doğal ve toplumsal bir ortamda doğar, büyür ve ölür. Bu süre zarfında ona yiyecek bulmak, yemek, içmek, giyinmek, korunmak, savunmak gibi ihtiyaçları ile ilgili bilgi, beceri ve duygular kazandırılmaktadır. Eğer insanlara bu duygu, beceri ve bilgiler kazandırılmazsa, kişi yaşamını devam ettiremez. Bütün bu ihtiyaç ve etkinlikler doğada ve bir toplum içinde olmaktadır. İnsanın, yaşamını sürdürebilmesi için hem doğanın, hem de toplumun bazı kural ve ilkelerini öğrenmesi gerekmektedir. Bu şekilde bakacak olursak “Fen ve sosyal bilimler insanoğlunun yaşamı kadar eskidir.” düşüncesini savunabiliriz (Sönmez, 2005, s.458).

İnsanın varoluşundan itibaren başlayan toplumsal ve bireysel sorunlara çözüm çabaları sosyal bilimlerin doğmasına sebep olmuştur. İnsanın bir toplum içinde yaşama ihtiyacı beraberinde birçok sorunlara neden olunca, sosyal bilimlere sorun çözme misyonu yüklenmiştir. Bu yüzden sosyal bilim dediğimizde akla ilk “sorun çözücü bilim” gelir. Bu sorun çözen bilim üzerine yüklenen bu görev gereği tarihi süreçte gelişerek ve katlanarak artan bir önemle günümüze gelmiştir. Sosyal bilimin toplumsal hayattaki rolü ve katkısı fark edildiğinde de bundan yararlanmak amacıyla Sosyal Bilgiler ortaya çıkmıştır. Sosyal Bilgiler, 19. yüzyıl sonlarına doğru ABD’ de yaşanan sosyal, kültürel ve ekonomik problemlere dayalı sosyal bilimlerce tavsiye edilen çözümleri vatandaşlara aktarma aracı olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir (Bilgili, 2006, s.3).

Sosyal Bilgiler bir eğitim programı olarak ilk kez ABD’de ortaya çıkmıştır. Amerika kıtasına diğer kıtalardan yapılan göçler dolayısıyla, ABD’de çok kültürlülük ve mozaik bir toplum yapısı ortaya çıkmıştı. Bununla birlikte sanayi inkılabı, sosyal, ekonomik ve kültürel olarak birçok açıdan problemler çıkmasına sebep olmuştu. 19.

yüzyılda Amerikan liderler, ABD’de yaşıyan toplumun kültürlerini homojenleştirmek, topluma bir arada yaşama bilinci aşılama, kolektif çalışma ve birlikte karar verme mekanizmalarını işletmek, kısacası “yeni Amerikan toplumu yaratmak” için eğitimi bir araç olarak kabul etmişlerdir. Bu sayede 1892’ de toplanan Ulusal Eğitim Konseyi tarafından, Anglo-sakson kültür temelli milli toplum anlayışını meydana getirmek için Sosyal Bilgiler dersi programı hazırlanmıştır. Bu programın içeriği tarih ve coğrafya gibi iki sosyal bilim disiplini ile Amerika da vatandaşlık bilinci geliştirecek nitelikte oluşturulmuş ve dersin içeriğinde insanlık, Anglo-sakson ve Amerika tarihi ve coğrafyası, milli değerler, insan hakları, gündelik ve sosyal hayatta insanın karşısına çıkabilecek problemler ve çözüm yolları, demokrasi, yönetime katılım ve anayasaya bağlılık gibi konu başlıklarına yer verilmiştir. 1916 yılında resmen kabul edilen “Sosyal Bilgiler” terimiyle birlikte bu program günümüze kadar gelmiştir. Fakat, zamanla müfredatta değişikliğe gidilmiştir. Program 1960 yıllara kadar devam edilmiştir, fakat siyasi ve sosyal yaşamda ortaya çıkan gelişmeler ve değişimler, öğrenme ve öğretme anlayışında meydana gelen yenilikler gibi nedenlerden dolayı 1970’li yıllarda programda temel bir değişiklik yapılmıştır (Bilgili, 2006, s.26-27).

1845’de Abdülmecid’in yayınladığı “Hat” da ilköğretimden “umumi cehaletin giderilmesi, genel öğrenimin uygulanması ve dini eğitim ile hayati bir eğitimin ve öğretimin verilmesi” beklenmektedir. Bu amaç 1923 yılına kadar bu amaç hemen hemen hiç değişmemiştir. ABD’de başlatılan Sosyal Bilgiler alanındaki gelişmeler, diğer ülkelerde etkili olduğu gibi ülkemizde de etkili olmaya başlamıştır. Türkiye’de Cumhuriyet döneminden itibaren ilkokullarla ilgili çeşitli düzenlemelere gidilmiştir (Sönmez, 1997, s.35). 1926 Programında, “genç nesli muhitine faal bir halde intibak ettirmek suretiyle iyi vatandaşlar yetiştirmek”, 1929 programında, “ilk tahsil çağında bulunan çocukların bedence ve ruhça en salim itiyatlara sahip olmalarını temin edecek bir muhit içinde en lüzumlu bilgileri ve maharetleri kazandırmak”, “genç neslin mektebe ilk girdiği günden itibaren içtimai kudret ve kabiliyetçe muterrakki bir intizamla yetişecek milli cemiyet ve Türk Cumhuriyetine ruhen ve bedenen en faydalı bir tarzda intibak etmeğe azami ehliyeti kazandırmak” olarak belirlenmiştir. Bu iki programda da “iyi vatandaşlar yetiştirmek”, “milli cemiyet ve Türk Cumhuriyeti’ne ruhen ve

bedenen en faydalı bir tarzda uyum sağlamak” tarih, coğrafya ve yurt bilgisi (sosyal bilgiler) derslerinin hedeflerinin ne olması gerektiğini saptayan ifadelerdir. 1930 ve 1938 Köy mektepleri Müfredatlarında “evinde, muhitinde ve bütün hayatında işine yarayacak bilgiye ve itiyatlara sahip olmasını temin etmek, köy çocuğunun köy hayati dahilinde ve o hayata mevcut olarak milli, medeni ve insani fikir ve hislere sahip bir halde getirmek” ilkokulun hedefleri olarak saptanmıştır (Sönmez, 1997, s.35).

Sosyal Bilgilerin bir konu alanı olarak eğitim programına girmesi, ilerlemecilik akımının “demokratik toplum için vatandaş yetiştirme” görüşünün etkisiyle gerçekleşmiştir. 30’lu ve 40’lı yıllarda yeniden kurmacılık ve çocuk merkezli yaklaşımı benimseyen eğitimciler de Sosyal Bilgiler programının gerçekleşmesi için çaba göstermişlerdir. Ancak, 1940’lı ve 50’li yıllarda Sosyal Bilgiler programları büyük ölçüde Tarih ve Coğrafya ağırlıklı olarak uygulanmıştır. 1960’lı yılların başından 1970’li yılların ortasına kadar Sosyal Bilgiler dersine ağır eleştiriler gelmiş ve “Yeni Sosyal Bilgiler” adı altında reform hareketi başlatılmıştır. Bu hareketin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde Bruner’in buluş yoluyla öğrenme kuramının çok önemli katkısı olmuştur. Bu hareketle Sosyal Bilgiler dersinde Tarih ve Coğrafya bilgilerinin ağırlığı azaltılmış; Sosyoloji, Antropoloji, Ekonomi, Siyaset Bilimi ve Sosyal Psikolojiye ağırlık verilmiştir. Sosyal Bilimler alanındaki kavram ve yöntemlere dayalı disiplinler arası bir yapı benimsenmiştir. Geleneksel tümden gelim ve anlatım öğretim yönteminin yerini, tüme varım ve araştırma yöntemi almıştır (Erden, tarihsiz, s.6).

1962 İlkokulun Program Taslağında Tarih, Coğrafya Yurttaşlık Bilgisi dersleri “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adı altında birleştirilmiştir. Bu programda ilkokulun amaçları (hedefleri) ve dört ana başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar; kişisel bakımdan, insanlık münasebeti bakımından, ekonomik ve toplumsal hayat bakımındandır. 1968 Programında ise dersin adı “Sosyal Bilgiler” olmuştur (Sönmez, 1997, s.40-44). Türkiye’de Sosyal Bilgiler bir ders olarak ilk kez 1968’de benimsenmiştir. Bu tarihten önce ülkemizde bu dersin içeriğini oluşturan

tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi ilkokullarda ayrı dersler olarak okutulmaktaydı (Bilgili, 2006, s.27-28).

Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 9. Milli Eğitim Şurası kararları uyarınca, 15.11.1974 tarih ve 459 sayılı kurul kararı ile temel eğitim 4., 5., 6., 7. ve 8. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersinin okutulmasına karar verilmiştir. Böylece Sosyal Bilgiler dersi ilköğretim okullarında 1968'ten itibaren, Ortaokullarda ise 1975' ten itibaren okutulmaya başlanmıştır. Bu uygulama 1985 yılına kadar devam etmiştir. Bu tarihten sonra Sosyal Bilgiler dersi İlköğretim II. Kademe Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi olarak verilmeye başlanmıştır. 1997-1998 öğretim sezonunda tekrar İlköğretim okullarında (4., 5., 6., 7. sınıflarda) Sosyal Bilgiler dersinin okutulmasına başlanmıştır. Her ne kadar “Sosyal Bilgiler” adıyla bir ders 1968 yılında ilk defa ilkokul programında yer almış ise de, bu tarihten daha önceleri Sosyal Bilgiler içeriğine yakın başka dersler de eğitim programlarında yer almıştır. Nitekim 1968 öncesinde, Tarih, Coğrafya, Yurt Bilgisi/Yurttaşlık Bilgisi/Vatandaşlık Bilgisi derslerinde Sosyal Bilgiler dersi içerikleri verilmeye çalışılmıştır (Safran, 2008, s.14).

Ülkemizde Sosyal Bilgiler öğretim programları, yukarıda değinildiği gibi, çağdaş eğitim hareketlerine uygun olarak yapılandırılmıştır. Bir örnek verirsek 1968 programı, ABD'de gelişen “Yeni Sosyal Bilgiler” hareketinin esaslarına göre meydana getirilmiştir ve ayrıca söz konusu ülkedekine benzer nedenlerle ve hatta daha ağır olumsuz şartlar dolayısıyla okullardaki geleneksel uygulamalarda değişime gidilememiştir. 1990'lı yıllara doğru Türkiye'de Sosyal Bilgiler öğretimi geleneksel yaklaşımla ve geleneksel yöntemlerle devam ettiriliyordu. Bu nedenle, 1995 yılından itibaren dünyadaki gelişmeler dikkate alınarak, yoğun bir şekilde program geliştirme çalışmaları başlatılmış ve bu çalışmalar 2005 yılında sonuç vermiştir. Nitekim yeni 4 ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından pilot okullarda uygulanıp verimli olduğu sonucuna varılmasıyla birlikte, 2005-2006 öğretim yılından itibaren bütün illerde uygulamaya geçirilmiştir. Bu programın geliştirilmesine tematik öğrenme, problem çözme ve işbirlikli öğrenmeyi vurgulayan sosyal yapılandırmacılık katkı sağlamıştır (Öztürk, 2007, s.47).

Türkiye'de ilkokullar, ortaokullar da Sosyal Bilgiler dersi ve öncesinde onun yerine verilen derslerin, önemi büyüktür. Demokratik vatandaşlık eğitimi kapsamında yeni nesillere Kemalist devrimin ilkeleri, vatan sevgisi ve çağdaş vatandaşlık yeterliklerinin kazandırılması bu derslerle sağlanmak istenmiştir. Bu sebeple Sosyal Bilgiler dersi, 2005 programına kadar, 4-7. sınıflardaki iki mihver dersten biri olarak yerini almıştır. Genel amaçlarına bakıldığında son programa Atatürk'ün bahsettiği “çağdaş medeniyete ulaşma” hedefi doğrultusunda önemli görevler yüklenmiştir (Öztürk, 2007, s.47).

2.1.2. Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler Kavramları

Geçmişte ve günümüzde insanın sosyal hayatta, çevresiyle ve kurumlarla olan ilişkilerini inceleyen birçok disiplin bulunmaktadır. Bu disiplinler de sosyal bilimler adı altında toplanmıştır. Sosyal bilimler kapsamında yer alan disiplinler, amaçlarına göre farklı şekillerde sınıflanmıştır. Ancak çoğu kaynakta coğrafya, tarih, antropoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji, siyaset, hukuk ve ekonomi sosyal bilimler kapsamına giren başlıca disiplinler arasında yer alır. Bu disiplinlerin her birinin çalışma alanı bilim adamları tarafından tanımlanmış ve uzmanlık alanı olarak kabul görmüştür. Bu sebeple konu alanı merkezli eğitim programlarında bu disiplinlerin her biri ayrı bir konu alanı ve ders olarak ele alınır. Çocuğun sosyalleşmesi ve iyi bir vatandaş olmasını ve toplumsal olayları bir bütün olarak anlamasını sağlamak için; ilköğretim okullarında coğrafya, tarih, antropoloji, siyaset, ekonomi ve hukuk gibi disiplinler seçilmiş, sadeleştirilmiş ve yeniden düzenlenen konulardan oluşan Sosyal Bilgiler dersine yer verilmiştir (Erden, tarihsiz, s.34-35).

Sosyal bilimler, insan davranışlarını inceleyen ve analiz eden disiplinlerden oluşan bir alandır. Bir çalışma alanının bilimsel bir disiplin olabilmesi için kendi bilgisini oluşturması şarttır. Sosyal bilimler kapsamındaki coğrafya, tarih, sosyoloji, psikoloji, antropoloji gibi disiplinler, kendi bilgisini üretebilen bilim dallarıdır. Ancak sosyal bilgiler, sosyal davranışları incelemenin önemini belirten ve temel eğitim kurumlarında öğretilen müfredat çalışma alanıdır. Sosyal Bilgiler kendi bilgisini oluşturamaz; etkili vatandaşlar yetiştirmek için kullanacağı bilgileri sosyal bilimlerden alır (Tanrıöğen, 2006, s.13).

2.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Amaçlar

Sosyal Bilgiler öğretiminin ulusal amaçları, ülkelerin eğitim politikalarını belirleyen ilkeler ve amaçlara göre oluşturulmaktadır. 1973 yılından beri Türk milli eğitim sistemi de, bu tarihte çıkan Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre yapılanmaktadır. Bu bağlamda, tüm öğretim programlarının da bu yasada belirtilen amaçlar doğrultusunda hazırlanması gerekmektedir. Nitekim bu yasada yer alan genel amaçlar, bundan öncekilerde olduğu gibi, 2005 Sosyal Bilgiler 4-5. Sınıf Programı'na da aynen alınmıştır (MEB, 1998, s.532).

Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini ;

1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlaki, insanı, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren: ailesini, vatanını,milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan: insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;
2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı: kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak.

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve

kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmak amaçlanmaktadır (MEB, 1998, s.532).

Eğitim sisteminde Sosyal Bilgiler öğretimine yer veren her ülkede olduğu gibi ülkemizde Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının genel amaçlarını belirlemiştir. 1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu'nun ikinci maddesinde belirtilen "Türk Milli Eğitimin Genel Amaçları" hükümlerine dayalı olarak 1988 tarihinde "İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Genel Amaçları" yayınlanmıştır. Sosyal Bilgiler öğretiminin genel amaçları dört temel başlık altında sıralanmıştır (MEB, 1998, s.537-538). Öğrencilerin bu derste;

1. Vatandaşlık görevleri ve sorumlulukları yönünden
2. Toplumda insanların birbirleriyle olan ilişkileri yönünden
3. Çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yetenekleri yönünden
4. Ekonomik yaşama fikrini ve yeteneklerini geliştirme yönünden

Bu amaçlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler dersinin öğrenciyi sosyal hayata hazırlamayı amaçladığı ve Sosyal Bilgiler alanındaki neredeyse bütün disiplinlerle ilişki içinde olduğu kolayca görülmektedir. Amaçlar çok genel olarak ifade edilmiş ve sosyal bilimler alanında kazanılması gereken önemli bilgi ve becerilere dikkat çekilmiştir. Amaçlarda hem bilişsel hem de duyuşsal özelliklere yer verilmiştir. Ayrıca bilişsel alanla ilgili amaçların kavrama uygulama basamağında ifade edilmiştir. Ancak, uygulama aşamasında bu amaçların çoğunluğuna ulaşamadığı söylenebilir. Bu durum amaçların bir kısmının uzak hedefler, bir kısmının genel hedefler ve bir kısmının da özel hedefler şeklinde ifade edilmesinden ve bazı hedeflerin de davranışa dönüştürülmesi için sürenin ve öğrencilerin yaşının uygun olmamasından kaynaklanıyor olabileceği ifade edilmiştir (Erden, tarihsiz, s.17).

2005 Sosyal Bilgiler öğretim programı, Türk milli eğitiminin yukarıda belirtilen genel amaçlarına paralel olarak, Sosyal Bilgiler dersine özgü şu "genel amaçları" belirlemiştir (MEB, 2004).

7. sınıf sonunda öğrenci;

1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.

2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
3. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
9. Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetir.
13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.
14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürer.

15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak, yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
16. Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.
17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir.

Sosyal Bilgilerin amaçları; öğrencilere evrensel ve milli değerler ve sosyal kuruluşlar hakkında bilgiler vererek, bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırmak, öğrencilere içinde buldukları toplumun sahip olduğu kültürel mirası ve değerleri aktararak, onların iyi birer vatandaş veya birey olmalarını sağlamak, öğrencilerin bireysel ve sosyal problemleri tanımlama, analiz etme ve karar verme süreçlerini geliştirmektir (Bilgili, 2006, s.7).

2.1.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretmen

Sosyal bilimleri bir öğretmen olarak, öncelikle temel kavram, bilgi, beceri ve davranışlar bağlamında düzenlemek gerekir. Öğretmenler, daha sonra bu temel ilkelerden yola çıkarak çocukların yetişmesi konusunda neyi nasıl bildiğini tanımlayarak çocuğa, Sosyal Bilgiler materyallerini ve içeriğini anlamlı bir şekilde aktarma yollarını tasarlamalıdır. Çünkü yaşanan bu süreç çocukların gelişim düzeyiyle bağlantılı ve deneyimleriyle ilişkili olup yeni bilginin anlamlı ve kalıcı olmasını sağlayacaktır. Ayrıca öğretmenler, çocukların etkinliklerinin sonuçlarını yansıtmak ve yeni becerileri uygulamak için imkân ve zaman tanır. Ayrıca öğretim araçlarını kullanma konusunda temel hazırlar ve bu sayede çocukların üretken vatandaşlık için gerekli olan içerik bilgisi ve düşünme becerileri gelişir (Seefeldt, Castle, ve Falconer, 2014/2015, s.15-19).

Dersin ve konunun içeriği ne olursa olsun, mümkün olduğu ölçüde, öğrenciyi aktif öğrenme durumuna getirecek ve bu durumda, istenilen bütün öğrenmeler tam olarak gerçekleşinceye kadar sürecek öğretme-öğrenme stratejilerinden fayda sağlanması tahmin edilmektedir. Öğretmenin sürekli dersi kendisinin anlatması, öğrencinin de sürekli dinleyici konumunda olması değil, öğrencinin aktif halde olması ve

öğretmeninde yönlendirici, yol gösterici konumunda olması gerekir yani öğretmen öğrenciye rehberlik etmelidir (Sünbül, 2007, s.327). Çağımızda öğretmen bilginin kaynağı olan değil öğrencileri bilginin kaynağına yönlendiren, bilgiyi aktaran değil o bilgiye ulaşmaları için gerekli olan becerileri kazandıran ve ulaştıkları bilgileri anlamlandırıp, bilgiler üzerinde düşünebilmelerini sağlayan biri olmalıdır. Bu durumda bilgi eğitim sürecinde içerik olmaktan çıkarak, süreç haline gelmektedir. Öğrenme de disiplinlerdeki bilginin sorgulamadan ezberlenmesi değil, aktif bir bilgi arama, anlamlandırma ve zihinde yeniden yapılandırma süreci haline gelecektir. Günümüzün öğretmeni, doğruluğu kanıtlanmamış hiçbir şeye inanmamayı, özgür ve bilimsel düşünme gücünü, araştırmacı, sorgulayıcı ve şüpheli olmayı öğreten biri olmalıdır (Doğanay, 2005, s.42).

Öğretmenler, geliştirilen programları, ilkelere uygun bir şekilde uygulama sorumlulukları vardır. Bir program ne kadar iyi geliştirilmiş olursa olsun sonuçta programın uygulama sürecindeki en önemli unsurudur öğretmen. Öğretmenin uygulama aşamasında kullandığı yöntem ve teknik programın gerçekleştirilme düzeyini de artırmaktadır. Bir başka deyişle öğretmenin öğretimi tasarlama, materyal geliştirme, öğretimi yönetme ve öğretme becerilerinin gelişmesi oldukça önemlidir. Bu nedenle, öğrenilen bilginin anlamlı ve kalıcı olması, öğrencinin konuyu daha kolay öğrenmesi ve öğrenmenin yanında birçok beceri gelişiminin sağlanması için birçok yöntem ve teknik geliştirilmiştir ve bu gelişim devam etmektedir (Yel, Taşdemir ve Yıldırım, 2008, s.38).

Öğretmen, geleneksel yaklaşımda da yapılandırmacı yaklaşımda da başarının anahtarı konumundadır. Çünkü öğretmen sınıf içerisinde yaptığı veya yapamadığı her şey ile sınıftaki öğrencilerin öğrenme düzeyini doğrudan etkilemektedir. Sınıf ortamı bir film seti olarak düşünülürse sette en önemli görev yönetmenidir sınıf ortamında ise yönetmen öğretmendir. Geleneksel yöntemde öğretmen, senaryoyu yazan, oyuncularının neyi ne kadar yapacağına izin veren, senaryonun dışına çıkmamaya özen gösteren yani oyuncuyu kısıtlayan, yapılacakların belli ve sıkı bir plan dâhilinde uygulanmasını sağlayan rolündedir. Hatta öğretmen çoğu zaman senarist, çoğu zaman yönetmen hem de başrol oyuncusu olabilmektedir. Yapılandırmacı yaklaşımın hâkim olduğu sınıfta ise öğretmen rolleri değişmektedir. Bu sınıflarda öğretmen senaryoyu kısmen yazan, yeri geldiğinde değişiklikler yapan, oyuncusunun isteklerine ve kendiliğinden gelişen hareketlerine ve konuşmalarına izin veren, oyuncuyu

kısıtlamayan, yönetme işinde daha çok rehber olan, başrolü oyuncuya bırakan, bazı durumlarda en iyi yardımcı erkek ya da kadın oyuncu olabilen bir yapıya sahiptir (Dilaver ve Akyürek Tay, 2008, s.102).

2.1.5. Sosyal Bilgiler Öğretimde Kullanılan Başlıca Öğretim Yöntem ve Teknikleri

İnsanlar doğduğu günden itibaren ölene kadar çevresindeki canlı cansız ne varsa etkileşimde bulunurlar. Bu etkileşim sayesinde bilgi, beceri ve davranışları ilk önce aileden sonra çevreden kazanırlar. Ancak kazanımlar bazen bilinçsiz ve plansız olabilmektedir. Çocuk, okulda ise öğrenme belli bir program dâhilinde gerçekleşir. Çocuğun neyi öğreneceğini program, nasıl öğreneceğini ise öğretmen belirlemektedir. Öğretmenin bir konuyu öğrenciye aktarabilmesi için öğretim tekniklerini, yöntemlerini ve stratejilerini iyi bilmesi ve kullanması gerekmektedir (Cin, 2006, s.118). Öğretme ve öğrenme sürecinde, öğrencilerin belli bir amaç doğrultusunda belirlenen özellikleri kazanabilmeleri ve kalıcı izli davranış değişikliği meydana getirebilmeleri için öğretmenlerin farklı yollardan yararlanmaları gerekmektedir. Bu konuda öğretmen ve öğrencilerin işini kolaylaştıran, etkili öğretim ve öğrenme için çeşitli strateji, yöntem ve teknik vardır ancak tek bir strateji, yöntem ve teknik her çalışmaya uygun değildir ve her zaman kullanılamayabilirler. Öğretmenler, amaç, konu, öğrenme ortamı, öğrenci özellikleri gibi değişkenleri dikkate aldığı anda en uygun strateji, yöntem ya da tekniği kullanabilirler. Şüphesiz, öğretmenlerin en uygun strateji, yöntem ya da tekniği bulup kullanabilmesi, yine öğretmenlerin bu strateji, yöntem ya da teknikleri ne kadar iyi bildiklerine bağlıdır (Yaşar ve Gültekin, 2009, s.78).

Amaç, konu ve duruma uygun bir öğretim yöntem ve tekniklerinin seçilmesi ilgiyi ve etkin katılımı artırır, öğrenciyi motive eder ve böylece sınıf içi etkinlikler çok daha etkili ve anlamlı olur. Öğretmenin, ders ve konu içeriği ne olursa olsun, mümkün olduğu kadar, öğrenciyi aktif öğrenme çabasına sokarak bu durumu, istenilen bütün öğrenmeler tam olarak gerçekleşinceye kadar devam ettirecek öğretim ve öğrenme stratejilerinden faydalanması gerekir. Öğretmenin öğrencileri dersi kendi çabalarıyla öğrenmelerine olanak sağlaması onları yönlendirmesi gerekmektedir (Yel, Taşdemir ve Yıldırım, 2008, s.40). Yapılan her işten her çalışmadan istenilen verimin alınmasının mutlaka bir yolu, yöntemi ve tekniği vardır. Odun kırmak, balık tutmak gibi bütün bu

işlerin tekniklerini bilmezseniz, bilip de uygulayamazsanız, gücünüz tükenir, zaman kaybı olur, yorulursunuz ve sonunda herhangi bir sonuç alınamayabilir. Bu durum eğitim için geçerlidir çünkü eğitim çalışmaları rastgele değil, planlı bir şekilde yürütülür bu nedenle yöntem, teknik ve strateji doğru yerde doğru zamanda kullanılmalıdır (Nas, 2006, s.131).

Eğitimciler daha etkili ve verimli bir öğretim sağlamak için birçok öğretim yöntem ve tekniği geliştirmişlerdir. Öğretim yöntem ve tekniklerinin etkililiği ile ilgili yapılan araştırmalarda her bir öğrenme için genelde farklı öğretim yöntemi olması gerekir çünkü bütün öğrenmeler için tek bir öğretim yöntemi kullanmak olanaksızdır. Yöntem ve tekniklerin etkisi konuya, kazandırılmak istenen hedeflere, öğrenci özelliklerine ve öğretmene göre değişmektedir bu yüzden öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının öğretim yöntem ve tekniklerini çok iyi bilmesi ve kullanacağı konuya en uygun yöntemi seçmesi gerekmektedir (Erden, tarihsiz, s.98).

Yöntem hedefe göre seçilir, eğitim programının birincil ögesi hedeflerdir diğer öğeler ise (içerik, eğitim ve sınav durumları) hedefe göre düzenlenmektedir ayrıca yöntem, hedefe ulaştıran en doğru ve en güvenilir yoldur (Nas, 2006, s.132). Öğretmenlerin derste kullanacakları yöntemlerin seçiminde öğrencilerin gelişimi ve ön bilgi düzeyleri önemlidir. Örneğin, ilkökul çağındaki çocuklar için bütün aktif katılımın sağlandığı öğrencilerin hareket etmesi ve kendisini ifade etmesine olanak sağlayacak, somut gösterimlerle zenginleştirilecek öğretim yöntem ve teknikleri daha uygun olmaktadır. Öğretmenlerin yöntem seçimini etkileyen diğer bir etkende aktarım yapacağı grubun büyüklüğüdür. Neredeyse bütün yöntemler küçük gruplarda uygulanabilmektedir ancak büyük gruplarda sınıf tartışması ve işbirliğine dayalı öğretim gibi yöntemlerden yararlanmak oldukça zor olabilmektedir (Erden, tarihsiz, s.99-100).

Öğretim sürecinde çeşitli yöntem ve tekniklerden yararlanılması Sosyal Bilgiler öğretimini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Bu amaçla kullanılan başlıca öğretim yöntemleri ise şunlardır:

2.1.5.1. Düz Anlatım (Takrir) Yöntemi

Düz anlatım yöntemi eğitim tarihinin ve günümüzün en yaygın kullandığı en eski bir yöntem olarak bilinmektedir. Bu yöntem, öğretmenin öğrencilere sözlü bilgiyi

aktarma sürecini oluşturmaktadır. Ayrıca, anlatım yöntemi öğretmen merkezli olup konum öğretiminde de kullanılabilir. Bu yöntem, bilgi içerikli davranışların kazandırılmasında daha etkilidir. Düz anlatım yöntemi, öğrencileri motive etmede, dersi sunuşta, konunun özetlenmesinde ve konular arasındaki geçişte de kullanılabilir. Bu yöntemde iletişim tek yönlüdür çünkü öğretmen konuyu anlatır, öğrenciler de anlatılanları dinler yani öğretmen aktif öğrenci pasiftir. Bu nedenle yöntem bu özelliğiyle öğrencileri pasif öğrenmeye yönlendirmektedir. Yapılan araştırmalara göre, pasif konumdaki öğrencilerin işlenen konuya en fazla 15-20 dakika yoğunlaşabildiklerini göstermiştir. Bu da gösteriyor ki 20 dakikadan sonra öğrencilerin dikkati dağılmaya başlar ve başka şeylerle meşgul olurlar. Bu sebepten dolayı düz anlatım yöntemi derste uzun tutulmamalı, diğer yöntem ve tekniklerle veya görsel ve işitsel araçlar ile ders sunumu desteklenmeli öğrencinin tekrardan derse motivasyonu sağlanmalıdır (Cin, 2006, s.124).

Sunuş yolu stratejisi temele alındığında, ona en uygun yöntem genellikle düz anlatım yöntemi olmaktadır çünkü bu yöntemle birlikte öğrenciye bilişsel alanının bilgi, duyuşsal alanın alma ve tepki verme, psikomotor alanın uyarılma aşamasındaki davranışları kazandırabilir. Ancak, bu yöntemle üst düzeydeki hedef davranışlar öğrenciye kazandırılmayabilir (Sönmez, 2008, s.221-222).

2.1.5.2. Soru-Cevap Yöntemi

Soru-cevap yöntemi, bütün hedef davranış düzeylerinde ve diğer öğretim yöntemlerinde kullanılabilir bir yöntemdir. Öğretme ve öğrenmenin kalıcı olması soru sormayı gerektirmektedir. Öğrencinin veya öğretmenin sorgulaması, üzerinde tartışılacak ve araştırılacak konular hakkında sorular sormasıdır. Kaliteli sorular kişiyi olası doğru cevaplara götürür ve öğretmenler sorgulama yetenekleri ile uygun öğretim uygulaması gösteren örnekler oluştururlar (Sünbül, 2007, s.337).

2.1.5.3. Tartışma Yöntemi

Tartışma yöntemi öğrencinin aktif katılım sağladığı, öğrenci merkezli bir sınıf ortamının olduğu, öğrencilerin düşündüklerini rahat bir şekilde ifade edebildikleri,

düşünme, eleştirme, başkalarının görüşlerine saygılı olma, iletişim içinde olma gibi becerilerini geliştiren bir yöntemdir. Bu yöntemin kullanılması öğrenmenin kalıcılığını önemli ölçüde etkilemektedir çünkü öğrenciler öğrendiklerini konuşarak uygulamaya dönüştürdükleri için öğrenme daha kalıcı olmaktadır (Taşpınar, tarihsiz, s.73).

2.1.5.4. Örnek Olay Yöntemi

Günlük yaşamda karşımıza çıkan ya da karşılaşıma ihtimali olan sorunların ya da olayların ders esnasında anlatılıp ayrıntılı bir şekilde işlenmesidir. Bu yöntemle öğrenciler bilinçli düşünme, etkili karar verme ve sorunlara doğru çözümlene gibi becerilerini geliştirirler. Bu yöntem buluş yolu ile öğretim stratejisine uygun olup bilişsel alanda üst düzey davranışların kazandırılmasında da etkilidir (Cin, 2006, s.139). Örnek olay incelemesi öğrencilerin sorunlu bir olayı incelerken olayın içine aktif olarak katılmalarını sağlayan bir yöntemdir. Sorunlu olay gerçek veya hayali olabilir. Olayın anlatıldığı ve olay için gereken verilerin olduğu rapor üzerinde çalışan öğrenciler olayı öğrenirler, verileri inceler, sorunu değerlendirir ve tartışarak olayın nedenlerine ya da çözümüne yönelik teklifler getirirler (Sünbül, 2007, s.354).

2.1.5.5. Gezi Gözlem Yöntemi

Gezi, öğrencilerin çevrelerini tanımaları, okulda kazandıkları bilgileri kullanarak gerçek yaşamla ilişki kurmaları, bilgileri asıl kaynağından elde etmelerini amaçlayan bir öğretim faaliyetidir. Gezi sırasında öğrenciler tüm duyu organlarını kullandığı ve yaşayarak öğrendikleri için, kalıcı izli davranış değişikliği meydana gelmektedir (Erden, tarihsiz, s.164).

Öğretmenler ve eğitimciler, öğrencilerin seviyelerine ve özelliklerine göre, hangi davranışları, hangi araç-gereç ve yöntemlerle, hangi şartlarda ve hangi ilkelere bağlı olarak nasıl kullanılacağını ve öğrenciye nasıl kazandıracağını davranış bilimlerinin araştırma sonuçlarını inceleyerek öğrenir ve uygularlar. Bu nedenle günümüzde davranış bilimlerinin araştırma verileri eğitim teknolojisinin ana kaynağı olmuştur. Bu verilerden bazıları aşağıda, örnek olarak verilmiştir (Çilenti, 1988, s.35-36).

Öğrendiklerimizin;

- Gördüklerinin %83'ünü,
- Duyduklarının %11'ini,
- Kokladıklarının %3,5 'ini,
- Dokunduklarının %1,5' ini
- Tattıklarının % 1' ini öğrenmektedirler.

Zaman sabit tutularak yapılan araştırmada da insanlar;

- Okuduklarının % 10'unu,
- İşittiklerinin % 20'sini,
- Gördüklerinin % 30'unu,
- Hem gördükleri, hem duyduklarının %50'sini,
- Söylediklerinin %70'ini,
- Yapıp söylediklerinin %90'mı hatırlayabilmektedir.

Yukarıdaki verilerden de anlaşıldığı üzere öğrenmenin kalıcılığında görmenin oldukça önemli bir yeri vardır. Bu açıdan bakıldığında gezi, gözlem yöntemi öğrenmede oldukça etkili bir yöntemdir. Öğretmen merkezli öğretim ortamında öğrenciler zamanının büyük çoğunluğunu öğretmenin sunusunu dinlemekle geçirmektedir bu durum da öğrenmenin niteliğini olumsuz etkilemektedir. Bu sebepten dolayı bu tür ortamlarda öğrenilen bilginin anlamlı ve kalıcı olması için konu ile ilgili yerlere gezi düzenlenmesi veya orayla ilgili gözlem yapılması öğrencinin yararına olacaktır (Taşpınar, tarihsiz, s.129).

2.1.5.6. Problem Çözme Yöntemi

İnsanoğlu hayatının her döneminde farklı problemlerle karşılaşır ve bunlarla başa çıkmak için çözüm yolları ararlar. Bu problemler insanın kendisiyle veya çevresiyle ilgili olabilir yani; sorunlar psikolojik, maddi, manevi, sosyal veya bireysel olabilmektedir. Öğrencinin bir problemin çözümüne ulaşmak için, bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak yaptıkları bütün işlemlere problem çözme yöntemi denilmektedir. Öğrencileri günlük hayata uyum sağlayacak şekilde yetiştirmek öğretmenin görevlerindedir çünkü öğretmenin problem çözme yöntemini kullanması ve öğrencilerin günlük hayatta karşılaşacağı sorunların üstesinden gelmesi bir bakımdan

öğretmene bağlıdır. Problem çözme yöntemi, araştırma yoluyla öğretim stratejisinde, bilişsel alanın en üst seviyesindeki davranışların kazandırılmasında etkilidir (Cin, 2006, s.130).

2.1.5.7. Proje Tabanlı Öğrenme Yöntemi

Proje tabanlı öğrenme yöntemi bir problemin bireysel veya grupla ele alınarak hayata yönelik sonuçlar ya da ürünler ortaya koymayı hedefleyen bir öğretim yöntemidir ve bu yöntem okul ile hayat arasında bir bağ kurmak açısından faydalıdır (Taşpınar, tarihsiz, s.147).

2.1.6. Türkiye’de Yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (2004)

Ülkemizde eğitim programı 1-3 sınıfta Hayat Bilgisi ile başlayıp, 4-7. sınıflarda Sosyal Bilgiler olarak devam etmektedir. 1926’da tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisiyle başlayan, 1968’ den itibaren Sosyal Bilgiler olarak devam eden bu derslerin amaçları, felsefesi, içeriği ve öğretim yöntemleri 2004 yılına gelinceye kadar pek fazla değişiklik göstermemiştir. Oysa;

- Dünyadaki bilimsel ve teknolojik gelişmeler ve bunun Türkiye’ye yansımaları,
- Eğitim bilimlerinde öğretme- öğrenme anlayışında gelişmeler,
- Eğitimde kaliteyi ve eşitliği artırma ihtiyacı,
- Ekonomiye ve demokrasiye duyarlı bir eğitim ihtiyacı,
- Şahsi ve milli değerlerin küresel değerler içinde geliştirilmesi ihtiyacı,
- Sekiz yıllık temel eğitim için program bütünlüğünün sağlanması ihtiyacı,
- Aynı sınıfta dersler arası ve kademeli sınıflarda her bir dersin kendi içinde kavramsal bütünlük sağlanması zorunluluğu,

gibi sebepler Milli Eğitim Bakanlığı 2004 yılında tüm ilköğretim programlarını kapsayacak şekilde yeni bir program hazırlığına girişmiştir. Yeni Sosyal Bilgiler programı (4-5. Sınıflar) 2004-2005 öğretim yılında

pilot seçilen ilköğretim okulunda uyguladıktan sonra, 2005-2006 öğretim yılında tüm ilköğretim okullarında uygulamaya konulmuştur. 2006-2007 öğretim yılında itibaren de 6.-7. sınıflar Sosyal Bilgiler programı aşamalı olarak uygulamaya geçirilecektir (Bilgili, 2006, s.30-32).

Sosyal Bilgiler programının vizyonu; 21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilke ve inkılablarını özümseyen, Türk tarihini ve kültürünü algılayabilen, demokratik değerlerle bezenmiş, insan haklarına saygılı, içinde bulunduğu duyarlı, bilgiyi yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlamda kullanan ve düzenleyen, sosyal hayatta etkin rol oynayan, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir (MEB, 2004). Sosyal Bilgiler programının temel yaklaşımı, bilgiyi üreterek ve kullanmak için gereken beceri, kavram ve değerlerle öğrenciyi bilgilendirerek aktif bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmektir. Sosyal Bilgiler tanımında bir değişikliğe gidilmiştir. Önceki yaklaşımda Sosyal Bilgiler; tarih, coğrafya ve vatandaşlık gibi derslerle sınırlandırılmış gibi düşünülmekteydi. Yeni Sosyal Bilgiler programında ise tarih, coğrafya ve vatandaşlık disiplinlerine ek olarak antropoloji, hukuk, felsefe, psikoloji, sosyoloji ve ekonomi gibi disiplinlerde eklenmiş ve bunları belirten öğrenme alanlarına yönelik üniteler hazırlanmıştır. Buna göre; Sosyal Bilgiler dersinin toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi olduğunun altı çizilmiştir. Yeni öğretim programında Sosyal Bilgiler öğretiminde önemli bir yeri olan “yansıtıcı düşünme”, “sosyal bilimler” ve “vatandaşlık aktarımı” olarak Sosyal Bilgiler eğitimi geleneklerini yansıtmaktadır (Ata, 2009, s.35).

Yeni Sosyal Bilgiler programı, bilginin ne kadar değerli olduğunu ve bireyin var olan deneyimlerinden yola çıkarak, yaşama aktif katılımını, doğru karar almasını, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir anlayış ile yapılandırmacı eğitimi esas alan bir yaklaşıma sahiptir. Bu yaklaşıma göre derslerin “öğrenci etkinlik merkezli” işlenmesi düşünülmüştür. Buna ek olarak, bilgi ve beceri eş değer tutulmuş, öğrencinin yaşantısı ve bireysel farklılıkları dikkate alınmıştır ve bundan dolayı da öğrencinin çevreyle etkileşimine imkân sağlanmaya çalışılmıştır (Bilgili, 2006, s.33). Bilgiden ziyade bilgiye nasıl ulaşılabileceği daha önemlidir eğitimde çünkü yöntem bilgiye göre daha yavaş değişmektedir. Bilginin kişiye aktarılmasından ziyade bilgiye ulaşma yollarının öğretileceği ortam hazırlanmalıdır çünkü kişi hayatı boyunca birçok sorunla karşılaşacak ve onları çözmeye çalışacaktır. Kişi, bu yaşadığı deneyimleri benliğinde

tutacak gerek duyduğunda tekrar çağıracaktır. Bu deneyimler geçerli yaşantılar, kuramlar, yöntemler, şemalar olarak adlandırılabilir ayrıca geçerli kuramlar, yaşantılar genel ve esnek olabilirler. Ancak geçerli olmayan şemalar, kuramlar yaşantılarla birleşip, bütünleşebilir fakat onların kullanımında nitelik problem çıkar ve denge bozulur. Dengenin bozulduğu ortamlarda bireyler farklı şekillerde davranabilirler. Örneğin; yapılandırmayı benimseyen kişi, bilgi, beceri yaşantılarındaki eksiklik ve hataları giderip soruna tekrardan bakabilir ve bu sorunu çözüme kadar devam eder. Yapılandırmayı benimsemeyenler ise, ya otoriteye başvurur, doğru cevabı bekler ve onun dediklerini yapar veya çaresizliğe kapılır, hiçbir iş yapmaz (Sönmez, 2008, s.146).

Bu anlayış doğrultusunda Sosyal Bilgiler programı (MEB, 2004);

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Millî kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
7. Öğrencilerin kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlâkî, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
11. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.
12. Periyodik olarak, öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağlar.

Öğrencilerde, öğrenme süreci içinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama uygulanması planlanan kabiliyetler “beceri” olarak ifade edilir. Sosyal Bilgiler programı, ilköğretim 4 - 8. sınıf seviyesinde diğer derslerle birlikte ilk 9 beceriyi kazandırmakla birlikte diğer 6 beceriyi de kazandırmayı amaçlamaktadır (MEB, 2004). Bu beceriler; Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme, İletişim Kurma, Araştırma, Problem Çözme, Karar Verme, Bilgi Teknolojilerini Kullanma, Girişimcilik, Türkçeyi Doğru ve Etkili Kullanma, Gözlem Yapma, Mekânı Algılama, Zaman ve Kronolojiyi Algılama, Değişim ve Sürekliliği Algılama, Sosyal Katılım ve Empati Kurma becerileridir.

Yeni Sosyal Bilgiler programı 4-7. sınıfta yaklaşık 160 kavram kullanılmıştır ve bu kavramlar sosyal bilim disiplinlerinin programa yansıdığı orana göre yer almıştır. Bu kavramların önemli bir kısmı soyuttur ve kavram da soyut düşüncelerdir dolayısıyla soyut bir içeriğin öğrenilmesi oldukça zordur. Bu yüzden kavramları bir dereceye kadar somutlaştırmak gerekir bu amaçla yeni programda kavram öğretiminde kullanılabilecek grafik materyaller geliştirilmiştir. Anlam Çözümleme Tabloları, Kavram Ağları ve Kavram Haritaları geliştirilen materyallerdendir (Bilgili, 2006, s.39). Sosyal Bilgiler programında yer alan birkaç kavrama yer verilmiştir (MEB, 2004). Bunlar; Afet, Aile, Anayasa, Bilim, Çevre, Hoşgörü, İklim, İthalat, Kaynak, Kültür, Keşif, Kutup, Olgu, Ölçek, Savaş ve Sermaye gibi.

Sosyal Bilgiler programının da yer alan değerler ise şunlardır (MEB, 2004); Adil olma, Aile birliğine önem verme, Bağımsızlık, Barış, Bilimsellik, Çalışkanlık, Dayanışma, Duyarlılık, Dürüstlük, Estetik, Hoşgörü, Misafirperverlik, Özgürlük, Sağlıklı olmaya önem verme, Saygı, Sevgi, Sorumluluk, Temizlik, Vatanseverlik ve Yardımseverliktir.

Öğrenme alanı, birbiri ile ilişkili beceri, konu, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görüldüğü, öğrenmeyi tasarlayan yapıdır. Sosyal Bilgiler dersi dokuz öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır (MEB, 2004). Bunlar; Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Zaman, Süreklilik ve Değişim, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler, Güç, Yönetim ve Toplum ve Küresel Bağlantılardır.

2.2. Drama Kavramı

“Dramanın sözlük kökü olarak, bol ve akışkan kaynak suyu yanında kurulan yerleşim yeri alanındaki kullanımı, devinime ve eyleme yöneliktir.” Drama kelimesinin kökü olan Dran kelimesi ile aynı anlama gelen Devanim sözcüğü zaman içinde durum değiştirmek demektir. Ciddi dinsel törenler için kullanılan Dromenan kelimesinin kullanılması bağlamında Dran sözcüğü bir şeyi yapmaya çalışmak anlamında da kullanılır. Bu bilgiler ışığında Drama, içinde hareket olan, bir ya da birçok kişinin birbirleriyle, tabiatla ya da başka varlıklarla etkileşime girerek onların bütün yaşam durumlarını geniş ölçüde içeren faaliyetlerdir (Adıgüzel, 2014, s.1). Yaşam belli davranışların, belli olayların art arda sıralanmasıdır. Önceden yazılmış bir metin yoktur, sürekli doğaçlama yaparak yaşamın bize uygun gördüğü rolleri oynamaktayız. Drama, insanın düşündüklerini harekete dönüştürebileceği bir yoldur. Örneğin; insanlar bir yere gitmeden önce evin kapısını kilitleyeceğini düşünmesi ve sonra da düşündüğü rolü uygulaması dramadır (Gönen ve Dalkılıç, 2000, s.23).

Drama; tiyatro sahnesine çıkmadan ve oyunda belli rollere bağlı kalmadan oynayıp hayat tecrübelerini geliştirmek ve öğrenmektir. İnsan içgüdüleri her zaman “inançsız bir ertelemeye isteklidir” kitabın ilk sayfasını ve gözlerimizi açtığımız zaman başlar, bir öykü veya oyun için düşlerimizin kontrolünü elimizde kaymasını sağlayan bir eylemi bekleriz. İşte o eyleme inanırız. İlk görüşte birden kemerdeki silahı görürüz, şiddetin geleceğine, sonra şiddeti beklemeye başlarız ve şiddetin geleceğine inanırız. Tıpkı bunun aynısını çocukta yapar. İçgüdüsel bir dramatikleşme olan bu olay insanın yapısında vardır ki ilk defa kendi varlığından çıkar, okul etkinliklerindeki kitapları boyama ya da role uygun bayan kostümlerine gerçek olmayan mücevherler takmaya bu durum benzemez. İnsan kendi durumlarından öğrenir, gelişir, duyar, okur ve birileriyle paylaşmanın heyecanını yaşar (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.40-41). Dramatik etkinlikler, çocukların duygu ve düşüncelerini hayal güçlerini kullanarak rahat bir şekilde ifade etmesini sağlayan ve onların duygusal durumlarını koruyabilmeleri için gerekli olan etkinliklerin hepsidir (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.5).

2.2.1. Drama ve Oyun İlişkisi

Çocukluk döneminde oynanan oyunlar çocuğun yaşam biçimidir. Çocukluk döneminin diğer bir ismi oyun çağıdır. Çocuklar, sosyal ortama oyunla girmeye başlar. Oyun ortamında oyuna alınmayan bir çocuk üzülür ve ağlar. Bu olaya anne babalar tanıktır. Arkadaşı olmak, ikinci bir kişiyle bir araya gelmek anlamındadır. Oynanan oyun ne olursa olsun, iki kişi arasında kendilerinin oluşturduğu doğaçlamalar süreci başlar. Zevk alarak geçirdikleri zamanı en mutlu anı olarak zihinlerine kaydederler (Morgül, 2003, s.13-14). Çocukların oynadıkları evcilik, doktorculuk ve bakkalcılık gibi oyunlarda rol yapma, kişileri canlandırma ve kılık değiştirme gibi etkinliklerin olması oyunların dramatik özellik taşımasını sağlar ve dramanın özünde oyun bulunmaktadır. Drama ve oyun iç içedir. Drama faaliyetleri çocuklar için oyun olarak algılanmaktadır bu nedenle çocuk var olan tüm performansını drama faaliyeti esnasında sergilemektedir. Çocuk drama faaliyetleri sırasında hem oyun oynamış, hem de çoğu kavram, konu ve sosyal davranışları daha kalıcı olarak öğrenme fırsatını bulur. Çocuklar dramatik oyunda kendi hayatlarındaki durumları oynar, bir başkasını dramatize ederek rol yapar, kılık değiştirir, taklit eder, bir objenin yerine diğer bir objeyi koyar ve buna uygun şekilde tepkide bulunur (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.16).

Çocuğun kişiliğinin gelişmesinde oyun çok önemli bir yeri işgal etmektedir. Oyun; bilişsel, duyuşsal ve bedensel uygulamaların ilişki içinde olduğu tüm beceri ve deneyimlerin bütünleştirildiği, geliştirildiği ve yaşama uygun davranışların geliştiği önemli bir uğraştır. Düşünme ve tecrübe kazanma faaliyeti oyun aracılığıyla gelişir. Maddelerin özelliklerini öğrenir, kendi gücünü kavrar ve insan ilişkilerini de oyun sayesinde öğrenir. Arkadaşları ile paylaşmayı, onların isteklerini kabul etmeyi veya arkadaşlarına kendi isteklerini nasıl kabul ettireceğini oyun esnasında kavrar ve öğrenir. Çocuk düşüncelerini geliştirip, bu düşüncelerini uygun bir şekilde ifade etmeyi de oyun sırasındaki tecrübelerden öğrenir (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.11).

Oyun çocukların gelişimsel özelliklerinin tamamının yansıtıldığı bir faaliyettir. Oyun oynayarak çocuklar potansiyellerinin artmasını gelişmesini sağlarlar. Eğitim faaliyetlerinde çocukların öz bakım yeteneklerini öğrenmesi nitelikli drama etkinlikleri

ile sağlanabilir. Dramanın öz bakım gelişim alanına faydaları şöyle sıralayabiliriz (Gönen ve Dalkılıç, 2000, s.31-32);

- Kendisine ve vücudunun parçalarını en doğal yolla tanımasını sağlamak.
- Vücut parçalarının işlevlerini en doğal yolla öğrenmesini sağlamak(bunun gerçekleşmesi için en doğal yol pantomim ve rol yapmadır).
- Vücut parçalarının başka fonksiyonlar için de kullanılmasına olanak sağlamak.
- Günlük hayatı içinde kullanacağı çeşitli davranışları en doğru olarak kazanmasını sağlamak.

Çocuklar iç dünyalarını oyun ve resim sayesinde ifade ederken, iç dünyalarındaki sevinçleri ve hüznüleri ifade ettikleri için rahatlama fırsatı bulurlar. Çocuklar oyun sayesinde hayallerini gerçekleştirirler (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.6).

Eğitim faaliyetleri gerçekleştirilirken ciddiyetin olması önemli bir unsurdur fakat ciddiyet unsuru öğrenme öğretme süreci devam ederken zorlayıcı, asık suratlı, can sıkıcı ve aşırı disiplinli bir biçimde yürütülmesi anlamına gelmez. Eğitim faaliyetlerinin eğlenceli olması ve öğrenmede zevk alma fikri, özellikle hümanist felsefenin eğitime uygulanması ve öğrenci ve yaşantı merkezli eğitim programlarının geliştirilmesi birlikte temel alınmaya başlanmıştır. Eğlenerek öğrenme faaliyetinin gerçekleşmesi için (Erden, tarihsiz, s.138);

- Süreçte öğrencinin aktif katılımını sağlamak,
- Öğrencilerin kendilerinin yaparak öğrenmesini sağlayacak fırsatları sunmak,
- Öğrenme işini oyun gibi doğal bir şekilde sağlamak.

Okul içerisinde oynanan oyunlar sayesinde öğrenciler birbirleriyle etkileşim sağlar ve oyun, drama etkinliği ile okullarda yer alır. Okulda oynanan oyunlar ile öğrenciler kendilerini sınıf ile bir bütün gibi hisseder ve sınıftaki diğer öğrencilerden bir şeyler öğrenmek için istekli bulunur. Drama etkinliklerinde kullanılan oyunlar sayesinde çocuklar kendilerinin farkına varır ve kendini özgürce ifade edebileceği ortam ve zaman bulurlar. Drama etkinliklerinde çocukluk dönemine ait oyunlar tercih edilir. Oyun esnasında oyuncuların etkileşimde bulunabilmeleri için oyuncuların bildiği ve basit oyunlar tercih edilmelidir. Bir oyun yapmak için oyuncuların bildiği oyunlar

anımsatma yapılarak oynanır ve böylece giden yol sürecin kısalması sağlanır (Morgül, 2003, s.15).

Modern öğretim metotlarından biri oyunlarla eğitim olarak adlandırılmaktadır. Oyun yoluyla öğretim ilk ve ortaokulda yeni öğrenme yaklaşımları olan aktif öğrenme ve okul zeka teorisine dayalı öğrenme anlayışlarında da yer aldığı görülmektedir. Soyut konuların bulunduğu Sosyal Bilgiler dersi için çoklu öğrenme ortamlarının oluşturulmasında eğitsel oyunlar önemli bir yere sahiptir. Uygulamaların doğru yapılması durumunda gerek sınıf ve salon, gerekse bahçe ve bilgisayar oyunları sosyal bilgiler öğretiminde öğrencilerin derse olan bakış açılarını olumlu yönde geliştirmelerine ve öğrenmelerin artmasında etkili olacaktır. Doğru oyunların doğru konular için doğru mekânlarda düzenlenmesi ve öğrenciler için uygun bir biçimde hazırlanmasıdır (Mindivanlı Akdoğan ve Bilgili, 2016, s.174). Eğitici oyunların çoğu öğrencilerin öğrendikleri bildikleri eğlenceli bir şekilde tekrarlanmalarına olanak sağlayarak Sosyal Bilgiler öğretiminde olguların öğrenilmesinde önemli görev üstlenmektedir. Eğitici ve eğlendirici yöntem ve teknikler sınıf ortamında etkili bir şekilde kullanılması birçok fayda sağlar. Ancak seçilen tekniğin dersin amaçlarına uygun olmaması, öğretmenin ve öğrencilerin oyunun kurallarını iyi bilmemesi bu teknikler uygulanırken sınıfta birçok olumsuz durumun ortaya çıkmasına sebep olabilir (Erden, tarihsiz, s.154).

2.2.2. Dramanın Tarihsel Gelişimi

Drama sanatı, yıllar önce Aristoteles tarafından oluşturulan ve uzun yıllar, drama sanatının değişmez kuralları olarak öngörülen yasaların, günümüz insanlarına uygun olmadığı görülmektedir. Günümüz insanı tarafında bir saat süren bir gösterinin kapsamı içinde çeşitli sahnelerin yer alması, aynı şekilde bir saatlik bir sürede, ayları ve yılları kapsayacak bir aksiyon yaratılmasının izleyici tarafından samimi bulunamayacağı öngörüsünden hareketle konulan zamanda, mekânda, vakada birlik kuralı artık doğru bulunmamaktadır (Şengül, 2001, s.15).

Cumhuriyetle birlikte Türkiye’de drama ile eğitimin temelleri oluşturulmuştur (Morgül, 2003, s.12). Şu sözler, Atatürk kabinesinin Milli Eğitim Bakanı olan İsmail Hakkı Baltacıoğlu’na aittir:

“Tiyatro mekteb-i edebtir.”

“Yazılı metne değil, içinde doğaçlama unsuru olan oyunlara önem veririm.”

Köy Enstitüleri zamanında eğitimde dramaya benzer şekilde kullanılan “Yaparak Yaşayarak Öğrenme” modeli uygulanmıştır. 1938’ de Selahattin Çoruh tarafından yazılan ve 1950 yılında ikinci baskısı yayımlanan “Okullarda Dramatizasyon” adlı eser kütüphanelerimizde vardır (Morgül, 2003, s.12). Okul temsililerine önem veren İsmail Hakkı Baltacıoğlu, oluşturulan müfredat programlarında Türkçe derslerinde de dramanın uygulanabileceğini tavsiye etmiş, fakat Türkçe derslerinde drama uygulanmamıştır. Okullarda uygulanması için Kazım Karabekir tarafından müzikli piyesler yazılmıştır. Dramayı yetişkinlerin uygulaması gerektiğini 1901’de Carl Gross “The Play Of Man” adlı eserinde, anlatmıştır. Drama okul programlarına 1930-1940’lı yıllarda yer almaya başlamıştır. Kuramsal bilgi verilmemiş sadece uygulama yapılmıştır. İngiltere’de eğitimsel drama derneği 1943 yılında kurulmuştur. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı 1951 yılında dramanın çok önemli olduğunu ifade etmiştir (Gönen ve Dalkılıç, 2000, s.26).

İlköğretim okulları seçmeli drama dersi 1-2-3 öğretim programı Eylül 1998’de MEB Talim Terbiye kurulunca yayımlanan Eylül 1998 tarihli tebliğler dergisinde yayımlanmıştır. Drama, ders programlarından seçmeli ders olarak 1997-1998 öğretim yılından itibaren kullanılmaya başlanmıştır (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.47). İlköğretim okulu 4. sınıftan başlayarak drama dersinin 1998 yılında seçmeli ders olarak konulması, eğitim fakültelerinin gündemine drama öğretmeni yetiştirmeyi yer vermelerini sağlamıştır. Dramada yeni alanlar olduğu 1990’lı yıllarda askeri okullarda ve polis akademilerinde drama dersleri yapılmaya başlanmıştır (Morgül, 2003, s.12).

Okulöncesi drama ve ilköğretimde drama dersleri YÖK tarafından planlanan Eğitim Fakültelerini Yeniden Yapılandırma Projesi doğrultusunda eğitim fakültelerinin lisans programlarında mecburi ders olarak yer verilmiştir (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.47). Örgütleyici ve mesleki kimliği oluşturucu dersler arasında Sosyal Bilgiler öğretmenliği yeni lisans programında drama dersine de yer verilmiştir. Öğretmenlik mesleki bilgisi dersleri arasında yer almayan drama dersi, sosyal bilgiler derslerinin alt disiplinleri kaynaştırma becerilerini geliştirecek ve mesleki kimlik oluşturacak derslerden biri olduğu için alan eğitim dersleri arasında yer verilmiştir. Drama dersine girecek öğretim elemanı bulunması sıkıntı olabileceğinden bu dersi Sosyal Bilgiler

eğitimcilerinin uygulaması öğretmen adaylarının dramayı Sosyal Bilgiler dersinin kazanımlarıyla bütünleştirme, derslerinde dramayı nasıl kullanacağı, kazanımları kazandıran drama etkinlikleri geliştirme konusunda uzun vadede yararlı olacaktır (Aladağ, 2009, s.480).

2.2.3. Eğitimde Dramanın Yeri ve Önemi

Günümüz eğitim anlayışında meydana gelen yenilikler, eğitim politikalarının da değişmesini mecburi kılmaktadır. Bu mecburiyet; insana yapılan yatırımın düşünsel, bilimsel, sanatsal, teknolojik yönlerini yani kültürel birikimini oluşturmaktadır. Bu birikim, günümüz ihtiyaçlarını karşılayan nitelikli kişilerin yetiştirilmesinin ön koşulu olan etkili ve verimli bir eğitim ile yaratılabilir. Eğitimde planlamanın iyi yapılması ile kaliteli ve etkili bir eğitim gerçekleştirilebilir. Bu durum, program geliştirme çalışmalarına önem verilmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Geleneksel eğitim anlayışında öğretmen merkezli, çocukların ilgi, istek, yetenek ve gereksinimlerinin önem verildiği eğitim durumları yerine, bilgi aktarımına dayalı yöntem ve teknikler bulunmaktadır. Konu merkezli ezberleme yönelik bilgi birikimi sağlamaktan ileriye gidemeyen bu programlarda, çocuklara ezberletilerek öğretilen bu bilgiler kalıcı olmadığından kısa sürede unutulup hayata geçirilememektedir (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.21-22).

Eğitimde uygulanan drama yöntemi, hem planlama hem de çalışma ve değerlendirme aşamalarında öğrenci merkezli eğitimi dikkate alır. Öğrenme süreci boyunca öğrencinin aktif katılımını sağlayarak, süreç boyunca eğlenceli zaman geçirmeleri ve öğretilenlerin kalıcı olması amaçlanmaktadır. Bu süreç içerisinde eğlenerek öğrenmenin gerçekleşmesi kalıcılığı arttırmaktadır. Dramanın sonunda tartışma ve değerlendirme yapılarak açık uçlu sorular sorularak tek bir cevaba gidilmeden tartışma yapılır. Tartışma uygulamaya göre kısa ve uzun sürebilir. Aynı zamanda yapılan eleştiriler bireye değil role uygun olur. Yaşları küçük olan çocukların etkinliklerini değerlendirmek için ayrılan zaman çok iyi belirlenmelidir. Çünkü soyut yeteneği gelişmiş ve dikkat süresi uzamış olan yaştaki çocuklarla tartışmanın yapılması daha mantıklıdır. Oynanan sorunu tanımak, çözümünü öğrenmek ve başka çözüm yolları bulmak tartışmanın amacıdır (Gönen ve Dalkılıç, 2000, s.75).

Drama çocuğun yapısında oyun yoluyla vardır. Çocuğa öğretimsel istenilen şeyin önceden hazırlanıp planlanması burada önemli bir husustur. Çocuk etkin bir şekilde olayın içine girdiğinde, kendine uygun yöntemleri kullanarak detayları araştırarak ve sonuca varacaktır. Bu durumda çocuk, çevresini gözleme, araştırma ve keşfetme olanağına sahip olacaktır. Çocuğun, bir konuyu öğrenmesi, öğrendiği konuyu hatırlayıp günlük hayatına uygulayabilmesi için bir sebebe ihtiyaç vardır. Eğitimci drama aracılığıyla bu sebebi oluşturulabilir (Gönen ve Dalkılıç, 2000, s.61). Etkili bir öğrenmenin gerçekleşmesi için öğrenme ilkelerine dikkat edilmesi gerekir. Etkili öğrenmenin oluşmasını sağlayan drama yöntemi bu ilkelerin çoğunu içeren bir ortam sunar. Drama ile öğrenci etkindir, öğrendikleri ile kendi deneyimleri arasında ilişki kurar, grup faaliyetlerine katılır, konuya kendini güdüler, kendi deneyimlerini de işe koştugu için kendini olayın bir parçası olarak görür, böylece derse olan ilgisi fazlalaşır (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.73-74). Okul öğrencisi kendini tanıma ve ifade etme becerisinin gelişmesi için eğitimde erken dönemde dramatik etkinlikler uygulanmıştır. Öğretim programının tamamı için bazı etkinlikler öğretici hizmet olabilir. Daha sonraki aşamalarda oyunun üretimi kendiliğinden gelişecektir (Gönen ve Dalkılıç, 2000, s.48).

Öğrencilerin, oluşturduklarını, araştırdıklarını, ürettiklerini oyunlaştırarak öğrenmeleri aynı zamanda bir eğlence kaynağıdır. Öğrencilerin ruhsal ve fikirsal doyuma ulaşmalarına drama etkinlikleri yardımcı olmaktadır. Drama, işbirliği içinde çalışmayı, heyecanı paylaşmayı, sanatı benliğinde ve kişiliğinde hissetmeyi, yaratıcılığının farkına varmayı ve oyun oynayarak çocuklara mutluluk vererek sevecek yapmayı öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.75).

2.2.4. Dramada Eğitsel Kazanımlar

Drama etkinliği sırasında meydana gelen öğrenme ile öğrencilerin eğitsel kazanımları şu şekilde sıralanabilir (Morgül, 2003, s. 15-16):

1. Sosyalleşme sağlanır.
2. Tüketici olmak yerine, üretici olur.
3. Kendine güvenir ve saygı duyar.
4. Edilginlik olmak yerine katılımcı olur.

5. Yeteneklerinin farkına varır.
6. Bağımlı karar vermek yerine bağımsız karar verir.
7. Demokrat kişilik geliştirir.
8. Empati kurar ve kendini başkasının yerine koyar.
9. Kendisiyle ve başkalarıyla barışık olur.
10. Hoşgörülü olur.
11. Yaratıcı kişilik geliştirir.
12. Neden-sonuç ilişkisini kurar, analiz ve sentez yapabilir.
13. Yaşamda karşılaşılabileceği farklı durumlara hazır olur, problemleri çözer.
14. Estetik duygusu artar.
15. Ritim duygusu kazanır, denge ve ana ritmini bulur.
16. Konuşma gücü gelişir.
17. Duygularına söz geçirebilir.
18. Sorunlardan kaçmama öğrenir.
19. Yeni şeyler öğrenmekten mutlu olur.
20. Duyarlı olmayı öğrenir.
21. Farklı kültürlerin kendini zenginleştirdiğini bilir.

İnsanı insan yapan değerlere sahip olmak için yukarıdaki alışkanlıkları kazanmak gerekir. Bu nedenle eğitim ortamında drama yöntemi en çağdaş eğitim yöntemi olarak ifade edilmektedir (Morgül, 2003, s.16).

2.2.5. Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Drama

İyi bir vatandaş yetiştirmek Sosyal Bilgiler dersinin temel amaçları arasında yer almaktadır. Problemleri çözmeyi, doğru karar vermeyi ve tecrübelerine dayanarak hayata aktif katılımını ön planda tutan bireylerin yetiştirilmesini sağlamak için ilköğretim sosyal bilgiler programı yenilenmiştir. Eski programlarda bilgi aktarımı söz konusu iken yenilenen program sayesinde bilgini yanında beceri ve değer kazandırma amaçlanmaktadır. Öğrencilerin derse aktif katılımıyla etkili bir Sosyal Bilgiler öğretimi sağlanmaktadır. Öğrencinin kendi deneyimlerini ve bireysel farklılıkların farkına vararak çevreyle etkileşime girmesini sağlayan aktif öğrenme yöntem ve tekniklerden faydalanılması gerekmektedir. Aktif öğretim yöntemleri eğitimde kullanılarak yeni

ilköğretim Sosyal Bilgiler programının başarıya ulaşılmasını sağlayabilir. Programda da tavsiye edilen yöntemlerden biri de yaratıcı dramadır (Aladağ, 2009, s.472).

Çocuklar aktif bir şekilde derse katıldığında, sosyal hayattaki deneyimleriyle detayları fark ederek sonuca daha çabuk varabileceklerdir. Yaşadığı dünyayı, çevresini gözlemlene, araştırma ve tanıma başarısını bu şekilde çocuk gösterecektir. Öğretimin temelini çocuğun öğrendiği bilgileri davranışlarına uygulaması ile teşkil edilmesi drama yolu ile gerçekleştirilebilir. Soyut kavramların yer tuttuğu Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgilerinin tüm konularında başarıyı arttırmada drama etkinliği kullanılabilir (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s. 99).

Sosyal yaşamda karşılaşılan durumların istenildiği anda tekrar dramatize edilmesi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde drama yönteminin kullanılmasının sağlayacağı bir diğer faydadır. Bu sayede drama öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaşamayacakları durumları bizzat yaşayarak öğrenmelerine destek olur. Aynı zamanda öğrencilerin düşünme, algılama, yorumlama, dinleme, ifade etme yeteneklerinin de verimli bir şekilde gelişmesine katkıda bulunur. Bu becerilerin kazanılması Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilere kazandıracakları davranışları arasında bulunmaktadır (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.99).

2.2.6. Drama Çeşitleri

Dramanın birçok çeşit ve tanımı mevcuttur. Bunlar içinde yaratıcı drama, eğitici drama, psikodrama ve sosyodrama çeşitleri en fazla kullanılan drama çeşitleridir (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.50).

2.2.6.1. Yaratıcı Drama

Katılımcıların yaşam tecrübelerinden başlayarak, bir amacın, fikrin, doğaçlama, rol oynama (rol alma), pandomim vb. tekniklerden faydalanarak dramatize edilmesidir. Bu drama süreçleri tecrübeli bir lider eşliğinde uygulanırken kendiliğinden (spontaniteye), şimdi ve burada ilkesine, -miş gibi yapmaya dayalı olan yaratıcı drama, oyunun genel özelliklerinden doğrudan faydalanır (Adıgüzel, 2014, s.43). Doğal olan, yazılı bir metni olmayan, sahnelenmesi gerekmeyen, olay odaklı olan yaratıcı drama,

lider tarafından yönlendirilen grup üyeleri, deneyimleri ve hayal ettikleri durumları yaratıcı drama şekli içinde uygularlar. Katılımcıların keşfetmesi, gelişmesi, düşüncelerini ve duygularını dramatik oyunlar yoluyla ifade etmesi için lider rehber olur. Doğal ya da doğaçlama biçiminde olması, sunuşsal olmaması, yaratıcı dramanın izleyicilere sergilenmesinin gerekli olmadığı sonucuna varılmaktadır. Yaratıcı dramaya katılan bireylere katılımcı, yöneten bireylere de öğretmen yerine lider olarak adlandırılmaktadır (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.51).

Yaratıcı drama da öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesi, öğrenme sürecinde aktif olması ve eğlenerek öğrenmesi öğrenilenlerin kalıcılığını arttırdığı gibi öğrencilerin çevreleriyle etkileşim içerisinde olmasını sağlamaktadır. Yaratıcı dramanın özellikleri ile eğitim faaliyetlerinin öğrenci merkezli sürdürülmesi sağlanmaktadır. Yaratıcı drama ile birlikte sosyalleşmenin gelişmesi sağlanmaktadır. Toplum önünde eleştirilmekten çekinmeyerek doğaçlama, rol oynama, canlandırma gibi yöntemleri uygulayan bir öğrencinin sosyalleşmedeki gelişimi artacaktır. Yaratıcı drama etkinliklerinin uygulanmasında katılımcılar hedeflenenlerin gerçekleştirilmesi, ihtiyaçların giderilmesi için katılımcılar kendi aralarında çeşitli eylemlerde bulunacaklardır ve bu eylemler sayesinde sosyal etkileşim sağlanacaktır (Aladağ, 2009, s.473). Çocuğun aktif olarak katıldığı ve yaparak yaşayarak öğrendikleri etkili, verimli ve kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşmesi için gereklidir. Böylelikle çocuğun doğrudan katılımı söz konusudur ve bilgiye kendisinin ulaşması için gözlem yapar, dener ve kendilerini rahatlıkla ifade ederek bilgiye ulaşırlar. Yaratıcı dramanın konu merkezli, ezberci ve yapılandırılmış eğitim yaklaşımına karşı iyi bir alternatif olduğunun göstergesi öğrenilen bilgilerin kalıcı olduğunun bilimsel olarak kabul görmesinden kaynaklanmaktadır (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.22).

Çocukların hayal güçleri, yaratıcılıkları, duyarlılıkları ve kapasiteleri yaratıcı drama etkinlikleri sayesinde geliştiği görülmektedir. Çocuk yaratıcı drama etkinlikleri ile kendisini tanıır ve yeni yetenekler kazanır, duyguların ayırt edilmesi, iyi bir şekilde ifade edilmesi etkinliklerin çocuğa kazandırdıklarıdır. Oyunlar ile sözel ifadelerin yerli yerinde kullanılması ve kelime haznesinin gelişmesi sağlanır. Drama etkinlikleri ile çekingenliğini yener, çevresindekiler ile işbirliği yapması gerektiğini öğrenir. Çevresindekiler ile etkileşim içinde bulunmayı, kendini ifade etmesi gerektiğini ve çevresindekilere karşı anlayışlı olmayı öğrenir. Ahlaksal değerlerin öğrenilmesi, tanım

yapabilme, tartışma ve değerlendirme yapabilmeyi, özgür olmayı ve çevrelerine karşı anlayışlı olmayı drama etkinlikleri sayesinde çocuklar kazanabilmektedir (Dirim, 1998, s.36-37).

Katılımcıların deneyimlerine dayanan ve katılımcıları ön plana alan yaratıcı drama bir grup etkinliğidir. Dramatize etmeyi ön plana çıkarır. Yaratıcı dramada bu odaklanma ise -miş gibi yapmaya, senaryoya, spontaniteye (kendiliğindenliğe), daha çok doğaçlamaya ve rol almaya dayalıdır. Sonuç değil, süreç merkezli bir çalışmadır. Yaratıcı drama etkinliklerinin uygulanmasında önemli olan dramayı uygulayabilecek, yöntem olarak kullanabilecek bir eğitmenin, liderin olmasıdır. Bir yöntem(araç) ve bir ders (amaç) gibi yaratıcı dramanın değişik kullanım biçimi ve boyutları vardır. Yaratıcı drama rastgele yürütülmez belli bir düzen ve birbirine bağlı aşamalara göre yürütülür (Adıgüzel, 2014, s.53-64).

2.2.6.2. Eğitici Drama

Eğitici drama; olabildiğince esnek olmanın yanı sıra, esas kuralları dışarıdan ve daha önceden tespit edilmiş, bir grup içinde yaşanan, yetişkin bir lider (örneğin bir öğretmen) tarafından rehber olunan veya başlatılan ve çocukların bir grup oyunu gibi algıladıkları etkinlikler bütünüdür (Önder, 2012, s.6-7).

Eğitsel dramanın faydaları şunlardır; sorumluluk duygusunun gelişmesini sağlar, pasif bir dinleyici olmaktan kurtularak, aktif bir katılımcı olur hareket gereksinimlerini karşılar, durumları oyunlaştırarak ve canlandırarak yaşanır hale getirir, ezberlemeden, somut ve zengin deneyimler oluşturarak yaparak yaşayarak öğrenir, paylaşmanın, birbirine yardım ederek çalışmanın tekniklerini ve alışkanlıklarını kazanır, kendi üzüntülerini, sevinçlerini, acılarını, korkularını anlamayı, özdenetim yapmayı öğrenir, kendi problemlerini dile getirir, sosyalleşir, canlandığı karakterin kimliğine girerek kendini ve diğerlerini değişik açılardan görür, farklı fikirlerin farkına varır, değişik bakış açılarını görür, hayatı birçok yönüyle algılamayı öğrenir, başkalarının farklı özelliklerine karşı anlayışlı olur, kendine olan güveni artar ve gelişir (Nas, 2006, s.172).

2.2.6.3. Psikodrama Drama

Aslında bir tedavi yöntemi olan psikodrama kişilerin problemlerini anlatmayıp canlandırdığı, temelinde “rol oynamak” olan bir yöntemdir. Mesela; etkilendiği bir rüyasını anlatan bir grup üyesi rüyasının içeriğini biraz anlattıktan sonra bir yöntem gibi sahneyi hazırlayarak, katılımcıları seçerek ve canlandırmayı başlatır. Canlandırmanın sonunda, liderin yardımıyla kişinin içgörü kazanması sağlanır (Adıgüzel, 2014, s.322).

Yetişkinlere yönelik bir psikolojik tedavi yöntemi olarak bilindiği halde çocuklara ve gençlere de psikodrama uygulanmaktadır. Gruptaki kişilerin içgörü kazanmaları yoluyla psikolojik gelişmelerini sağlamak ve tedavi edilmeleri psikodramanın amacıdır. Bir terapi tekniği olarak uzman kişilerce ve bu konuda öğrenim görmüş klinik psikologlar tarafından psikodrama uygulanır (Önder, 2012, s.4).

2.2.6.4. Sosyodrama Drama

Sosyal problemlerle ilgili gerçekleştirilen canlandırma faaliyetlerinin yapıldığı sosyodrama psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde kullanılan teknikler arasında sayılır. Sosyodramaya sosyal problemlerin yanı sıra grubun hepsini ilgilendiren problemler de konu olabilir (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.53).

Jacob Moreno tarafından geliştirilen bir alan olan ve “eyleme dayalı” bir tiyatro çalışması olarak bilinen sosyodrama gruplarda ve gruplar arası ilişkilerde değişime yol açmayı hedeflemektedir. Bir başka deyişle dramatik edimde grubu ilgilendiren ortak sorunlar açığa çıkarılmalı, beraber sorunlara çözüm yolları aranmalı ve grup ilişkileri açıkça ortaya konmalı, birey sahnede tek başına değil grup üyeleriyle birlikte bulunmalıdır (Adıgüzel, 2014, s.333).

2.2.7. Dramanın Çocuğun Gelişimine Etkileri

2.2.7.1. Dramatik Etkinliklerin Çocuğun Zihin ve Dil Gelişimine Etkisi

Yaparak yaşayarak öğrenirken çocuk zihinsel gelişimini de gerçekleştirir. Çocuk oyunda hayal gücünü kullanarak olmayan bir şeyi görmek, duymak, hissetmek,

dokunmak, tadını almak ya da koklamak biçiminde gerçekleştirilen hayal etme, zihinsel faaliyetleri gerektirir. Çocuklar zihinde canlandırma faaliyeti ile ayırt etme faaliyetini gerçekleştirebilir. Aynı zamanda çocuklar sunuların ötesini bulmaya teşvik edildiklerinden yeni durumlar keşfeder ve farklı deneyimler yaşayarak çocuğun yaratıcılığını geliştirir (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.79).

İletişim sanatlarından biri yaratıcı dramadır. Çocuk drama uygulamaları sırasında gözlemlendiğinde, dil becerilerinde genellikle aktif olduğu görülür. Düşünme, konuşma, dinleme, anlatma ve çevresindekileri ile iletişim kurma becerilerini drama uygulamaları sırasında çocuk kazanır. Bu becerilerin gelişmesi çevresindeki uyarılara verdiği doğal tepkilerden sağlanır. Drama uygulamaları sırasında çocuk, iletişimi başlatmasıyla değişik durumlarda hayali karakterlerle diyaloglar kurar, spontane, içinden geldiği gibi ve hayal gücüne dayanarak konuşur. Düzenlenmiş etkinlikler doğrultusunda çocuk sesinin tonunun, yüksekliğini ya da alçaklığını, hızını ayarlayabilir (Gönen ve Dalkılıç, 2000, s.34-35).

2.2.7.2. Dramatik Etkinliklerin Çocuğun Fiziksel ve Motor Gelişimine Etkisi

Baş, gövde kol ve bacak hareketleri büyük kasların motor gelişimini, el, ayak parmaklarının gelişimi ise küçük kasların motor gelişim becerilerini gösterir. Kaba hareketlerin yapılması ilk beş yılı kapsarken, beşinci yıldan sonraki dönemlerde ince hareketlerin uyum içinde sergilenmesi söz konusudur (Gönen ve Dalkılıç, 2000, s.32).

Dramatik etkinlikler çocukların büyük ve küçük kas gelişimini sağlar. Çocuk drama etkinlikleri esnasında bedenini kullanır. Drama etkinlikleri fiziksel olarak yaptığı için vücudunun parçalarını tanır ve bu parçaları amacına uygun bir şekilde kullanmayı öğrenir. Dramatik faaliyetler sayesinde kaslarını, reflekslerini kontrol eder ve gücünü yerine ve zamanına uygun kullanarak becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.8).

2.2.7.3. Dramatik Etkinliklerin Çocuğun Sosyal Gelişimine Etkisi

Çocuğun doğumundan itibaren yaşadığı sosyal çevrenin ve kültürün özelliklerine uyum sağlama sürecini sosyal gelişim olarak adlandırılabilir. Bu süreç

sayesinde çevresindeki insanları tanır ve ilişkiler kurmaya başlar. Drama faaliyetleri sayesinde çocuk değişik etkinliklerin özelliğine göre konuşan vakaları yaşayan ve oluşturan birey olarak çevresinde olup bitenleri daha iyi anlar ve anlamlandırır. Böylelikle çocukların öğrenme motivasyonları artar. Değişik toplumsal sorunlar ve toplumsal roller dramada incelenebilir. Bu etkileşimlerdeki sorunların çözüm yollarını ayrıntılarıyla inceleyerek, içinde yaşarken farkına varamadığı unsurları çocuk fark edebilir (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.81). Dramatik etkinlikler çocukların insanların haklarına saygı duymayı, hakkını aramayı, çevresindeki insanların duygu ve düşüncelerin paylaşılmasını öğrenmesine katkıda bulunur. Yakın ve uzak çevresiyle ilgili özellikleri özümseyerek bunlara uygun davranışlar geliştirir ve sergilerler. Başkalarının denetimi olmaksızın arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler kurmayı öğrenirler. Çekingen çocukları aktifleştirerek, onlara katılımcı olarak bir grubun üyesi olmanın mutluluğunu tattırır (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.9).

2.2.7.4. Dramatik Etkinliklerin Çocuğun Duygusal Gelişimine Etkisi

Çocuğun tüm alanlarda kendinin farkına varmasını sağlamak drama faaliyetlerinin amaçları arasında yer almaktadır. Drama etkinlikleri uygulanırken çocuk kılığına girdiği kişinin özelliklerini alarak onları anlamaya ve farklı bakış açısı ile bakmayı öğrenir. Çevresini tanımak için hayal ve yorum gücünden yararlanır. Çocuk etkinlikleri duygularını harekete geçirerek yapar. Drama etkinlikleri sayesinde çocuk kendisinde var olan yaşantı ile çevresindeki yaşantıları birleştirerek özümlemiş bir yaşantı oluşturarak yeni düzenlemeleri gerçekleştirir. Çocukların haz alarak çalıştığı bir mekân, hareketli ve yaratıcılığa dayanan mekândır. Drama faaliyetlerinde görev alan, yaratıcılığını, bedenini kullanan, sözlü ve sözsüz iletişimde bulunan çocuk, günlük hayatta zorlanmadan yaşantılarını devam ettirirler (Gönen ve Dalkılıç, 2000, s.30).

Çocuğun özgürce bir şeyler deneyip, öğrenmesini sağlamak için drama faaliyetlerinde olan etkinliklerin kullanılması ile çocuğun özgür öğrenmesi sağlanabilir ve orijinal fikirler ve kendine has materyallerin yapılmasını sağlar. Çocuk drama etkinlikleri sayesinde sosyal doyuma ulaşmasını problemlere farklı bakış açısı ve farklı çözüm yolları getirerek elde eder (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.10).

2.2.8. Dramanın Türlerine Katılan Çeşitli Öğrenme Türleri

Birbirinden farklı öğrenme türleri drama sayesinde öğrenciye sunulur. Birbirinden farklı öğrenme türleri incelenerek çocuk eğitiminde dramanın etkinliği anlaşılabilir (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.86).

2.2.8.1. Etkileşim Yoluyla Öğrenme

Çocukların akran gruplarının arasına katılması ile onlarla bir arada yaşamayı, oynamayı, birlikte hareket etmeyi, paylaşmada bulunmayı, kendi hakkını ve diğer insanların haklarını korumayı öğrenmeyi drama faaliyetleri sayesinde öğrenir. Nesnelere karşı farklı bakış açısı geliştirmeyi ve nesnelerin durumlarını anlama yetisini drama etkinlikleri esnasında katılımcılarla yaptığı etkileşimden elde eder ve öğrenci asıl öğedir. Drama etkinliklerine aktif katılım sağlayarak çevresindekiler ile iletişim içerisinde olan çocuk var olan enerjisinin farkına varan çocuğun kişilik özellikleri olgunlaşır (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.87).

2.2.8.2. Öğrenci (İnsan) Merkezli Öğrenme

Öğrenme sırasında öğrencinin aktif bir yapıya sahip olması öğrenci merkezli olması yaklaşımının dayandığı bir başka önemli esastır. Çevresini araştırma, keşfetme, kavrama, anlama çabasında bir varlık olan insan gerek bedensel olarak, gerekse de zihinsel olarak aktif katılım içerisindedir. Keşfetme, kavrama, anlama çabalarını desteklemek için aktif katılım çabasının merkezde olması gerekmektedir (Önder, 2012, s.22).

2.2.8.3. Tartışarak Öğrenme

Bu tartışmalar kişinin yaşadıklarını etiketleme, kavramlaştırma açısından faydalıdır. Etkili öğrenme gerçekleşmesi için çocuklar hareket etmenin yanında yaşadıklarını, gördüklerini ve duygularını dil aracılığıyla ifade etmeleri gerekebilir (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.87).

2.2.8.4. Duygusal Öğrenme

Çocukların duygularını yaşaması ve farkına varması, çocuğun tutumunu ve davranışını etkilemektedir. Bunlar bireye, sosyal çevreye uyum sağlamasına yardımcı olmaktadır ve temel teşkil etmektedir (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.89).

2.2.8.5. Keşfederek Öğrenme

Çocuğun yaratıcılığını hem fiziksel ve hem de toplumsal çevreye karşı olan yaşantıları ve bu yaşantılar ile ilgili algılayışları ve fikirlerini simgeleştirmeleri sağlamaktadır. Gerek fiziksel ve gerekse de toplumsal çevrenin daha önce keşfetmediği yanlarını keşfederek gerçekleşen öğrenme türüdür. Bu yeni keşifle öğrenilenler daha önceki öğrenilenlerin de olmasıyla gerçekleşir (Önder, 2012, s.42).

2.2.8.6. İşbirliğine Dayalı Öğrenme

Kubaşık yöntem, beraber çalışmak için farklı türlerdeki öğrenmelerin sağlanması amacıyla kullanılır. Farklı yetenekleri olan çocukların bir arada çalışması sayesinde birbirilerine yardımcı olarak öğrenmelerini gerçekleştirirler. Çocuklar birbirleri ile yardımlaşarak daha yüksek başarı düzeylerine ulaşırken problem çözme yaratıcı görevleri yerine getirme yoluyla öğrenmelerini geliştirirler. Empati becerisi gelişir ve farklı bakış açılarıyla dünyayı görmeye başlar. Çocukların kendi yaş gruplarıyla veya kendinden büyükler ile oluşturulan ortamlarda kurulan etkileşim sayesinde öğrenme faaliyeti eğlenceli duruma getirilmektedir. Bu sebeple drama işbirliğine dayalı öğrenme türlerinden biridir (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.89).

2.2.8.7. Kavram Öğrenme

Bilişsel öğrenme sürecinde kavrama ile öğrenme önemli bir yer tutmaktadır ve insanın içgörü kazanması sağlanmaktadır. Organizmanın hazır olduğu anda öğrenmenin gerçekleşmesi söz konusudur. Kavramların oluşması bellekte bırakılan ilk izler ile sonraki benzer izlenimlerin bir araya getirilerek gruplandırılmasıyla oluşmaktadır.

Duyular kavramın oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Kavramların adlandırılması, kavramlar arasında alakalı alakasız olanların belirlenmesi, kavramlara ait olan örneklerin diğer örneklerden ayırt edilmesi ve genellemelerin yapılmasıyla kavram öğrenme süreci oluşur (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.89).

2.2.9. Dramanın Yararları

Dramatik faaliyetlerde olay, duygu ve durumların oyunlaştırılmasıyla edinilen yaşantılar eğitim öğretimde dramatik yaşantılar olarak örnek verilebilir. Mimikler, jestler, hareketler ve ses dramatik çalışmalarda yaşantı ediniminde iletişim aracı olarak kullanılmaktadır. Sınıfa oyunlaştırılan drama etkinliği metin ya da konu içerisindedir. Duygu ve düşünsel bütünlüğüyle metin kurgusu yaşanır duruma getirilir. Öğrencilerin tek yönlü düşüncelerini aşarak yeni düşüncelerin üretilmesini hayatta karşılaşılan durumların sınıfta çözümlenmesi ve yorumlanmasıyla gerçekleştirmektedir. Bulguları tartışmaya başlayan öğrenciler hayat ve olaylar arasındaki neden sonuç ilişkilerini kavramıştır. Sınıf ortamında öğrenciler bulguları tartışır ve bu esnada gerçekleşen etkileşim sürecinde tüm duygu ve düşünceler tüm açıklığıyla sınıf ortamında sunulur (Sünbül, 2007, s.364-365). Drama faaliyeti ile çocuk çevresindeki insanlarla etkileşim içerisinde olumlu yaşantı geçirmesi gerektiğini öğrenmesine yardım eder. Drama ile topluluk halinde olmasından dolayı çocuğun farklı yetenekler kazanmasını sağlayabilir ve çocuğun kendini, toplulukta bulunanların yaşantılarını araştırarak sosyal yetenekler kazanmasını sağlayabilir (Önder, 2012, s.51).

Olumlu benlik kavramını oluşturduğu çocuklarda kendini ifade etme daha basit hale gelir. Yaratıcılık için çocuğun kendisinde var olan enerjisinin farkına varması ve özgüveninin olması gerekmektedir. Liderin görevi drama faaliyetinde çocuğun kendisini ifade ederken eleştirilmeden yeteneklerinin farkına varmasını sağlamak ve kendisinin olumlu belleğini geliştirmek (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.57).

Öğrencinin imgeleme ve düşünme gücünü aktif hale getiren bütün oluşturmaya yönelik çalışmalardır. Bu çalışmalar öğrencinin anlama ve anlatma yeteneğini kullanmasını ve farklı yeniliklere doğru ilerlemesine yardımcı olur. Farklı olaylarla karşılaşan öğrenciler olaylara kendine has yöntemlerle bakmayı, etkinliklerin

değerlendirme aşamasının sınıf ortamında gerçekleşmesi ile farklı yorumlar karşılaşmasıyla öğrenir (Sünbül, 2007, s.364).

Öğrenciler için hayatta olup bitenleri anlama ve tanıma yolu olarak drama örnek verilebilir. Dramada bireysellik, grup çalışmaları, oyun, sesler, hareketler söz konusudur (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.43-44). Hayatta karşılaşılan olaylar ve çevresindeki olanlara karşı daha anlamlı bakmayı çocuk drama sayesinde öğrenebilir. Drama sayesinde anlam kazanan bir toplumsal çevre, stresi azaltır ve öğrenme motivasyonunu artırır ve değişik toplumsal rolleri ve toplumsal sorunları araştırma fırsatı sağlar. Çocuk belirli toplumsal sorunları rol oynayarak dramatize ederken, toplumdaki diğer kişiler arasındaki etkileşimi anlar ve sorunların çözüm yollarını araştırabilir. Sosyal etkileşimlerde başarının elde edilmesinde diğer kişilere de güvenebilmeyi gerektirmektedir. Drama faaliyetleri ile çocuk kendinin dışındaki insanlara da güvenebilmeyi sağlayabilmektedir (Önder, 2012, s.50-51).

Drama faaliyeti ve süreç içerisinde çocuklar birçok bilgi öğrenirler. Bilgilere çocuklar diğerlerinin tecrübelerini seyrederek ya da farklı yaşamışlıklarla elde edebilir. Çocukların var olan bilgileri ile yeni edindiklerini karşılaştırarak yeni sonuçlar elde etmeleri muhakeme yeteneklerinin temelini oluşturur. Karşılaşılan problemlerin çözümünü yapabilmek için çocuk edindikleri bilgileri karşılaştırır ve birbirleriyle ilişkilendirip sebepleri ve neticelerini incelerler (Yayla Ceylan, 2014, s.22). Drama etkinlikleri ile çocuk diğer çocuklardan yeni şeyler öğrenebilir ve gruptaki diğer kişilerle etkileşim kurulmasını sağlayabilir. Eğitici drama gerçekleştirilen etkileşimler sayesinde dilin aktif kullanılması için fırsatlar sağlar. Çocuğun hem sözel hem de fiziksel becerilerini kullanması çocuğun dramada aktif katılımıyla mümkündür (Önder, 2012, s.49).

2.2.10. Dramanın Lideri (Öğretmen)

Dramatik faaliyetlerde eğitimci 3-4 yaşından sonra çocukların tüm gelişimsel alanlarda olumlu yönde ilerlemesine yardımcı olur. Dramatik faaliyetlerde eğitimcinin yapması gereken birçok görevi vardır. Bunlar hangi dramatik faaliyetin yapılacağına belirlenmesi, faaliyete uygun uygulama alanının belirlenmesi, uygulama alanında gerekli değişikliklerin yapılması, faaliyete uygun araç-gereci eğitimci düzenleyerek

çocuklara verir (Erbay, 2014, s.52). Dramatik faaliyetlerin amacına ulaşılabilmesi için, faaliyete katılanların farklı fikirler ve uygulamalar gösterebilmesi, öğretmenin tutumuna bağlıdır. Öğretmen faaliyetin başlamasını sağlayan direktifi veren, takdim eden, faaliyeti yapan ve sonucunu dikkate alandır. Öğretmen, programı faaliyete katılanlarda görmek istediği davranışlara, faaliyete katılanların fiziksel ve duyuşal gelişimlerine göre, tutum, beceri ve ihtiyaçlarına göre belirlemelidir. Dramanın başlangıcının nasıl olacağı, uygulama alanının nasıl düzenleneceği, hangi araç-gerecin kullanılacağı planda olmalıdır. Öğretmenin dramatik faaliyetlerde kullanılacak araç-gereci belirlerken faaliyete katılanın alakasına ve yeteneklerine uygun olmalı, gereksinimlerine cevap vererek duyuşal gelişimini sağlamalıdır. Uygulamaların seçiminde basitten zora doğru bir sıralama takip edilmeli ve farklı örneklere yer verilmelidir (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.10-11).

Drama lideri çocuk gelişimi üzerine eğitimi almış olmalıdır. Liderin eğitim alanındaki konular dışında bilgisinin olması liderin etkin ve yenilikçi olmasını sağlar (Morgül, 2003, s.18). Liderin yaratıcılığı katılımcılara aktarabildiği ölçüde geçerlidir ve başarılıdır (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.75).

Drama öğretmeni amacı seçip, konusu üzerinde planlama yaptıktan sonra, grubu ile kısa bir ön alıştırma çalışması yapar. Alıştırma çalışmaları ısınma çalışmasıdır ve yaş gruplarına göre farklılık gösterir. Mesela çocukluk döneminde olan çocuklar için basit bir müzik ya da ritim ortak bir duyuma yöneltirken, ergenlik döneminde olan çocukların ortak duyuma ulaşması için karmaşık bir müzik eşliğinde beden hareketleri uygulanabilir. Bireylerde soyut düşünme becerisi yaşa paralel olarak gelişir (Gönen ve Dalkılıç, 2000, s.71-72).

Çocukların özgüveninin gelişmesinde uygulama alanında oluşturulan olumlu havanın önemli bir yeri bulunmaktadır. Öğrenme faaliyetinin yüksek seviyelerde gerçekleşmesini sağlayabilmek için çocukların birbirilerine güvendiği ve saygı duyduğu olumlu havanın olduğu ortamların olması gerekmektedir. Rahat hisseden ve etkileşime açık olan bir çocuğun kendisiyle ilgili olumlu benlik kavramını oluşturduğu görülebilir (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.76).

Öğretmenin dramatik faaliyetler için belirlediği araç-gereçler, faaliyete katılanın yeteneklerine uygun olmalı, istekleriyle örtüşebilmeli, faaliyete katılan araç-gereçleri rahatlıkla yönetebilmelidir. Araç gerecin uygulamaya ve fiziki yapısına ait özellikleri

faaliyete katılanın gelişim alanlarının gelişmesini sağlayıcı nitelikte olmalıdır (Gönen ve Dalkılıç, 2000, s.73).

Dramada lider faaliyete katılanların arkadaşı ve faaliyetin lideri durumundadır. Lider de faaliyete katılanlar gibi etkinlikler sayesinde kendisini geliştirmiştir. Faaliyetten ayrılmaları, kopmaları anlayıp faaliyeti olağan seyrinde sürdürebilmesi, problemlere hemen çözüm yolu üretebilmesi liderin önceden eğitim aldığıın göstergesidir. Faaliyete katılanın karşılaşacağı iç ve dış kaynaklı problemlerle karşılaşarak öğrenmesi metodu uygulamanın ilk şartıdır. Öğretmen faaliyete katılanlarla birlikte uygulamada yer alabiliyor ve faaliyete katılanlar öğretmenleriyle birlikte samimi bir ortam kurabiliyorsa faaliyet amacına ulaşmış ve faaliyete katılanlarda olumlu bir etki bırakılmış olur (Morgül, 2003, s.18).

Drama lideri öğrenciyi olduğu gibi kabul ederse kişiliğın gelişiminde etkili olur. Çeşitli davranışlarla çocuğın kişiliğının kabul edilip edilmediğı gösterilir. Sınıfta olumsuz bir havanın oluşmasının nedeni kabul edilmeyen davranışların varlığıdır. Kabul edilmeyecek düzeyde olan fikirler için öğretmen öğrenciyi suçlamamalı ve akıl vermemelidir (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.77).

Lider her zaman sabırlı olmalı, drama grubuna güven vermeli, grubu anlamak için dinlemeli, grubun kontrolünü sağlamalı, grubun üyelerine yardımcı olmalıdır. Kesinlikle taraf tutmamalı ve kimseyi incitmemelidir (Morgül, 2003, s.18).

Öğretmen bazı duygu ve düşünceler kabul edilebilir ama olumsuz davranışlar reddetmesi gerekir. Öğrencilerin birbirileriyle dövüşmelerine ya da kurallara uymama gibi durumlarını öğretmen engellemek zorundadır. Günlük hayatta karşılaşılan durumlar karşısında uyulması gereken kuralların öğrenilmesiyle toplumun bir parçası olunabilir. Drama etkinliğine katılmak istemeyen, farklı şeylerle ilgilenmek isteyen öğrencilerin olduğu durumlarda öğretmen öğrencinin etkinliği sessizce izlemesini sağlayabilir ancak kısa süre içerisinde etkinliğe katılması için öğrenciyi motive edici olmalıdır (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.78-79).

Çocuğı teşvik ederek faaliyetlere ön ayak olmalıdır. Çocuğın yanlışlarını birlikte değerlendirmeli, sınırlandırıcı olmamalıdır. Çocukların uygulayabilecekleri çalışmalarda onların yapmasına izin vererek başarıma duygusunu çocuklara tattırmalıdır. Çocuklara gereğinden fazla karışmamalıdır. Çocuğın değerli olduğu hissi çocukta uyandırılmalı, tek kalması engellenmeli ve faaliyetlere herkesle beraber katılması

sağlanmalıdır. Faaliyetler arasında süreklilik ve geçişin olmasına dikkat edilmelidir. Öğretmen çocukların aynı seviyede olduğunu düşünmeli ve çocuklar için rahat olacakları bir ortam sunmalıdır. Öğretmen çocukların yaptıklarına tahammül edebilmeli ve çocukların kendi rahat bir şekilde ifade etmesini sağlayacak ortamlar sunmalıdır (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.11).

Türkiye öğretmenini üç temel görev beklemektedir. Birinci görev: Drama eğitimi, duyarlılık kazanma eğitimidir. Duyarlı olmak, insanı hayvandan ayıran bir özelliktir. Duyarlı olmak, duygu ve bilinci kontrol etmektir. Örneğin, çevreye duyarlı insan çevre sorunlarına kafa yorar ve çözüm önerileri geliştirir İkinci görev: Drama eğitimin çok önemli bir özelliği de, empati kültürü oluşturmaktır. Yani, kendisini başkasının yerine koyabilen insanı yetiştirir. Demokrasilerde empati kültürünün olduğu yerde yaşayabilir.Çünkü bağımsız karar verebilmek, hür iradesini kullanabilmek, ancak empati yapabilen toplumlarda mümkündür Üçüncü görev: Dramanın en önemli değerlerinden birisi, saklı enerjilerin serbest bırakılmasına olanak sağlamasıdır. Dramada, bireyin kendini tanıması, yeteneklerini keşfetmesi ve geliştirmeyi istemesi hep olanaklıdır. Saklı enerjilerin açığa çıktığı ortamlarda kişi yücelir öz güveni artar. Böylece insanlarla uygar sevinçler paylaşılır ve uygar toplumlar oluşur (Morgül, 2003, s.13).

2.2.11. Drama Araç - Gereçleri

Drama etkinliği yapmak için araç-gerecin olması şart değildir ancak araç-gerecin olması çocuğun çağrışım yapmasını sağlayacaktır. Örnek olarak basit objelere farklı görevler vererek çeşitlendirebiliriz. Bir şapkayı gemici, köylü, balıkçı, palyaço ve arabacı yapabiliriz. Drama etkinliklerinde kullanılan araç-gereçler role adapte olmayı ve uygulama alanının soyut olarak değiştirilmesi için kullanılmaktadır (Morgül, 2003, s.39-40).

Drama etkinliğinde kullanılan malzemeler dramanın ana konusu olabileceği gibi yardımcı öğe olarak karşımıza çıkabilir. Kullanılan araç-gereçler dramaya katılan kişinin etkinlik süresince etkinlikten kopmasını engeller ve olayların içerisinde aktif bir şekilde kalmasını sağlar. Yaratıcı drama etkinliklerinde kullanılan her türlü araç ve

gereç uygulama alanının gerçeğe uygun olarak farklılaşmasını ve zenginleşmesini sağlamaktadır. Bu araç-gereçler uygulamayı yapan kişilerin var olan enerjilerinin, yaratıcılıklarının ortaya çıkmasını ve etkin kullanılmasını sağlamaktadır. Bu nedenle uygulama alanında yer almalıdır (Adıgüzel, 2014, s.88).

Dramada uygulama etkinlikleri yapılırken katılımcıların var olan enerjilerini ortaya çıkarabilecek, onları güdüleyerek, katılımcıların dikkatini çekecek ve özgür olmalarını sağlayacak kaynaklar bulunmaktadır. Öğretmen drama çalışmalarına kaynak olarak masal, öykü, efsane, fabl, roman ve şiiri örnek verebileceği gibi günlük hayatta yaşanan olayları, haberleri drama çalışmalarında kaynak olarak kullanabilir (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.109).

Drama etkinliklerinde malzeme olarak kullanılan insanların yaşamışlıklarını hikâye eden resim ve fotoğraflar fikir alışverişinde bulunmayı, hayal gücünü ortaya koymayı ve tartışma ortamının oluşmasına olanak sağlar (Morgül, 2003, s.43).

2.2.12. Drama Uygulamasında Dikkat Edilmesi Gereken Koşullar

Drama etkinliklerin de hedeflenen sonuçların elde edilmesi ve koşulların ne kadarının yerine getirildiği drama etkinlikleri yapılırken dikkat edilmesi gereken koşullar ile ilgilidir. Drama etkinlikleri sırasında göz önünde bulundurulması gereken bazı koşullar vardır (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.120).

2.2.12.1. Dramanın Yapısı

Drama etkinliklerinin düzeni ve yapısı vardır. Her drama etkinliğinin de liderin belirlemiş olduğu başlangıç noktası, olayın geçtiği bir mekân ve katılımcıların yapacakları roller bulunmaktadır. Drama etkinliği esnasında hangi rolün önce hangisinin sonra etkinliğe dâhil olacağı, roller arasında değiş tokuşun olması ve etkinliğin sonuçlanmasının tartışmayla yapılması dramanın yapısının ve bir düzenin olduğunun göstergesidir (Önder, 2012, s.75-76).

2.2.12.2. Çevre

Drama etkinliklerini yapmak için küçük alanlarda yeterli olabilir çok geniş alanlara ihtiyaç olmayabilir. Drama etkinliğine göre yeterli bir alan etkinliği yapacak olan kişilere sunulmalıdır. Drama etkinliklerinde çocukların birbirine dokunamayacakları kadar geniş bir alanın olması rahatlama ve konsantrasyon çalışmalarını rahatlıkla yapmalarını sağlayacaktır. Drama etkinliğinin çok geniş alanda yapılması katılımcıların dikkatinin dağılmasına neden olabileceği gibi öğretmenin de yönergelerinin anlaşılmasında sıkıntılar oluşmasına neden olabilir (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.120).

2.2.12.3. Öğretmen Katılımı

Drama etkinliklerinde katılımcıların küçük yaşta öğrenciler olduğu durumlarda öğretmenin etkinliğin içerisinde yer alması uygun bir davranış olacaktır. Öğretmen drama etkinliğinin içinde yer almalı, etkinliğin dışına çıkmamalıdır. Öğretmenin görevi sadece denetlemek ve yön vermek olmamalı, etkinliğe aktif olarak katılımı olmalıdır. Öğretmenin aktif katılımının olduğu durumlarda öğretmen-öğrenci ilişkisini geliştirir, öğrenciyi güdüler öğrencinin seveceği katılımı gerçekleştirir. Aktif öğrenme ortamlarında etkinliklerde öğretmenin katılması etkinliğin değerini artırır ve öğretmen-öğrenci ilişkisini güçlendirir. Etkinlik içerisindeki bir öğretmenin yapacağı öneriler öğrenciler tarafından etkinliğe daha az müdahale olarak algılanabilir. Öğretmenin etkinlik içerisinde yer alması öğrencilerin güvenlerinin artmasını, etkinliği kendilerinin yürütüyormuş hissinin oluşmasını ve kendilerini özgürce ifade etmelerine fırsat sunabilir (Önder, 2012, s.64).

2.2.12.4. Sessizlik

Drama etkinliği esnasında gürültülü ve sessiz ortamların oluşması etkinlik için güzel, etkili anların yaşanmasını sağlayabilir. Etkinlik esnasında sessiz ortamların olduğu anlarda öğrencilerin dikkatlerinin bedene, duyguya dinlemeye yoğunlaşacakları anların olması bu becerilerin kazanılmasının sağlamaktadır. Drama

etkinliği esnasında öğretmen tarafından sessiz ortamlar bilinçli bir şekilde oluşturulmalıdır (Karadağ ve alışkan, 2008, s.124).

2.2.12.5. Dramaya Ayrılan Süreler

Yapılan etkinliklerde drama ile hedeflenenlerin gerçekleştirilmesi, güzel bir havanın yakalanması isteniyorsa öğretmen etkinlik esnasında acele etmemeli ve yetiştirilemeyecek kaygısı olmamalıdır. Etkinlik esnasında zaman stresinin olmaması öğrencilerin yaratıcı ve geliştirici özellikleri için önemlidir. Etkinliklerde uygulama zamanının belirlenmesi denemeler yoluyla sağlanarak günlük plandaki diğer etkinlikler arasında drama yerini alabilir (Önder, 2012, s.66).

2.2.12.6. Etkinlik Seçimi

Drama etkinliklerinde planın esnekleştirilmesi çocukların fikirlerinin alınması ile gerçekleştirilebilir. Etkinliklere çocukların aktif katılımı ve neler yapılacağı konusunda kendilerinin karar vermesi çocukların ekstra güdülenmesini sağlar. Bunun yanında etkinliğin ve kullanılacak araç-gereçlerin çocuklar tarafından seçilmesi yaratıcılığın gelişmesini sağlayabilir. Bu tarz bir drama etkinliğinde öğretmen demokratik liderin özelliklerini taşımali ve otoriter olmamalıdır. Etkinliğin seçiminde özgür düşünceleri kabul eden ve öğrencilere sadece söz hakkı vermekle yetinmeyen bir öğretmen modeli vardır (Karadağ ve alışkan, 2008, s.123).

2.2.12.7. Gruplar Arası Farklılıklar

Drama etkinliklerinde çocukların etkinliğe katılmayı isteme düzeyleri yaş ortalamaları aynı olsa bile gruplar arasında farklılıklar olabilir. Grubun birini heyecanlandıran bir etkinlik başka grupta talep görmeyebilir. Aynı grubun katılmış olduğu etkinliklerin istek düzeylerinde farklılıklar olabilir. Bu durumların olabileceğini öğretmen unutmamalı ve yeni bir etkinliğe başlamalıdır (Önder, 2012, s.75).

2.2.13. Eğitimde Drama Sürecindeki Öğeler

Eğitimde drama sürecinde yer alan öğeler (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.101):

- Çalışma mekânı (Çevre, Araç ve gereçler)
- Oyun Gruba (Katılımcılar)
- Çalışmanın Kendisi (Uygulama)
- Drama Lideri (Öğretmen)

2.2.13.1.Çalışma Mekânı (Çevre, Araç ve gereçler)

Uygulamanın yapılacağı uygulama alanı önemlidir. Uygulama alanları açık ve kapalı alanlar olabilir. Yaratıcı drama etkinlikleri için okulda bulunan salon, sınıf seçilebileceği gibi gezi, gözlem için açık alanlar tercih edilebilir (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.83). Dramatik etkinliklerin uygulanması aşamasında drama eğitiminde kullanılan uygulama alanlarından farklı alanlar kullanılmayabilir. Dramatik etkinlikler eğitimde yer alan çeşitli konularla bir arada uygulanabilir. Uygulama alanı olarak sınıflar kullanılabilir. Etkinliğin konusuna göre uygulama alanındaki araç-gereçler kaldırılabilir veya farklı düzenlemeler yapılabilir (Erbay, 2014, s.44).

Drama faaliyetlerini uygulamak için uygun bir ortam gerekir. Drama faaliyetlerinin yapıldığı ortamın çok büyük olması gerekli değildir, önemli olan çocuklara uygulamayı yapacakları yeterli bir alanın sağlanmasıdır. Mekânda, çocuğun zihinde canlandırmasına olanak sağlayacak gerçek ya da gerçeği anımsatan objelerin olması ve mekânın sessiz, aydınlık, halı kaplı, soğuk olmayan bir yer olması gerekir (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.101).

Hem drama faaliyetleri için kullanılan bir mekân hem de sınıf içi ya da dışı bir mekân olsun, drama uygulamalarının yapılacağı ortamda dikkate alınması gereken özellikler vardır. Okullarımızda drama uygulamasında kullanılan ortamlar; genellikle sınıflar, laboratuvarlar ya da spor salonlarıdır. Drama yöntem çalışmaları için en etkili olanı ayrı bir drama salonunun olmasıdır. Yaratıcı dramaya uygun olmayan ve aynı zamanda önemli içeriğe sahip olan parklar, müzeler, fabrikalar, meydanlar, galeriler,

huzurevleri, spor merkezleri, tören yerleri, tatil kampları, hastaneler, ormanlık alanlar, eğlence yerleri, oyun alanları, çeşitli sosyal-kültürel merkezler, caddeler vb. yerler yaratıcı drama öğretimi sırasında uygun hale getirilebilir (Adıgüzel, 2014, s.86-89).

2.2.13.2. Oyun Grubu (Katılımcılar)

Grupla yapılan bir uygulama olan drama da birlikte yaşama ve paylaşma süreci yaşandığında zevk alınması için istekli kişilerin katılması gerekir (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.101).

Sürecin başarılı olması bakımından, gruptaki üyelerin azami düzeyde ortak özelliklere sahip olması gerekir. Grup üyesi benmerkezcilikten çıkıp biz olmayı hedefleyen bir yaşantı geçirir. Kişi önce kendini sonrada diğer kişileri tanımaya çalışır. Birey kendini ve gruptakileri gözler, onlarla iletişim kurar, birbirleriyle yardımlaşarak öğrenir ve karşılıklı etkileşimde bulunurlar. Üyeler içinde bulunduğu grup ile gerçek hayatı arasında bir bağ kurar, bu ikisi arasındaki benzerlik ya da farklılıkları gözden geçirir ve bunlarla ilgili genellemeler yapar (Adıgüzel, 2014, s.80-81).

2.2.13.3. Çalışmanın Kendisi (Uygulama)

Belirli bir yapısı olan drama etkinliğinin bir başlama noktası, vakanın geçtiği mekân ve oynanacak roller vardır. Başlama noktası için bir plan hazırlanmalıdır. Konu seçimi, çevrenin hazırlanması, çocukların oynayacakları rol seçimi, öğretmenin dramadaki rolü, mekânın belirlenmesi gibi hususlar dikkate alınarak plan hazırlanmalıdır (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.102).

Ele alınacak duygu, hayallerin ve görüntülerin hepsi yaratıcı drama etkinliklerinde metni oluşturur. Tıpkı ifadede, yazıda, eserde irdelenen fikir, vaka, durum ve bir anlatımda verilmek istenen öz yaratıcı dramanın da metnini oluşturur. Bu etkinliklerde bireysel yaşamlar ve küresel değerlere ters düşmeyen “her şey” metni oluşturabilir. Metin, hangi esaslar göz önüne alınarak seçilirse seçilsin esas olan bu metnin bireylere hangi davranış, tutum, becerileri kazandırmada kullanılacağı, kazandırılması öngörülen davranışın uygun hedeflerle nasıl sağlanacağı ve işe yarayacağıdır. Metin, drama etkinliklerinde çözülmesi gereken bir sorun olabileceği gibi

herhangi bir vaka, durum da olabilir. Bu sebeple metnin kendi içinde bir değere sahip olması ve etkin olarak kullanılması gerekir (Adıgüzel, 2014, s.95-96).

2.2.13.4. Drama Lideri (Öğretmen)

Drama sırasında komutu ilk olarak veren, sunan, değerlendiren ve tekrar uygulayan kişi, dramanın lideridir. Drama etkinliğinden istenilen yönde fayda sağlanabilmesi büyük ölçüde öğretmenin tutum ve davranışına bağlıdır. Drama da lider, drama çalışmalarında katılımcılara rehberlik eden kişidir (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.102).

Bir yaratıcı drama lideri gerekli gördüğü durumlarda farklı meslekten uzmanlarla iletişime geçip, işbirliğine girebilir. Bir uygulamada grup dinamiğinin oluşturulması, gereken durum ve zamanlarda müdahale edilerek akışın değiştirilmesi için ısınma alıştırmalarını çok iyi bilmesi, bunları genişletmesi ve kullanabilmesi gereklidir. Bunun yanında canlandırmalarda kazanımlara hizmet eden ve dramanın genel amaçları doğrultusunda sürece ulaşmasını sağlayacak dramatik anlara da hâkim olması gerekmektedir. Drama eğitmeni, farklı özellikte olan gruplarla uyguladığı çalışmalarda, grup üyelerinden aldığı her türlü tepkiyi iyi bir şekilde gözlemlemesi ve ulaşılan sonuçları tutarlı bir şekilde yorumlayıp gerekli sonuçlara ulaşabilmelidir. Drama lideri ayrıca durumlara anında çözüm getirici yaklaşım ve tutumu ile grubun güvenini de kazanmalıdır (Adıgüzel, 2014, s.75).

2.2.14. Dramanın Planlanması

Başarılı bir drama uygulamasının gerçekleştirilebilmesi için aşağıda verilen planlamadan faydalanılabilir (Dirim, 1998, s.67-68):

- Konu seçimi: Çocuklara neyi öğretmek istiyorsunuz?
- Mekân seçimi: Dramayı hangi mekânda gerçekleştirmek istiyorsunuz?
- Çocukların rolleri: Çocuklar hangi rolleri paylaşacaklar?
- Kendi rolünüz: Dramada kendiniz de rol alacak mısınız, yoksa dışarıdan mı yöneteceksiniz?
- Genel çerçeve: Dramanın genel çerçevesi ne olacak?

- Dramanın odak noktası: Çözülecek problem nedir?
- Eylem: Çocuklar ne yapacaklar?
- Püf Noktası: Çocuğun dikkatini konuya çekebilmek için ne kullanacağız?

2.2.15. Eğitimde Drama Uygulama Basamakları

Yaratıcı drama metodu ile işlenen drama derslerinde aşamalar halinde devam eden planlı bir işleyiş söz konusudur. Isınma, uyum-güven, doğaçlama oluşumlar ve rahatlama-değerlendirme şeklinde işleyiş gerçekleştirilir (Morgül, 2003, s.20).

2.2.15.1. Isınma

Liderin direktifleri ile vücudun sözsüz, bağımsız, hareketleri ile çalıştırılmasıdır. Bu hareketler dolaşımı hızlandıran, kasları çalıştıran pandomim hareketleridir. Direktifler ile devinim sağlanır. Akort devinimi gruptakilere grubun bir üyesi olduğu çalışma başında hatırlatılarak yapılır. Tanışma faaliyeti yeni bir araya gelmiş kişiler için uygulanır ve birkaç çalışmada tekrar etmek gerekir. Tanışma faaliyetinde çocuklar için yapılan oyunlar seçilip oynanabileceği gibi yaşam halkası şeklinde oturduktan sonra isimlerin söylenmesiyle de gerçekleştirilebilir (Morgül, 2003, s.21-23).

Ön çalışmanın yapılması öğretmenin belirlediği konu üzerinde gerçekleştirilir ve yaş aralıklarına göre farklılıkları bulunmaktadır. Ön çalışmaların hedefi bedensel olarak kişinin kendisini ve karşısındakini tanıması, duyu organlarını kullanımını sağlama, grup ile etkileşim faaliyeti sağlamaya yönelik rahatlama ve hareket evrelerini barındıran çalışmalardır (Dirim, 1998, s.39).

2.2.15.2. Uyum-Güven

Katılımcıların uyumu demek katılımcılar arasında akordun sağlanması demektir. Konsantrasyon sağlanması için güven çalışmaları yapılır ve doğaçlamalar bölümüne geçilir. Liderin direktifleri ile ısınma, uyum ve güven faaliyetleri gerçekleştirilir. Liderin başarısını sağlayan katılımcılar arasında olumlu etkileşimin olduğu aşamada

uygulamayı başlatmasıdır ve liderin tecrübeli olmasının bu aşamada önemli bir yeri vardır (Morgül, 2003, s.21).

Uyumun oluşmasını sağlayan, kişilerin birbirine güven duygusu kazanmasını sağlayan duyuları geliştirici eğlendirici ve kuralları olan faaliyetler oyun olarak tanımlanmaktadır. Kurallar gözetilerek hür bir şekilde sözcük haznesini ve dikkati geliştirici oyunlar oynanabilir (Nas, 2006, s.174).

2.2.15.3. Doğaçlama Oluşumlar

Oynama aşaması uygulamanın yapıldığı ve doğaçlamaya dayalı oyunların sergilendiği bölümdür. Altılı ya da daha fazla sayılı gruplara ayırılır. Liderin verdiği tema ya da grup tarafından belirlenen konu grup üyelerince konuşulduktan sonra oyun biçiminde sergilenir. Öneriler, oyun türü, rollerin dağılımının yapılması ve uygulamanın yapılması için 10-15 dakikalık bir süre hazırlık için verilir ve bu sürede grup üyelerinin yaratıcılığı heyecanı üst seviyelerde, grup enerjisinin gözlemlendiği, önerilerin sunulduğu, fikir alışverişlerinin olduğu, birlik beraberliğin üst seviyelerde olduğu ve değişik buluşların keşfedildiği bu süreyi gruptakilere yaşatmak liderin ve yaratıcı dramının hedefleri arasındadır (Morgül, 2003, s.22).

2.2.15.4. Rahatlama - Değerlendirme

Bedenin ve ruhun esnetilmesi, gevşetilmesi rahatlama olarak tanımlanmaktadır. Gözler kapatılır, rahat oturulur ya da uzanılarak birkaç dakika yapılan etkinlik hakkında düşünülerek gerçekleştirilir. Etkinlikten çıkarılan sonuç kısa ifadelerle söylenerek değerlendirme çalışmasının yapılması gözler açılarak güzel bir ses tonuyla gerçekleştirilir (Morgül, 2003, s.22). Uygulama alanında yeterince alanın olması rahatlama çalışmasının yapılabilmesi için önemlidir. Uygulama alanlarında çocukların birbirine dokunamayacağı ve rahat hareket edebileceği alanın olması önemlidir. Uygulama alanının geniş olmadığı durumlarda dikkat engellenmiş olur. Uygulama alanında sınıfa ait masa ve sıraların olduğu ortamlarda eşyalar kenara çekilerek tehlikenin aza indirildiği alanlar oluşturulmalıdır (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.204).

Değerlendirme kısmında çocuklara “ne yaşadığınız”, “neler hissettiniz”, “nerede zorlandınız” gibi soruların olduğu tartışma bölümü sunulmalı ve onların cevaplandırması sağlanmalıdır. Buradaki amaç gerçeğe çocukları geri getirmektir (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.109). Dramada değerlendirme puan, ödül ya da ceza ile yapılmamakta, farklı şekillerde değerlendirmeler yapılabilmektedir. En etkin olan değerlendirme oyunların velilere ve okula sunulmasıyla gerçekleştirilir (Morgül, 2003, s.22).

Etkinlik sonlarında lider ve grup üyelerince yapılan değerlendirme etkinliği çocukların ifade tarzlarındaki başarıya ve düşüncesel denetlenmelerine yönelik olmalıdır. Drama etkinliklerinde bireysel ya da grup olarak öğretmenin pozitif yönde yapmış olduğu yorumlar teşvik edici niteliktedir. Yaratıcılığı kabul eden, abartıya kaçmadan övülmenin yapıldığı, bildirilerin genel sergilendiği ifadeler kullanılmalıdır (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.218). Değerlendirme aşamasında yeni bulunan bilgi ve yaşantıların heyecanını ve mutluluğunu öğretmen ve çocuklar beraber yaşarlar. Öğrendikleri bilgi ve yetenekleri daha sonra kullanmaya hazır olurlar. Çocukların küçük olması durumunda kısa olan tartışma ve değerlendirme aşaması yaş aralıklarına göre belirlenir (Dirim, 1998, s. 69).

2.2.16. Dramada Özel Teknikler

Öğrencilerin yaparak, eğlenerek öğrenmelerini sağlayan ve onları öğrenmeye karşı motive eden yöntem ve tekniklere yer verilmiştir. Bunları şöyle sıralayabiliriz (Erden, tarihsiz, s.138).

2.2.16.1.Rol Oynama

Rol oynamanın temelinde gruba katılan üyelerin hepsi tarafından ya da grupta seçilen bazı üyelerce grup önünde bir düşüncenin, bir olayın, bir sorunun, bir konunun, bir durumun canlandırılması vardır. Canlandırmaya katılmayan diğer grup üyeleri, sadece dinleme ve konuşma yapmak yerine, oyunu izler ve konunun ayrıntısına inmeye çalışırlar. Rol oynamanın kimi çalışmalarında grubu oluşturan çocukların bir kısmı, kimi çalışmalarında da hepsi rol alır. Rol oynamada izleyici durumunda olup

uygulamaya katılmayan grup üyeleri olayı yalnızca yaşarlarken, uygulamaya katılan rol oynayan grup üyeleri açısından hem canlandırma hem de yaşama söz konusudur. Günlük hayattaki olayların öğretim ortamında dramatize edilmesi, çocukların gelecekteki hayatlarında karşılaşacakları problemlerin çözümünde etkili bir tecrübe kazanmalarını ve hayata hazırlanmalarını sağlar (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.139-140). Rol oynama, öğrencilerin aldıkları rolleri kendi istedikleri gibi canlandırmaları temeline dayanır. Ön hazırlık ve temel özellikleri açısından rol oynama informal drama ile formal drama arasında bulunur. İnfomal dramada olduğu gibi rol oynamada öğrenciler aldıkları rolleri kendi istedikleri gibi dramatize ederler fakat informal dramaya göre öğretmen tarafından daha programlı bir şekilde yapılır (Erden, tarihsiz, s.141).

Düşünme hareketler yoluyla bilgileri işleme tekniği olan rol oynamada yer alan problemler tartışılır ve gösterilir. Çalışma sırasında bazı öğrenciler rolleri oynarken bazıları da gözlemlerler. Kişi empati kurarak rolde oynayan arkadaşlarıyla etkileşim kurmaya başlar. Etkileşim sırasında sempati, öfke, duygu ve sevgi gibi özellikler açığa çıktıkça bu teknik daha gerçekçi ve hayattaki yaşantılarla daha tutarlı olur. Yaşamdaki bir problem durumunda katılımcı ve izleyicilerin çözüm yollarına ilişkin zihinsel yaklaşımları kazanmalarını rol oynama tekniği sağlar (Sünbül, 2007, s.357). Uygulamanın lider tarafından başlatılması rol oynamaya başlamanın en kolay yoludur. Çocuklarda bazı rolleri üstlenerek metin oluşturabilirler. Çocukların başarısında liderin canlandırmaya katılımı ve iyi bir program yapması önemlidir (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.106).

2.2.16.2. Doğaçlama

Oyun gelişiminde bir araç olarak kullanılan doğaçlamanın amacı çalışmayı yapan bireyin tecrübe kazanmasıdır. Uygulamayı nasıl planlaması gerektiğini, hayal gücünü kullanmayı ve olayları geliştirmeyi, yeni durumlar oluşturmayı doğaçlama yapan birey öğrenir. Bir konu hakkında tek başına karar almasına, özgür düşünebilmesine, işbirliği becerisini kazanmasına, toplumsal duyarlılık oluşturmasına, sözel ve hareket olarak daha iyi bir anlatım kazandırmasına doğaçlama destek olur. Doğaçlamada canlandırma yaparken başarısız oldu diye bir şey yoktur aksine kişinin

durmadan deneme yapmasını sağlar. Doğaçlama çalışmasında birey hatalarından yola çıkarak başka katılımcıları da gözlemleyerek doğruyu bulmaya ve yeni bir şeyler öğrenmeye çalışır. Doğaçlamanın insanları düşünme konusunda eğitme yönü de bulunur. Var olan düşünce alışkanlıklarının sorunun çözümünde genellikle sonuca varmada başarı getirmeyeceğini fark ettirerek yeni düşünme yolları kazandırarak bireyin değişik durumlarda farklı yönelişler geliştirmesini sağlar (Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2003, s.152).

Doğaçlama bir metne bağlı kalmadan içinden geldiği gibi canlandırma ve konuşmadır. Pantomimde olaylar ve durumlar dramatize edilir. Rol oynamada da birey üstlendiği role uygun karakterin duygusal özelliklerini dramatize eder. Doğaçlamada hem olaylar ve durumlar hem de karakterin duygusal özellikleri canlandırılır. Çocuktan oynadığı karakterin temel özelliği mesela, doktorun hastayı muayene etmesi, polisin trafiği yönetmesi vb. ile değil karakterin sevinçli, korkmuş, şaşkın, düşünceli gibi duygusal özellikleri ile canlandırması istenir. Çocuklar tarafından doğal olarak oluşturulan metinler ilk zamanlarda kısa ve sınırlıdır. Çocuk doğaçlama yapmakta geliştikçe ifade yeteneğini istediği gibi kullanır. Doğaçlama çocuğa toplumsal olaylardaki gerçeğe uygun davranışlar için olanak sunduğu gibi hayatta karşılaşamayacağı hayali durumları da oynama, canlandırma olanağı da sunar (Dirim, 1998, s.62).

Eğitimci çocukların gelişim düzeylerine uygun sorular sorarak doğaçlamadan sonra değerlendirme yapar. Eğitimci çocuklara neler hissettiklerini, neler yaşadıklarını, neler düşündüklerini ve neler yapabileceklerine ilişkin sorular sorabilir. Doğaçlama sırasında çocuklarda gözlemlediği önemli davranış ve tutumları kayıt altına alan eğitimci gözlemlerini değerlendirir. Çocuğun davranışlarında sorun olarak düşündüğü durumları ve gelişim düzeylerini değerlendirmede kayıt altına aldığı bu notlardan faydalanabilir (Özyürek, 2014, s.91-92).

2.2.16.3. Dramatik Oyun

Dramatik oyun herhangi bir yönergeye bağlı kalmadan canlandırılan hayali oyundur. Oyun sırasında nesnelere farklı nesne olarak hayal edilebilir. Çocuk elindeki objede hangi özellikler olmasını isterse objeyi o şekilde görür. Kişisel düşünceler

oluşturulan karaktere olduğu gibi yansıtılmaya çalışılır. Dramatik oyunda düşünceler çocukların ilgi duydukları şeylerden ve deneyimlerinden ortaya çıkar. Lider dramatik oyun sırasında bazen role katılır, bazen de hazırlıklara ve düşüncelere katılır. Çocuk değişik rolleri canlandırarak hayatında gördüğü ve kendisinin yaşadığı olayları yansıtır ve bu dramatik oyunlar sırasında insan ilişkileri açısından denemelerde bulunarak yaşadığı çevreyi fark etmeye ve çevresine uyum sağlamaya başlar (Gönen ve Dalkılıç, 2000, s.49).

2.2.16.4. Pandomim (Sözsüz Oyun)

Pandomim, bir hikâyenin, düşüncelerin konuşma olamadan sadece jest, mimikler ve beden dili kullanılarak müzik, hareketler ve işaretlerle ifade edilme sanatıdır. Bu bir sözsüz ifade şekli demektir. Mesela, annelerimizin veya öğretmenlerimizin yüz mimiklerinden neyi anlatmak istediklerini kolayca anlayabildiğimiz gibi pandomimde de jest ve mimiklerden ne demek istendiği anlaşılır. Çok eski bir sanat olan pandomim, milattan önce Çin tiyatrosunda yer almıştır. Bu sanatın Çin’de en eşsiz biçimi görülür. Amerika ve Avrupa’da son yıllarda pandomimden yararlanmaktadır (Dirim, 1998, s.44).

Çoğunlukla öğretmenin yönlendirmesiyle yapılan pandomim etkinliği; konu, durum, duygu ve düşüncelerin konuşma olmadan büyük kasların kullanılarak dramatize edilmesidir. Bu durumda öğretmen çalışma sırasında rol yapmadan yalnızca yönergeleri söyler. Çocuğun yer aldığı gelişim düzeyi ve yaşına, bulunduğu sosyo ekonomik düzeyine, kültürel özelliklerine dikkat ederek pandomim çalışması planlanır ve uygulanır (Yayla Ceylan, 2014, s.70-72).

Pandomimi küçük çocuklar yaratıcı oyun ve ilk rol oyunlarında doğal olarak ve kendiliğinden uygularlar. Saç tarama, kahvaltı yapma, yüz kurulama, diş fırçalama, ayakkabı giyme, elbise giyme, meyve soyma ve yeme, güle güle deme, yerleri süpürme, kitap okuma, pasta yapma, elbiseleri yıkama ve ütöleme, şeker yeme, bisiklet sürme, banyo yapma, lastik ve musluk tamir etme, tıraş olma, şarkı söyleme, müzik dinleme vb gibi etkinlikler çok küçük çocuklar için önerilebilir. İlk pandomim girişimi olduğu için basit çalışmalar olmasına dikkat edilir (Gönen ve Dalkılıç, 2000, s.55).

Öğretmen, öykünün özelliğine göre çocukların rahat hareket edebileceği biçimde dekor ve materyalleri düzenleyerek eğitim ortamını en iyi biçimde hazırlamalıdır.

Çocukların pandomim çalışmasını daha basit dramatize edebilmeleri için uygun, amaca hitap eden ve sağlam kostüm, efekt kasetleri, aksesuar, dekor vb. gibi araç gereçler kullanılır (Yayla Ceylan, 2014, s.73). Yaratıcı dramayı çocuklara öğretmede en etkili yollardan birisi olan pandomim, düşüncelerin konuşma olmadan anlatılmasıdır. Bu çalışmayı çocuklar çok beğenirler. Dişleri fırçalama, el yıkama, araba kullanma, çiçek toplama, bardaktan su içme gibi çocukların iyi bildiği hareketlerle ilk başlarda pandomime başlanılır ve daha sonraki aşamalarda çalışmalardaki hareketler karmaşık hale getirebilir (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.105).

2.2.16.5. Zihinde Canlandırma

Drama çalışmasının aşamalarından biri olan rahatlama etkinlikleri sırasında kullanılan zihinde canlandırma tekniğinde çalışmaya katılan çocukların gözlerini kapatması ve eğitiminin anlattıklarını zihninde canlandırmaları istenir. Bunu yaparken çocukların dikkatleri dağılmadan zihinde canlandırmaları istenir. Bu çalışmayla çocukların hayattaki olayları anlamaları ve belleklerine daha iyi kaydetmeleri sağlanmaya çalışır. Çocuklara somut objelere belli bir süre baktıktan sonra gözlerini kapatıp gördükleri o objeyi zihinlerinde oluşturma çalışmaları yapılarak zihinde canlandırma becerisi kazandırılmaya çalışılır. Mesela; 2-3 dakika bakmaları için çocuklara elma verilir, elmayı inceledikten sonra gözlerini kapatıp zihinde canlandırdıktan sonra ne gördükleri sorulur (Önder, 2012, s.104).

2.2.16.6. Kukla

Hem yaratıcı hem de formal drama yapmak amacıyla kullanılan kuklalar, kese kâğıdı, dosya kâğıdı, çoraplar, pet ve cam şişeler çeşitli boyalarla boyanarak basit bir şekilde öğrenciler tarafından üretilebilir. Öğrenci kendini bu teknikte daha rahat bir şekilde ifade eder; çünkü bu teknikte kuklanın arkasına saklanır (Erden, tarihsiz, s.139).

2.2.16.7. Benzetim

Öğrencilerin kendilerini gerçek olayda hissetmeleri için gerçeğe yakın bir model oluşturulur. Bu benzetim tekniği olarak adlandırılır. Günümüz dünyasında elektronik teknolojisinde meydana gelen gelişmeler model oluşturma konusunda eğitimcilere kolaylık sağlar. Bu oluşturulan modeller gerçek hayattaki bir süreç ya da bir durumdur. Mesela; pilot adaylarının eğitilmesi için aynı uçağa benzeyen ve uçaktaymış duygusunu veren modeller oluşturulmaktadır. Öğrencilere gerçeğe çok yakın olan ortamlar bilgisayar teknolojisi sayesinde de oluşturulabilmektedir. Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılmak için yurt dışında benzetim tekniğine dayalı paket program üretilmiştir. Gerçeğe yakın bir durumu yaratmak için dramatizasyondan faydalanılarak, Sosyal Bilgiler öğretiminde sınıf ortamında benzetim tekniği kullanılır (Erden, tarihsiz, s.144).

2.2.16.8. Rol Değiştirme

Rol değiştirme tekniğinde, çalışma tamamlandıktan sonra ya da çalışma sırasında canlandırmanın durdurulup, çalışmaya katılan kişilerin eşlerinin rollerini üstlenerek canlandırmayı devam ettirmesi şeklinde yapılır. Oysaki yaratıcı drama etkinliğinde doğaçlama ve rol oynama süreçlerinde kişiler belli rolü canlandırır ve canlandıkları rollerden ayrılmadan çalışmayı bitirirler. Rol değişiminde kişi, diğer bireyin bıraktığı yerden çalışmayı sürdüreceği gibi rolü farklı bir yöne de götürebilir. Kişiler arasında bu rol değiştirme durumu olabileceği gibi gruplar arasında da yapılabilir. Bir grubun canlandığı oyunu, diğer bir grubun rolü üstlenmesi durumunda üstlenilen role uygun nasıl tepkiler gösterilebileceğinin düşünülmesi ve uygulanması lazımdır (Adıgüzel, 2014, s.351).

2.2.16.9. Oyun Yaratma (Yaratıcı Dramatizasyon)

Dramatizasyon, bir hikâyede yer alan durum ve olayların canlandırılması temeline dayanır. Katılımcılar pandomim ve doğaçlama etkinliklerinden sonra dramatizasyon yapabilir ve bir öyküyü canlandırabilir (Dirim, 1998, s.67).

Çocukların severek canlandırdıkları yaratıcı dramatizasyon etkinlikleri onların duygularını (heyecanını) kontrol etmesinde, sözcükleri doğru telaffuz etmesinde, sözlü anlatımın gelişmesinde destek olur. Yaratıcı dramatizasyon çocukların dil gelişimini sağladığı gibi başka insanlarla beraber çalışma, yardımlaşma, iletişim kurma gibi toplumsal ilişkileri de geliştirerek sosyal açıdan gelişmelerinde ve duygusal olarak rahatlamaalarında rol oynar. Çocuklar dramatizasyon çalışması sırasında öykülerin canlandırılmasında rol alarak değişik sözcükler öğrenirler, kelimeleri doğru telaffuz ederek konuşmaya, jest ve mimiklerini, bedenini kelimelerin anlamına uygun olarak hareketlendirmeye çalışarak taklit yeteneğinin, yaratıcılığının ve hayal gücünün gelişmesini sağlarlar. Aynı zamanda kendini rahat bir şekilde ifade ederek duygusal anlamda sağlıklı gelişmesine yardımcı olur (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003, s.98).

2.2.16.10. Geriye Dönüş

Yaratıcı drama çalışmasında, bir dramatik oyunun dramatize edilmesi sırasında ya da çalışma sonrasında, aynı rol bireyleri ile geçmişte yaşanan vakaların veya bir kahramanın geçmişe gidip yeniden dramatize edilmesi “Geri Dönüş” tekniği denir. Geri Dönüş tekniği o anda ya da planlanarak vakadan önceki ana gidip o anı dramatize etme eylemidir. Yıllar, aylar, haftalar, günler, dakikalar önce olabilecek olan bu süreyi belirlerken eğitimcinin, grubun, drama sürecinin amacına bakılır. Geri Dönüş tekniği rolün ardındaki nedenleri kavramasına, rolü yapan bireylerin yine rol sırasında kendileri ve yaşadıkları olaylarla yüzleşmelerine, eski ve şimdi arasında yine kendi yaşantısı yoluyla gitmesine ve bunu analiz etmesine fırsat verir. Aynı zamanda bu teknikte katılımcıları vaka yerine götürmesini, bir canlandırma çalışmasında geçmiş drama ortamına getirme fırsatı verir (Adıgüzel, 2014, s.372).

2.2.16.11. Paralel Çalışma

Ortak bir faaliyeti, çocukların hepsi ikişerli, üçerli, dörderli gruplara ayrılarak aynı anda canlandırmaya başlayan gruplardan her biri faaliyeti kendi istediği şekilde yorumlayarak dramatize eder. Drama sırasında hiçbir seyircinin olmadığı ve paralel

gruplar aynı davranışlarla dramayı canlandırmak zorunda değildirler. Aynı zamanda çocukların hepsi gruplar halinde aynı ortamda çalışırlar. Lider, paralel çalışma sırasında ya grupların birine katılır ya da gruplar arasında gezer. Çocukların kendi küçük gruplarında işbirliği yaparken bir yandan da büyük grubun parçası olmayı devam ettirerek, özgün bir biçimde uygulamayı öğrenmelerine paralel çalışma destek olabilir. Özellikle paralel çalışma aynı olayın gruplar tarafından farklı şekillerde olacağını, dramatize edileceğini çocuklara göstermek açısından faydalıdır (Önder, 2012, s.103).

2.2.16.12. Yaratıcı Dans

Çocuklara uygun müzik dinletirilerek, içlerinden geldiği gibi, kendine özgü bir şekilde dans etmeleri ve beden hareketleriyle müziği yorumlamasına “ Yaratıcı Dans” denir. Müziğin ahengine uygun farklı hareketler oluşturur. Bunu yaparken boynunu, başını, bacaklarını, omuzlarını, kalçasını, kollarını, dilini, burnunu, ağzını, kaşlarını ve gözlerini kısacası bütün bedenini kullanarak dansa katılabilir (Dirim, 1998, s.68).

2.2.16.13. Öykünme (Taklidi Oyun)

Öykünme, çocukların bir hayvanın, bir insanın, bir makinenin, bir nesnenin vb. hareketleriyle dramatize etmeleridir. Öykünmede çocuklar bir eğlenme unsurunu değişik hareketlerde bulunarak yaşayabilirler (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.136).

2.2.16.14. Kenardan (Dışarıdan) Yönlendirme

Lider eğitici drama uygulama sırasında, uygulamayı bazen tıpkı antrenör gibi dışarıdan yönlendirir, belirli oranda bilgi vererek süreci başlatır ve uygulamaya uygun açıklamalar yapar. Yönlendirme sırasında yönergeler söylediği, açıklamalar yaptığı gibi, ara sıra model olarak, role uygun davranışların örneğini de gösterebilir. Mesela rahatlatma etkinlikleri sırasında, gözleri kapalı bir şekilde yere yatan öğrencilere yönergeler söylerken, lider kenardan yönlendirme yapmaktadır. Mümkün olduğunca detaylı rol davranışları, ifade örnekleri kenardan yönlendirme yapılırken verilmemeye

çalışılmalı, öğrencilerin kendine özgü rol davranışları ve sözel ifadeler oluşturmaları sağlanmalıdır (Önder, 2012, s.102-103).

2.2.16.15. Bilinç Koridoru

Bilinç koridoru tekniği iki grubun yüzleri birbirine dönük şekilde karşılıklı ayakta durarak iki sıra halinde dizilmiş bir şekil içerisinde koridor oluşturarak gerçekleştirilir. Grubun diğer üyeleri tarafından oluşturulan koridorda ana karakter yavaş bir ahenkle yürüyerek koridordaki birey ya da bireyler önüne gelir ve kimin önünde durursa, kahramanın içinde bulunduğu çıkmaz veya alması gereken karara ilişkin, uygulama içerisinde fikirlerini anlatır. Onların cümleleri karakterin bir tür vicdan sesidir. Buna rağmen yine de kahramana kendi fikirlerini söylerler. Fikirler baskıcı, suçlayıcı, destekleyici, bütünleyici, eleştiriler, bunaltıcı, karışık, zıt, savunmacı gibi özelliklerde olabilir. Kenardaki bireylerin fikirleri genellikle tavsiye niteliğindedir. Tüm fikir ve tavsiyeler süreç içerisinde yaşanan problem ya da problemlere odaklanmalı ve o problemle ilgili olmalıdır. Bilinç koridoru tekniğinin uygulanması sırasında alınacak karara ilişkin zıt fikirlerin ortaya çıkmaması durumunda yaratıcı drama lideri zıt fikirler yaratabilir. Bu çalışma sırasında koridor boyunca tavsiye edilen fikirler, meydana gelen duygular ana karakterin bir karara varmasını sağlar. Karakter geçidin sonunda kararını verir ya da bir karara varamamış olabilir. Öndeki kişiler fikirlerini söyledikten sonra sıranın sonlarına geçerek koridor uzatılarak gerilim anından daha çok faydalanılabilir (Adıgüzel, 2014, s.376).

2.2.16.16. Öykü Olay Canlandırma

Eğitici dramada genellikle kullanılan öykü canlandırma tekniği, çocukların, hikâyeleri ilginç buldukları için, önceden öğrendikleri ya da önceden öğrenmedikleri yeni hikâyeleri, eylemlerle ve sözlü ifadelerle dramatize etmelerine dayanan bir tekniktir. Aynı zamanda öykü canlandırmanın yanı sıra çocukların ilgi duydukları vakalar da canlandırma tekniğine uygundur. Çocuklarla öykü, olay canlandırması sırasında bazı konuşmaları ezberlemekten çok, hikâyedeki eylemleri, tekerlemeleri, şarkıları söylemeye yönlendirmek gerekir. Canlandırma sırasında öğretmen çocuklara

hikâye ve vakayı baştan sona kadar anlatarak hikâyede vakanın geçtiği ortamı ifade ederken, çocuklara hikâyede dramatize edecekleri eylemleri ve çıkaracakları sesleri hatırlatır. Öğretmenin anımsatmasıyla çocuklar, hikâyenin o bölümünü canlandırmaya başlarlar (Önder, 2012, s.105).

2.2.16.17. Dedikodu Halkası

Yaratıcı drama etkinliği içinde yer alan ana karakterin problemini oluşturan bir davranışı veya onun genel davranışlarıyla ilgili, oyuncularını, etkinliğin içerisinde canlandırdıkları rolde ya da başka bir çevrede ama kesinlikle rol içerisinde bu davranışlar üzerinde dedikodu yaparak ya da fısıltı içinde konuşmaları biçiminde gerçekleştirilen tekniğe “Dedikodu Halkası” denir. Grup içerisinde dedikoduların yayılarak dağılması için vakalar, ana kahramanın davranışı hakkında çeşitli çarpıtmalar, mübalağalar yapılabilir ve lazım olduğunda dedikodu yaygınlaştırılarak çoğaltılabilir (Adıgüzel, 2014, s.380).

2.3. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, konuyla ilgili olarak yurt içinde yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Üstündağ (1997) çalışmasında, kontrol gruplu ön test son test deneme modeli kullandığı çalışmasında, yaratıcı drama yönteminin ilköğretim 8. sınıf “Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi” dersinin öğretiminde öğrencilerin erişilerine ve derse yönelik tutumlarına olan etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara göre, deney grubu ile kontrol grubu arasında toplam erişiş puanları ortalamaları açısından anlamlı bir fark olduğu sonucuna varıldığında yaratıcı dramayla öğretiminin daha etkili olduğu saptanmıştır. Deney grubunun ön ve son uygulamadan aldıkları tutum puanları ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptandığından yaratıcı dramayla öğretim öğrencilerin tutumları açısından etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Sağırılı ve Gürdal (2002) araştırmasında ilköğretim Fen Bilgisi Dersinde drama tekniğinin kullanımının, akademik başarıya ve öğrencilerin öğrendiklerini hatırlamasına etkisinin olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda Fen Bilgisi dersinde drama tekniği uygulanan öğrencilerin, klasik yöntemin uygulandığı öğrencilere

göre öğrendiklerini daha kolay hatırladıkları saptanmıştır. Bu bulguya göre drama tekniğiyle öğrencilerin öğretilen bilgileri, ezberleyerek değil anlayarak ve yaşayarak öğrendikleri için, diğer gruba göre daha az unuttukları söylenebilir.

Özsoy (2003) çalışmasında yaratıcı drama yönteminin, ilköğretim sekizinci sınıf dik prizmaların özellikleri ve hacimleri konusunun öğretimine etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Deney ve kontrol gruplu, öntest-sontest deneme modeli kullandığı çalışmasında 2002-2003 öğretim yılı bahar döneminde Balıkesir merkez Karesi İlköğretim Okulu sekizinci sınıfta öğrenim gören 60 öğrenciye yapılmıştır. Bu araştırmaya göre ilköğretim sekizinci sınıf dik prizmaların özellikleri ve hacimleri konusunun öğretiminde yaratıcı drama yöntemi uygulanmış ve öğrenci başarısına olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Genç (2003) tarafından yapılan çalışmada, eğitimde yaratıcı drama kavramı ve alımlanması üzerinde yoğunlaşmış ve yaratıcı dramayı doğrudan etkilemesi nedeniyle alımlamayı belirleyen temel kavramlar araştırılmıştır. Yaratıcılık, oyun, dramatizasyon, rol oynama, doğaçlamalar, iletişim ve etkileşim gibi temel kavramlar üzerinde durulmuştur. Çalışmanın sonucunda eğitimde yaratıcı dramanın alımlanmasında dramanın temel kavramlarının işlevsel ve etkin kullanılmasının önemli olduğu saptanmıştır.

Ekinözü (2003) tarafından yapılan çalışmada, “İlköğretimde Permütasyon ve Olasılık Konusunun Dramatizasyon ile Öğretiminin Başarıya Etkisi” adlı araştırmasında ilköğretim sekizinci sınıf Matematik dersinde drama yönteminin, öğrencilerin başarılarını artırıp artırmadığına bakmıştır. Araştırmada matematik başarı testi, permütasyon ve olasılık testi ve tutum ölçeği kullanılmıştır. Ön test son test kontrol gruplu deneysel model kullanılan bu çalışmada elde edilen bulgulara göre drama yöntemi ile düz anlatım yönteminin öğrencilerin akademik başarılarına aynı oranda etkide bulunduğu saptanmıştır. Deney grubu ile kontrol grubunun hatırlama düzeyleri arasında yapılan t-testi sonuçlarında dramatizasyon yönteminin uygulandığı deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. Her iki grubun öğrencilerinin matematik dersine karşı tutumlarında aynı derecede olduğu saptanmıştır. Deney grubu ile kontrol grubunun öğrencilerinin matematikte algılanan başarı düzeyleri arasında manidar bir fark ortaya çıkmamıştır. Deney grubu ile kontrol grubunun

öğrencilerinin matematiğin yararlarının algılanması düzeyinde deney grubu lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Özcan (2004) yaptığı araştırmasında, drama yönteminin ilköğretim 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde etkililiğini incelemiştir. Başarı testi ve öğrencilere ait drama günlükleri kullanılan araştırmanın sonucunda ulaşılan bulgulara göre drama yönteminin “Türkiye’nin Dünya Üzerindeki Yeri ve Önemi, Yurdumuzun Yeryüzü Şekilleri (akarsu baraj ve göller), Yurdumuzun İklimi, Etki Alanları ve Bitki Örtüsü” konularında öğrencilerin öğrenme düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. “Yurdumuzun Yeryüzü Şekilleri (dağlar, ovalar ve platolar)” konularında ise öğrencilerin öğrenme düzeyleri drama yöntemi ve geleneksel yöntemlerin aynı etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Bu bulgular ışığında drama yönteminin ilköğretim 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde öğrencilerin öğrenme düzeylerini arttıracığı saptanmıştır.

Zayimoğlu (2006) tarafından yapılan çalışmada, ön test son test kontrol gruplu deneysel model kullandığı çalışmada; ilköğretim altıncı sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yer alan “Coğrafya ve Dünyamız” ünitesinin öğretiminde, yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin derse dönük başarıları ve tutumlarına olan etkililiğini araştırmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara göre “Coğrafya ve Dünyamız” ünitesinin öğretiminde yaratıcı dramanın uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu arasında bilişsel alanın bilgi düzeyine yönelik anlamlı bir farklılık saptandığından, yaratıcı drama ile öğretimin daha etkiliği ortaya çıkmıştır.

Sözer (2006) yaptığı çalışmada, ilköğretim 4. sınıf Matematik dersinde öğrencilerin başarılarına, tutumlarına ve öğrenmenin kalıcılığına drama yönteminin etkililiğini araştırmıştır. öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen modeli kullanılmıştır. Çalışmasının sonucunda; iki grubun ön test puanları kontrol altına alındığında, drama yöntemi uygulanan deney grubunun, geleneksel yöntem uygulanan kontrol grubundan daha başarılı olduğu saptanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının son test puanları kontrol altına alındığında, drama yöntemi uygulanan deney grubunun, geleneksel yöntem uygulanan kontrol grubundan, öğrenmenin kalıcılığı bakımından daha başarılı olduğu bulunmuştur. Deney grubuna uygulanan drama yönteminin, öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkilediği bulunmuştur.

Demirel Erdil (2007) araştırmasında, ilköğretim Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi, Kurtuluş Savaşı ünitesi hazırlık dönemi konularında drama yönteminin öğrenmeye katkısını araştırmıştır. Araştırma sonucuna göre dersin geleneksel yöntemlerle anlatıldığı kontrol grubu ve dersin drama yöntemiyle anlatıldığı deney grubu son test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İki grupta da son tutumlarında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Ayrıca, drama yönteminin Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi Kurtuluş Savaşı ünitesi hazırlık dönemi konularının öğretiminde etkili olduğu saptanmıştır.

Karapınarlı (2007) tarafından yapılan araştırmada, yaratıcı drama yönteminin ilköğretim 7. sınıf Matematik dersi “Oran Orantı Ve Yüzde Hesapları” ünitelerinin öğretiminde kullanmanın öğrenci başarısı ve öğrenmenin kalıcılığı üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; Deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin, öğrenme düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin, kalıcılık düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır.

Aykaç (2008) tarafından yapılan çalışmada, “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı araştırmasında, yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısını artırıp artırmadığına bakmıştır. Çalışmada verileri elde etmek için nitel yöntem olarak öğrenci değerlendirme formundaki veriler içerik analizi türlerinden frekans analizi, nicel yöntem olarak ise gerçek deneme modellerinden ön test, son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubu ve kontrol gruplarının son testi toplam puanlar arasında fark olduğu ve bu farkın yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu lehine olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde etkisi olduğu belirlenmiştir.

Türkkuşu (2008) çalışmasında, drama yönteminin ilköğretim 8. sınıf Fen Bilgisi derslerinde okutulan hücre bölünmeleri konularının işlenmesinde öğrenci başarısına ve konuların kalıcılığının sağlanmasına olan etkisini araştırmıştır. Verilerin toplanması amacıyla tutum ölçeği, hazırbulunuşluk testi ve başarı testi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda ulaşılan bulgulara göre, deney ve kontrol grupları arasındaki başarı arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun yanı sıra dramanın müfredattaki

metotlara göre kalıcılığın sağlanmasına katkısı olmadığı saptanmıştır. Ayrıca uygulama analiz ve değerlendirme basamaklarında drama yönteminin başarıyı arttırdığı, ancak bilgi, sentez ve kavrama basamaklarında drama yönteminin belirgin bir katkı sağlamadığı sonucuna varılmıştır. Bu bulgular ışığında drama yönteminin fen derslerindeki uygun konularda kullanılabileceği belirtilmiştir.

Günaydın (2008) tarafından Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yapılan çalışmada “Demokrasinin Serüveni” ünitesinin öğretiminde, yöntem olarak yaratıcı dramının kullanılmasının öğrencilerin dersteki erişilerine ve derse yönelik tutumlarına etkisi incelenmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre; uygulama öncesinde grupların derse yönelik tutumları ve erişileri arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Uygulama sonrasında elde edilen verilerin karşılaştırılması sonucunda ise iki grubun ulaştığı erişiler ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı tutum ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Aynı zamanda deney grubunun uygulama öncesi ve sonrasında elde edilen ortalama tutum puanları ve başarı puanları karşılaştırılmış, uygulama öncesi ve sonrası puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır.

Karacil (2009) araştırmasında, yaratıcı drama yönteminin, İlköğretim 1.kademede 5. sınıfta Türkçe dersinde akademik başarıyı artırmada ne derece etkili olduğunu araştırmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu 2008–2009 eğitim-öğretim yılı Kars Merkez Alaca Köyü İlköğretim Okulu ve Kars Merkez Halefoğlu İlköğretim Okulu'nun 5. sınıfında okuyan toplam 50 öğrenci oluşturmuştur. Deney ve kontrol grubunu eşit sayıda öğrenciler oluşturulmuştur. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, deney grubu ile kontrol grubu arasında farklılık olduğu saptanmıştır. Ayrıca, deney grubuna uygulanan yaratıcı drama ile öğretimin öğrencinin akademik başarısını artırmada daha etkili olduğu görülmüştür.

Selmanoğlu (2009) yaptığı çalışmada, İlköğretim beşinci sınıf Türkçe dersinde yaratıcı dramının öğrenci başarısına etkisini araştırmıştır. Yapılan analizler sonucunda; deney grubundaki öğrencilerin ön-test ve son-test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu saptanmıştır. Kontrol grubundaki öğrencilerin de ön-test ve son-test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubu ve geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun ön-test puan ortalamaları ile son-test puan ortalamalarına göre anlamlı bir

farklılık göstermediği görülmüştür. Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubundaki öğrencilerin ön-test ve son-testteki akademik başarıları cinsiyete göre incelendiğinde anlamlı farklar göstermediği belirlenmiştir. Geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin ön-testteki akademik başarıları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre son-testte daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır.

İşleyen (2009) tarafından yapılan araştırmada, drama yöntemini ortaöğretim 9. sınıf Türk Edebiyatı dersinde öğrencilerin ders başarısına katkısını araştırmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, 1) Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersinde 9. sınıf öğrencilerin ders başarısına diğer yöntemlerle birlikte kullanılan drama yönteminin de katkısı olduğu saptanmıştır. 2) Ortaöğretim 9. sınıfların dersine giren Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerine uygulanan görüşme formlarına göre bu ders öğretmenlerinin drama yöntemini çok kullanmadıkları ortaya çıkmıştır. 3) Yeni eğitim programına göre hazırlanan Türk Edebiyatı ders kitabında bu yöntemin çok kullanılmadığı ve kitapta kullanılan drama etkinliklerinden farklı drama etkinliklerinin de oluşturulabileceği saptanmıştır.

Kartal (2009) araştırmasında, drama yönteminin ilköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde yer alan “Çatalhöyük’te Yaşam”, “Yüzyıllar Boyunca Yerleşme”, “Anadolu’da İz Bırakanlar”, “Bir Yaşam Bir Yolculuk” ve “Hititler” konularının öğretiminde öğrenci başarısına etkisini incelemiştir. Araştırmada verileri toplamak için; öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını ölçmek için hazırlanan Sosyal Bilgiler tutum ölçeği ve akademik başarılarını ölçmek için Sosyal Bilgiler ünite başarı testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara göre, deney grubu ile kontrol grubunun başarı düzeyleri ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır.

Erdoğan (2010) ilköğretim 7.sınıf Fen ve Teknoloji dersi “Vücudumuzda Sistemler” ünitesinde eğitici dramının, öğrencilerin başarılarına etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucuna göre Fen ve Teknoloji dersindeki başarı düzeyleri ve Fen ve Teknoloji dersine yönelik tutumlarının eğitici drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Ayrıca Fen ve Teknoloji dersinde bir öğretim

tekniki olarak eğitici drama yönteminin kullanımının; öğrencilerin ders başarısı ve derse karşı tutumları üzerinde olumlu etkiler yarattığı ortaya çıkmıştır.

Kahyaoglu, Yavuzer ve Aydede (2010) yaratıcı drama yönteminin ilköğretim 5. sınıf Fen Bilgisi dersinde “Isı ve Isının Maddedeki Yolculuğu” ünitesinin öğretiminde etkisi incelenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre, hem geleneksel yöntemlerin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin hem de yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin Isı ve Isının Maddedeki Yolculuğu ünitesine ilişkin bilgi düzeylerinin arttığı fark edilmiştir. Aynı zamanda, yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemlerin uygulandığı kontrol grubu son-test puanları karşılaştırıldığında puanları arasındaki fark deney grubu lehine anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bulgular, yaratıcı drama yöntemiyle gerçekleştirilen ilköğretim 5. sınıf Fen Bilgisi dersi Isı ve Isının Maddedeki Yolculuğu ünitesi öğretiminin geleneksel öğretim yöntemine göre daha etkili olduğu belirlenmiştir.

Karataş (2011) çalışmasında, drama tekniğinin ilköğretim 4 ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Bölgemizi Tanıyalım” ünitesi içinde yer alan ‘Doğal Afetler’ konularının öğretiminde öğrencilerin başarısına etkisi araştırılmıştır. Bu çalışmada, 2010–2011 eğitim-öğretim yılında Kars İli, merkez ilçesinde resmi bir ilköğretim okulu olan Mihrali Bey İlköğretim Okulunda 4 ve 5. sınıflarda öğrenim gören 96 öğrenciyle çalışılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen ünite başarı testi ve tutum ölçeği ile veriler elde edilmiştir. Verilerin t-testi ile çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulguların hepsi drama tekniğinin öğrencilerin ders başarısını ve derse karşı tutumunu olumlu yönde etkilediğini ortaya çıkarmaktadır.

Akbaş (2011) yaptığı çalışmada, ilköğretim 6. sınıf Fen ve Teknoloji dersinde problem çözme stratejisi olarak drama uygulamalarının, öğrencilerin başarı, tutum, kavramsal anlama ve hatırlamalarına olan etkisini araştırmıştır. Elde edilen bulgulara göre; Ön test ve son testler karşılaştırıldığında kontrol ve deney gruplarının başarılarında artış olmuştur. Problem çözme stratejisi olarak drama uygulamalarının öğrencilerin başarılarına olumlu etkisi ortaya çıkmıştır. Öğrencilere yöneltilen açık uçlu sorular değerlendirildiğinde, problem çözme stratejisi olarak drama uygulamalarının öğrencilerin kavramsal anlamalarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Problem çözme stratejisi olarak drama uygulamalarının uygulandığı deney grubu,

kontrol grubunda uygulanan programda yer alan etkinliklere göre öğrencilerin hatırlamalarında daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2012) araştırmasında, ilköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinin drama yöntemi ile işlenmesinin öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine, empatik beceri düzeylerine ve akademik başarılarına yaptığı etkiyi incelemiştir. Yapılan çalışmada elde edilen bulgulara göre; sosyal beceri bakımından; deney ve kontrol gruplarının son testleri arasında ölçeğin genel puanları, sosyal kurallar alt ölçeği puanı ve beğenilirlik alt ölçeği puanı ve sosyal açıdan uygun davranmama alt ölçeği puanı sosyal kurallar alt ölçeği ve beğenilirlik alt ölçeği puanları bakımından deney grubu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ön test-son test sonuçları arasında farklılık, sosyal beceri genel puanları, sosyal kurallar alt ölçeği bakımından deney grubu incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Empatik Beceri Ölçeği genel puanı bakımından istatistiksel olarak cinsiyet değişkenine göre kızlar lehine anlamlı bir fark saptanmıştır. Sosyal Beceri Ölçeği, Empatik Beceri Ölçeği ile Akademik Başarı Testleri arasında deney ve kontrol grupları için istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır. Bunun yanında sosyal beceri, empatik beceri ve akademik başarı bakımından ön testin yapılmasının deney ve kontrol gruplarında öğrenme ve duyarlılaşmaya etkisi bulunmamıştır.

Akkaya (2012) tarafından yapılan çalışmada, drama yönteminin ilköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde bulunan “Ülkemizde Nüfus” ünitesi içerisinde yer alan göç konusunun öğretiminin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Çalışma sonuçlarına göre her iki grubunun, deney öncesi ve deney sonrası öntest ve sontest toplam göç testi başarı puanları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır. Öntest-sontest başarı ortalama puanları arasında öğrencilerin göç testi başarılarıyla ilgili olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrencilerine iki ayrı öğretim modelinin uygulandığı göç testine ait başarı puanlarının deney öncesinden sonrasına anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Dersin drama yöntemiyle işlenmesinin gerek konunun kalıcılığı gerekse dersin eğlenceli olması gibi olumlu etkiler bıraktığını deney grubu öğrencileri ifade etmişlerdir. Ayrıca yöntemin sınırlılığı olarak; çalışma ortamında gürültünün olması ve grup çalışmasının olumsuz etkilerini ifade etmişlerdir.

Aydeniz (2012) tarafından yapılan çalışmada, üniversite Fransızca hazırlık sınıflarında okuyan öğretmen adaylarının Fransızca akademik başarılarına ve Fransızca konuşmaya yönelik tutumlarına yaratıcı drama yönteminin etkisini incelemiştir. Çalışmanın sonucunda, deney grubu öğretmen adaylarının Fransızca başarılarında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın ortaya çıktığını, Fransızca konuşmaya yönelik öğrencilerin tutumlarında ise anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna varılmıştır. Deney grubu öğretmen adaylarının günlüklerine dair elde edilen verilerde, yapılan sınıf içi öğretim uygulamalarının yararlı ve etkili olduğu belirtilmektedir. Bu verilerin ışığında öğrencilerin Fransızca öğrenme başarılarına, yaratıcı drama yönteminin olumlu yönde etkisi olduğu ifade edilebilir.

Atalay ve Şahin (2012) tarafından Bilişim Teknolojileri dersi kapsamında yapılan çalışmada “Bilgisayar Sistemleri” ünitesinin öğretiminde, yöntem olarak drama yönteminin kullanılmasının akademik başarıya etkisi araştırılmıştır. Ön-test son-test kontrol gruplu yarı-deneysel desen kullanılan çalışmada ön-test olarak bir hazırbulunuşluk testi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre; drama öğretim yöntemi uygulanan deney grubuna geleneksel anlatım yöntemi uygulanan kontrol grubuna, işlenen ünite sonrasında uygulanan başarı testinin sonucunda elde edilen başarı puanlarının deney grubu lehine olduğu sonucuna varılmıştır.

Kadan (2013) yaptığı çalışmasında, ortaokul 7. sınıfta öğrenim gören İngilizce dersindeki “Turistik Yerler”, “Doğal Mirasımız” ve “Bilgisayarlar” ünitelerinin öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarılarına, İngilizce dersine yönelik tutumlarına ve motivasyonlarına etkilerini araştırmıştır. Yapılan çalışmada deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin tutum ve motivasyon ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamaları arasında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile mevcut öğretim programına göre derslerin işlendiği kontrol grubu, öğrencilerin başarı testi puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. “Yaratıcı Drama Yönteminin Uygulanmasına İlişkin Öğrenci Görüşme Formu” ve “Yaratıcı Drama Yönteminin Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşme Formu” adlı açık uçlu görüşme formlarından elde edilen veriler de öğretmenin ve öğrencilerin derslerin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesini istedikleri

anlaşılmiştir. Öğrencilerin derse yönelik motivasyon ve tutum puanlarının ortalamalarından elde edilen verilerde yaratıcı drama yönteminin daha etkili olduğu belirtilmiştir.

Rüzgar (2014) tarafından yapılan araştırma, ilköğretim altıncı sınıf Sosyal Bilgiler dersindeki İpek Yolunda Türkler ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisini incelemiştir. Araştırma sonunda Sosyal Bilgiler dersinde drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin son-test puanları incelendiğinde, deney grubu lehine nispeten anlamlı bir farklılığın olduğu, Sosyal Bilgiler dersindeki göç kavramının drama ile işlenmesinin geleneksel yöntemlere göre öğrenci başarısını arttırdığı, öğrencilerin derse katılımlarını arttırdığı bulunmuştur.

Ormancı, Özcan (2014) tarafından Fen ve Teknoloji dersi kapsamında yapılan çalışmada drama yönteminin öğrencilerin tutum ve motivasyon düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmada yarı deneysel desenlerden “eşitlenmemiş ön test-son test modeli” kullanılmıştır. “Vücudumuzda Sistemler” ünitesi boyunca, 22 ders saati süren araştırma, veri toplama aracı olarak; fen bilgisi tutum ölçeği (Alfa=.83) ile fen öğrenmeye yönelik motivasyon ölçeği (Alfa=.80) kullanılarak yapılmıştır. Bulguların analizi ise non-parametrik analiz yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre; deney ile kontrol grubu tutum ve motivasyon son test puanları arasında deney grubu lehinde anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda drama yönteminin, mevcut fen ve teknoloji öğretim programına göre öğrenci tutum ve motivasyonlarını arttırmada daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Saraç (2015) araştırmasında, “Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemi Kullanılmasının Tutum, Başarı Ve Kalıcılığa Etkisi” adlı araştırmasında, drama yönteminin, öğrencilerin başarılarını artırıp artırmadığına, öğrenilenlerin kalıcılığını sağlayıp sağlamadığına ve Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarına etkileyip etkilemediğine bakmıştır. Öntest–sontest kontrol gruplu deneme modeli kullanılan çalışmada elde edilen bulgulara göre deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencilerinin deneysel işlem öncesi akademik başarıları ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı saptanmıştır. Deneysel işlem sonrası ise drama yöntemiyle desteklenmiş öğretimin yapıldığı deney grubu ile yapılandırıcı öğretimin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarıları

ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin drama çalışmaları sırasında çok eğlendikleri, mutlu oldukları ve heyecanlandıkları araştırmanın nitel kısmını oluşturan günlükler incelendiğinde, belirlenmiştir. Bunun yanı sıra drama yöntemi sayesinde öğrencilerin dersi ve dersin öğretmenini daha çok sevdikleri ve drama yaparak öğrendikleri sonucu gözlenmiştir.

Erdoğan (2016) yaptığı araştırmasında, ilkokul ikinci sınıf öğrencilerinin Yabancı Dil derslerindeki “Meyveler” ünitesinde sözcük öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarısına etkilerini araştırmıştır. Öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel bir desen ve nicel verilerden yararlanılarak elde edilen verilerin sonucunda deney grubu öğrencilerinin sözcük öğrenme başarısının, kontrol grubu öğrencilerinden daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca, yaratıcı drama yönteminin yabancı dili ilk kez öğrenmeye başlayan ilkokul ikinci sınıf öğrencilerin başarılarına olumlu yönde etkisi olduğu ifade edilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde problemin çözümünde izlenen yöneme yer verilmiştir. Bu amaçla sırayla; araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci ve verilerin çözümlenmesi, öğretim sürecinde öğretimi yapılan ünitenin belirlenmesi ve drama yönteminin kullanımına ilişkin bilgiler sunulmuştur.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma modeli, bir araştırmacının amacına uygun bir şekilde verilerin toplanması, uygulanması, araştırma sorularının cevaplanması ve hipotezlerin test edilmesi için araştırmacı tarafından bilinçli bir şekilde geliştirmiş olduğu ve gerekli koşulları oluşturmuş olduğu düzenli bir planı ifade etmektedir. Bu planlamayı yapmanın temel amacı ise güvenilir bilimsel bilgilere ulaşmaktır.

5.sınıf Sosyal Bilgiler dersinde drama yönteminin kullanılmasının öğrenci başarısına, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumuna olan etkisinin incelendiği ve yöntem hakkında öğrenci görüşlerinin alındığı bu araştırmada hem nicel hem de nitel verilerin birlikte kullanıldığı karma araştırma modeli (mixed) tercih edilmiştir.

Nitel ve nicel araştırma metotlarının birlikte yürütüldüğü araştırmalar karma metot araştırmalarıdır (Başol, 2008, s.121). Karma yöntem araştırmasının amacı nicel yöntemleri kullanarak sayıları, nitel yöntemleri kullanarak da kelimeleri bir araya getirip bağımsız ve orijinal yeni sonuçlar oluşturmaktır (Creswell ve Plano Clark, 2011, s.4). Karma çalışmalarda, nicel ve nitel veri toplama teknikleri genelde birbirini izler niteliktedir örneğin tarama öncesi görüşme yapılması gibi. Ancak bu iki yaklaşım birbirinden farklıdır çünkü nicel veri toplama tekniğinde paralel çalışmalar yapılır ve veriler birleştirilir nitel veri toplama tekniğinde ise yöntemler daha bütünleştirici bir yolda uygulanmaktadır. Hangi yaklaşımın daha doğru bir karar olduğunu tabii ki

araştırmanın aşamaları tayin eder. Bunda araştırmacının yargı, deneyim ve şansı da önemlidir (Balcı, 2011, s.43).

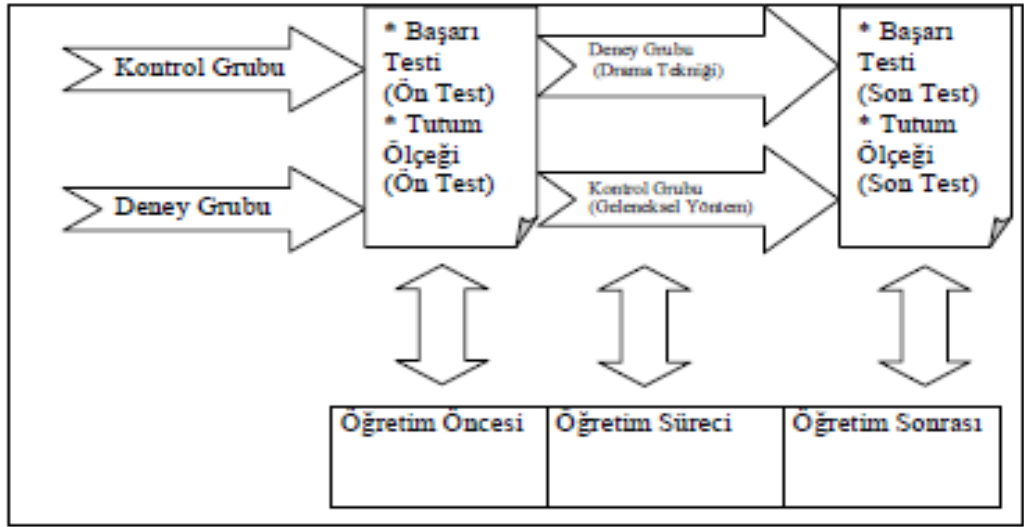
Araştırmanın nicel kısmında, Sosyal Bilgiler dersi başarı testi ve Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırmaya ilişkin nicel veriler başarı testi ve tutum ölçeğinin etkileri sınıdığı için ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen bu çalışmada kullanılmıştır. Bu çalışmada drama yöntemi ile yapılan uygulamalar deney grubunu, mevcut öğretim programına göre yapılan uygulamalar ise kontrol grubunu oluşturmaktadır.

Deneysel çalışmada esas olan özellik, öğrencilerin gruplara seçkisiz atama ile yerleştirilmesidir. Bazı çalışmalarda bu, seçkisiz yerleştirmenin mümkün olmadığı veya böyle bir atama işlemine izin verilmediği çalışma deneyleri de olabilir bu durumda seçkisiz atamayı içermeyen yarı deneysel desenler kullanılır. Mesela, bir öğretim yönteminin öğrenmeye olan etkisini araştırmak için bir okulun yönetimine başvuran araştırmayı düşünelim. Yönetimin farklı şubelerdeki öğrencilerden oluşan bir havuz oluşturarak araştırmacı kişiye yeni gruplar oluşturması için imkân vermek çok zor bir durumdur ve az rastlanabilecek bir durumdur. Böyle bir durumda araştırmacı kişi, sadece hazır gruplar yani hazır şubeler üzerinde çalışabilir. Mevcut şubelerden iki tanesi seçilerek deneysel çalışma yapılabilir. Araştırmacı bazı verilere dikkat ederek birbirine çok benzeyen iki grubu seçmesi ve seçilen bu gruplar üzerinde çalışılması beklenir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013, s.197).

Araştırmanın nitel boyutunda ise drama yöntemi ile sosyal bilgiler öğretimi yapılmasına ilişkin öğrencilerin görüşlerinin yansıtılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda deney grubunda yer alan 38 öğrenciye ile açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu aracılığıyla öğrencilerin araştırma konusu ile ilgili görüşleri alınmıştır.

Değişkenliği incelenen bağımlı değişken öğrenmedeki başarı, kalıcılık ve öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları; bağımsız değişken ise drama yöntemi göre yapılan uygulamalar ve mevcut öğretim programına göre yapılan uygulamalardan oluşmaktadır.

Araştırma sürecinde kontrol ve deney gruplarına eğitim-öğretim sürecinde nasıl bir yol izlendiği gösterilmiştir. Araştırmada kullanılan modelin tasarımının şekli aşağıda verilmiştir (Karataş, 2011, s.76).

Şekil 1. Araştırmada Kullanılan Modelin Tasarımı

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim- öğretim güz yarısında Mezre Ortaokulu 5. sınıfında öğrenim gören 71 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırma, nicel ve nitel araştırma metotları verilerin birlikte kullanıldığı karma modele dayandığından dolayı nicel ve nitel çalışma anlayışını daha iyi yansıtacağı düşünülerek çalışma grubu seçimine gidilmiştir. Fakat seçkisiz olarak yerleştirme mümkün olmadığından dolayı yani farklı şubelerdeki öğrencilerden bir havuz oluşturarak araştırmacıya yeni gruplar oluşturmaya izin verilmediği için hazır gruplar üzerinde çalışılmıştır. Mezre Ortaokulunda 15 tane 5. sınıf bulunmaktadır. Bazı verilere bakılarak birbirine benzeyen sınıflar içerisinde sosyal bilgiler dersinin aynı öğretmen tarafından yürütüldüğü farklı iki sınıf biri deney grubu diğeri kontrol grubu olacak şekilde seçilmiştir. Deney grubunda yer alan öğrencilere drama yöntemi ile bölgemizi tanıyalım ünitesi işlenirken kontrol grubunda yer alan öğrencilere aynı ünite mevcut öğretim programın öngördüğü yöntem ve tekniklere göre işlenmiştir.

Tablo 1. Deney ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Dağılımı

Grup	Yöntem/Teknik	Öğrenci Sayısı		
		Kadın	Erkek	Toplam
Deney Grubu	Drama	17	21	38
Kontrol Grubu	Mevcut Öğretim Programı	19	14	33

Bağımlı Değişkenler

Çalışma boyunca kullanılan, başarı testi, kalıcılık testi ve sosyal bilgiler tutum ölçeğinden elde edilen puanlar bu çalışmanın bağımlı değişkenleridir.

Bağımsız Değişkenler

Çalışmada kullanılan drama yöntemi ile mevcut öğretim programı yöntem ve teknikler bu çalışmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılan veriler için öncelikle ayrıntılı bir literatür taraması yapılmıştır. Bu bölümde veri toplama süreci ve veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler sunulmuştur.

3.3.1. Nicel Veri Toplama Araçları

Araştırmanın deney ve kontrol grubunda yer alan 5. sınıf öğrencilerinin nicel verileri toplanırken öğrencilerin başarılarını ölçmek amacıyla öntest ve sontest olarak kullanılan başarı testi, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarını ölçmek amacıyla sosyal bilgiler dersi ön tutum ve son tutum olarak kullanılan tutum ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1.1. Başarı Testi

Araştırmada kullanılan bu testin amacı, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin “Bölgemizi Tanıyalım” ünitesine yönelik önbilgilerini ölçmek ve çalışma sonucunda

öğrencilerin başarılarını tekrar karşılaştırmaktır. Drama yönteminin öğrenme açısından etkililiğini ve deneysel işlemler sırasında öğretimi yapılacak olan ünite kazanımlarını öğrencilere kazandıracak ve hedeflenen her kazanımı kapsayacak bir başarı testine ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle Karataş (2011) tarafından geliştirilen başarı testi bu çalışmada kullanılmıştır.

Başarı testine istatistiksel çözümlemelere göre, ayıricılık gücü indeksi 0.32 ve üzerindeki, güçlük indeksi ise 0.22-0.80 arasındaki maddeler, araştırmanın öntest ve sontestine alınmıştır. Bu çalışma sonucunda toplam 20 soruluk bir test oluşturulmuştur (Karataş, 2011, s.79).

Tablo 2. Başarı Testi Analiz Sonuçları

N	\bar{X}	Ss	Tepe Değer	Ortanca	Ortalama güçlük	KR-20
84	11.84	2.07	12	12	0,52	0.72

Kullanılan testin aritmetik ortalaması 11.84, standart sapması 2.07, ortalama güçlüğü 0.52 ve KR-20 güvenilirliği 0.72 olarak bulunmuştur. Tablo incelendiğinde, aritmetik ortalamanın ortanca ve tepe değerinden küçük olmakla birlikte ortanca ve tepe değeri eşit durumdadır. Bu durum başarı testinde elde edilen puanların çok uç noktalarda toplanmadığı ve puanların normal bir dağılım gösterdiğini belirtmektedir (Karataş, 2011, s.80).

3.3.1.2. Tutum Ölçeği

Araştırma kapsamında nicel verilerin toplanmasının bir boyutunu tutum ölçeği oluşturmaktadır. Bu çalışmada uygulamanın gerçekleştirildiği Elazığ merkez Mezre Ortaokulu 5-A/5-B sınıfı öğrencilerine çalışma öncesi ve sonrası Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını tespit etmek amacıyla Gömleksiz ve Kan (2013) tarafından geliştirilen “Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Ölçek 14’ü olumsuz 15’i olumlu olmak üzere toplam 29 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki maddeler beşli likert tipine uygun olarak “tamamen katılıyorum=5”,

“katılıyorum=4”, “kısmen katılıyorum=3”, “katılmıyorum=2”, “hiç katılmıyorum=1” şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçek maddeleri olumludan olumsuzu doğru 5-4-3-2-1 şeklinde sıralanırken; olumsuzdan olumluya doğru ise tam tersi yönde sıralanacak şekilde kodlanmıştır. Ölçek için belirlenen değer aralıkları ve ölçek derecelendirilmesinde kullanılan puan karşılıkları tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Ölçek Derecelendirilmesinde Kullanılan Puan Karşılıkları

Değer Aralığı	Katılım Düzeyi	Ölçek Derecelendirmesi
1.00 – 1.80	Hiç Katılmıyorum	1
1.81 – 2.60	Katılmıyorum	2
2.61 – 3,40	Kısmen Katılıyorum	3
3.41 – 4.20	Katılıyorum	4
4.21 – 5.00	Tamamen Katılıyorum	5

Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği beş alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek alt boyutları ve Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları ile birlikte tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Ölçek Alt Boyutları ve Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayıları

Boyut	Cronbach Alfa
1. Boyut: Sevme	0,871
2.Boyut: Fayda	0,877
3.Boyut: İlgi	0,770
4.Boyut: İstek	0,763
5.Boyut: Güven	0,740
Testin Bütününe İlişkin Cronbach Alfa	0,606

Çalışmada yapılan faktör analizi sonuçlarına göre; Kaiser Meyer Olkin (KMO) değeri 0.954 bulunmuştur. Bartlett testi sonucu 8.152 olarak tespit edilmiştir. Buna göre ölçeğin toplam Cronbach Alpha katsayısı .606 olarak belirlenmiştir. Ölçeğe ilişkin Guttman Split Half katsayısı .709; Eşit uzunluklu ve eşit uzunluklu olmayan Spearman Brown değerleri ise .712 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin açıkladığı toplam varyans yüzde 55.955’tir. Bu veriler doğrultusunda ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir (Gömleksiz ve Kan, 2013, 139-148).

Gömleksiz ve Kan (2013) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda geliştirilen Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeğinin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla kullanılabilceği sonucunu ortaya koymuştur.

3.3.2. Nitel Veri Toplama Araçları

Bu bölümde araştırmanın nitel boyutuna kaynaklık edecek nitel verilerin toplanmasına ve bu verilerin toplanmasında kullanılan görüşme formlarına ilişkin bilgiler sunulacaktır. Bu bölümde deney grubunda yer alan 5. sınıf öğrencilerinin drama yöntemine ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır.

3.3.2.1. Görüşme Formu

Araştırma kapsamındaki nitel verilerin toplanmasına kaynaklık eden teknik görüşmedir. Görüşmeler uygulama sürecine dönük olarak öğrenci görüşmesi yapılarak verilerin zenginleştirilmesi ve çeşitlendirilmesi sağlanmıştır.

Görüşme, en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. Görüşme, araştırmada cevabı aranan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir. Görüşme belirli bir araştırma konusu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlar (Büyükoztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009, s.161). Görüşmeye başlarken, görüşmeci, kendisini tanıttıktan sonra kaynak kişide, uygun bir bakış açısı geliştirmek ve doğru cevap vermek için onu güdülemek, ondan beklenenleri anlatmak gerekir. Bu amaçla görüşmenin amacı (kaynak kişinin bu konudaki bilgisine göre değişen ayrıntılarda), toplanacak bilgilerin kuramsal ya da uygulama yönünden sağlayacağı olası yararlar ile, bu oluşumda kaynak kişinin yeri, önemi ve olası kazançları açıklanmalıdır. Kaynak kişinin özgeçmişi, ilgi ve inançlarının görüşmeci tarafından bilinmesi bu amaca varmayı kolaylaştırır, güven duygusunun gelişmesine yardımcı olur. Görüşmenin başarıya ulaşabilmesi, büyük

ölçüde, kaynak kişinin yeterince güdülenmesi ile soruların, içerik ve biçim yönünden, bir örnekliğinin korunabilmesine ve iyi bir kayıt sisteminin geliştirilmesine bağlıdır. Bu ise, rahat bir görüşme yeri de dahil olmak üzere, fizik ve psikolojik hazırlıkları gerektirir (Karasar, 2004, s.169-170).

Görüşme tekniğinin kullanılmasının temel amacı genellikle bir hipotezi test etmek değildir. Aksine diğer insanların deneyimlerini ve bu deneyimleri nasıl anlamlandırdıklarını anlamaya çalışmaktadır. Burada odaklanılan nokta kişinin zihnindeki kültürel kategorilerdir. Görüşmede araştırılan konu, derinlemesine incelenmelidir. Görüşme, sosyal bilim araştırmalarında en çok kullanılan tekniklerdendir. Bunun nedeni görüşme yönteminin bireylerle ilgili tutum, duygu, düşünce ve inançlarına ait bilgileri elde etmede etkili bir teknik olmasıdır. Bu tekniğin temeli karşılıklı konuşmaya dayanır. Hepimizin günlük hayatın da görüşmeci ya da görüşülen olarak rol aldığı sayısız durum vardır. En azından bir işe kabul edilme aşamasında herkesin yaşadığı bir görüşme vardır (Avcı, 2008, s.158-159).

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu amaçla öğrencilerle görüşülmesi planlanmıştır. Görüşme formu hazırlanmadan önce konu ile ilgili alan yazın taraması yapılmıştır. Bu formun hazırlanmasında öncelikle Okul Öncesi Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalında görev yapan iki öğretim üyesinin görüşleri dikkate alınarak görüşme formunda yer alacak sorular listesi oluşturulmuştur. Daha sonra oluşturulan bu liste, tekrar uzman görüşüne sunulmuştur ve uzman yargısının ardından şekillendirilerek görüşme formu hazır hale getirilmiştir. Drama yönteminin kullanılmasına ilişkin deney grubundaki öğrencilerin uygulamalara ilişkin görüşlerini, düşüncelerini ve önerilerini tespit etmek amacıyla 4 adet açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır (Ek 4).

Yarı yapılandırılmış görüşmeler, görüşme esnasında keşfedilecek soru ve konu listesinden oluşur. Görüşme formu yöntemi, benzer konulara yönelmek yoluyla farklı insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır. Görüşmeci, görüşme esnasında soruların cümle yapısını ve sırasını değiştirebilir veya bazı konuların ayrıntısına girebilir. Araştırmacıya zaman esnekliği sağlar ve ayrıca belirli bir forma dayalı görüşme, farklı

bireylerden daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi elde etmeyi de sağlar. Bu tür mülakatlarda, mülakat yapan kişi ana hatlarıyla bir yol haritasına sahiptir. Ancak cevaplayıcının ilgi ve bilgisine göre bu genel çerçeve içerisinde farklı sorular sorarak konunun değişik boyutlarını da ortaya çıkarmaya çalışır (Avcı, 2008, s.160).

Görüşmede önemli başka bir husus ise görüşmenin yapılacağı fiziksel mekândır. Öğrencilerin kendilerini rahat ve güvende hissedebilmeleri ve buna bağlı olarak kendilerine sorulan soruları rahat bir şekilde cevaplayabilmeleri için araştırmanın yürütüldüğü okulda görüşme için uygun bir yer temin edilmiştir. Görüşmeler genellikle bireysel olarak yapılmıştır. Öğrenci ile 10-15 dakika arasında bir görüşme yapılmış ve görüşmeler deney grubunda yer alan 38 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmede diğer önemli bir husus ise görüşmeye başlamadan önce öğrencilere sorular hakkında ve soruların nasıl cevaplanması gerektiği hakkında bilgiler verilmesidir. Daha sonra öğrencilere, görüşmenin sonuçlarının sadece araştırma kapsamında kullanılacağı ve bu sonuçların kesinlikle başka hiç kimse ile paylaşılmayacağı hususunda bilgilendirme yapılarak öğrencilerin gerçek duygu ve düşüncelerini yansıtmasını sağlanmaya çalışılmıştır. Öğrenciler ile görüşme yapıldıktan sonra elde edilen bulgular analiz edilmiştir.

3.4. Araştırma Sürecinde Uygulanan İşlemler

Bu bölümde, Sosyal Bilgiler öğretiminde drama yönteminin uygulanması sürecine ilişkin bilgiler sunulmaktadır. Yapılacak araştırmanın uygulama öncesinde, uygulama sürecinde ve uygulama sonrasında yapılan aşamaları anlatılmıştır. Bu süreçlerin anlatılmasının temel nedeni, araştırma sürecinin ve yapılan hazırlıkların daha net bir biçimde ortaya konmasıdır. Bu başlıklar altında uygulama aşamalarında yapılanlar ve karşılaşılan olumlu ve olumsuz durumlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3.4.1. Uygulama Öncesi Yürütülen Çalışmalar

Araştırma süreci başlamadan önce uygulamanın yapılacağı okul, öğretmen ve sınıfların belirlenmesi, yöntemin uygulanacağı ünitenin seçimine, uygulamada sırasında

kullanılacak etkinliklerin belirlenmesine, bunlara ilişkin materyallerin hazırlanmasına ve öntest ve ön tutum ölçeklerinin uygulanması üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın uygulamalı bir araştırma olmasından dolayı zor bir süreci kapsamaktadır bu nedenle uygulama noktasında sıkıntı yaşanmaması amacıyla okul ve öğretmen arayışı sürecine gidilmiştir. Bunun için okulun yönetim yapısı ve öğretmenin istekli ve süreci iyi yönetecek olması dikkate alınmıştır. Ayrıca öğretmenin 5. sınıf düzeyinde iki şubede ders veriyor olmasına dikkat edilmiştir. Bu uygulamaların rahat yapılacağı düşünülen okul ve öğretmen tercih edilerek izin işlemlerinin yürütülmesi için Elazığ İl Millî Eğitim Müdürlüğü ile gerekli resmî yazışmalar başlatılmıştır (Ek 1).

Okulun belirlenmesinde sonra deney ve kontrol grubu olarak belirlenecek sınıfların seçimi aşamasında, öğretmenin 5. sınıf düzeyinde ders verdiği iki şube belirlenmiştir. Uygulamaların hangi sınıflarda yapılacağını belirlenmesinin ardından, okul yönetimiyle de görüşülerek söz konusu sınıflardaki öğrencilere ait bilgiler alınmış ve gruplar denkleştirilmiştir. Araştırma süreci başlamadan önce üzerinde durulan önemli noktalardan biride üniteyi seçmek olmuştur. Araştırmanın uygulanacağı ünitenin seçiminde, uzman görüşleri, dersin öğretmenin görüşleri ve ünitenin drama yöntemine kapsamında yapılacak etkinliklere uygun olması etkili olmuştur. Bütün bunlar göz önüne alındığında “Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinde çalışmak uygun görülmüştür. Bölgemizi tanıyalım beş haftalık bir süreyi kapsayan bir ünite dir. Bu zaman diliminin uygulama açısından yeterli olduğu kanaatine varılmıştır. Ünite belirlendikten sonra bu üniteye ilişkin uygun başarı testi ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği seçilmiştir. Drama yönteminin uygulanma sürecine ilişkin görüşme formu hazırlanmıştır.

Uygulamalar başlamadan önce, dersin öğretmeni ile uygulamanın nasıl yapılacağına ilişkin karşılıklı görüş paylaşımında bulunulmuştur. Öğretmene Sosyal Bilgiler öğretiminde drama yönteminin kullanılması ve sürecin nasıl yürütüleceği konusunda ayrıntılı bilgi verilmiştir. Bu sürecin ardından uygulamanın yapılacağı deney grubunda yer alan öğrencilerin sınıflarına gidilerek çalışmanın yürütüleceği öğrencilerle tanışılmış, drama yöntemi hakkında bilgi verilmiş, uygulamalar öncesinde, süresince ve sonrasında neler yapılacağı ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Öğrencilerin bu konudaki soruları cevaplanmıştır.

Yapılan çalışmaya 5.sınıfta öğrenim gören, 71 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 38'i deney grubunda, 31'i kontrol grubunda yer almaktadır. Araştırmanın nicel boyutuna kaynaklık edecek deneysel çalışmanın öntestlerinin uygulanmasına geçilmiştir. Uygulamanın yapılacağı ünitenin başlamasından bir hafta önce deney ve kontrol gruplarında eşzamanlı olarak ön-test olarak Sosyal Bilgiler dersi başarı testi, ön tutum olarak da Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği ilk uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere soruları cevaplandırmaları ve tutum ölçeğini doldurmaları için yeterli süre verilmiştir. Böylece öğrencilerin yönetime ilişkin fikir sahibi olmaları sağlanmıştır.

3.4.2. Uygulama Sürecinde Yürütülen Çalışmalar

2013-2014 eğitim öğretim yılında Mezre Ortaokulu 5/A-5/B sınıfında uygulanmıştır. “Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinde gerçekleştirilen Sosyal Bilgiler öğretiminde drama yönteminin kullanımına ilişkin uygulamalar, deney grubunda 02/12/2013 tarihinde başlayıp, 17/02/2014 tarihinde sona ermiştir. Mevcut öğretim programının öngördüğü yöntem ve tekniklerin uygulandığı kontrol grubunda derslerin işlenişine karışılmamıştır. Öğretmen ders kitabı ve çalışma kitabı kapsamında derslerini yürütmüştür.

Deney grubunda ise drama yönteminin uygulamaları öncesinde dersin sorumlu öğretmeni, konularını işlemiştir ve bundan sonra konuya ilişkin görevler yerine getirilmiştir. Ders işleme sürecinde öğretmene hiçbir şekilde müdahale edilmemiştir. Uygulamalarının sorunsuz bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için gerekli ön hazırlığın yapılmasının ardından, uygulamalara geçilmiştir.

Daha sonra deney grubuna ilişkin önceden belirlenmiş etkinlikler anlatılmış ve öğrencilerin belirtilen sayıda olmak şartıyla 9-10 kişilik gruplar oluşturmuşlardır, her gruptan bir lider seçilmiştir ve öğrencilerin istedikleri görevleri seçmeleri istenmiştir. Öğrenciler seçtikleri görevleri yerine getirirken hakkında çok fazla bilgi sahibi olmadıkları etkinlikler araştırmacı tarafından açıklanmıştır. Konuya ilişkin olarak öğrenciler yapmak istedikleri drama etkinliklerine göre ünitenin doğal afet konusuyla ilgili drama metni hazırlamışlardır. Araştırmacının bu süreçteki rolü, drama metnlerinin hazırlaması sırasında malzemelerin dağıtılmasına, toplanmasına yardım etmek ve sürece

ilişkin gözlem yapmaktır. Öğretmen yapılan çalışmaları incelemiştir drama metni hazırlanmasında bazı sıkıntılar yaşanmıştır uygulamada aksaklıklar görülmüş ve düzeltilmiştir. Bunun dışında araştırmacı, derse ve uygulama sürecine ilişkin müdahaleden uzak durmuştur. Metinler hazırlandıktan sonra öğrenciler ile etkinlikler prova edilmiştir ve daha sonra bu etkinlikler sınıfta canlandırılmıştır (Ek 7).

İlköğretim 5. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi haftada üç saatlik bir zaman dilimine sahiptir. Etkinliklere ilişkin öğrencilerin seçim yapması, öğrencilerin etkinlikleri tamamlamaları zaman almaktadır bu yüzden ayrılan sürenin yeterliği konusunda bazı sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı uygulamada sıkıntılar yaşanmıştır. Bu durumu çözmek için sorumlu öğretmenle yapılan görüşme sonucunda Sosyal Bilgiler ders saatine ek olarak başka ders saatleri alınmıştır ve yapılması hedeflenen etkinlikler tamamlanmış. Böylece zaman sıkıntısı sorunu çözülmeye çalışılmıştır ve öğrencilerin etkinliklere daha rahat biçimde yoğunlaşmaları sağlanmıştır. Ayrıca uygulamaların yürütüldüğü sürede araştırmacının önceden hesap edemediği, ancak karşı karşıya kaldığı durumlar da ortaya çıkmıştır. Drama etkinlikleri yapılan sınıfta uygulamanın yapılacağı ders saatinde belirli günlerde sınavlar uygulamanın gerçekleşmesine mani olmuştur. Bu durum, okul yönetimiyle görüşülerek onların uygun gördükleri bir başka gün ve ders saatinde uygulamanın telafisi gerçekleştirilmiştir.

3.4.3. Uygulama Sonrasında Yürütülen Çalışmalar

Sınıflarda yürütülen uygulamanın ardından uygulama sonrası çalışmaların tamamlanmasına geçilmiştir. Uygulamanın yapıldığı ünitenin bitiminin sonraki haftasında deney ve kontrol gruplarında eşzamanlı olarak sınıfta sosyal bilgiler dersi başarı testi, son tutum olarak da sosyal bilgiler dersi tutum ölçeği uygulanmıştır. Bu işlemler öntest ve ön tutum uygulanmasındaki gibi iki gün içerisinde tamamlanmıştır.

Bunun ardından uygulanan yöntem ile ilgili öğrenci görüşlerini tespit etmek için öğrenciler ile görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmeler yüz yüze yapılmıştır ve bu görüşmeler 10-15 dakika sürmüştür. Görüşmeler 4-5 günlük bir zaman diliminde tamamlanmıştır.

Uygulama bittikten dört hafta sonra deney ve kontrol gruplarında eşzamanlı olarak başarı testi kalıcılık testi olarak tekrar uygulanmıştır. Elde edilen nicel ve nitel verilerin bilgisayar ortamına aktarılmasıyla uygulama sonrası işlemler noktalanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu bölümde elde edilen verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgiler sunulacaktır. Araştırmada nicel ve nitel veri toplama yöntemleri bir arada kullanıldığı için verilerin analizi süreci nicel ve nitel veri analizi süreci olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır.

3.5.1. Nicel Verilerin Analizi

Araştırma boyunca elde edilen verilerin nicel boyutları SPSS 17.00 programıyla analiz edilmiştir. Uygulanacak olan testlerin sonuçları ile alt problemler test edilmeye çalışılmıştır. Araştırma boyunca elde edilen verilerin analizinde hem parametrik testlerden hem de nonparametrik testlerden yararlanılmıştır.

İstatistiksel analiz yapılmadan önce, verilerin kategorik (nominal, ordinal) ya da sürekli (aralıklı, oransal) olup olmadığına bakılması gerekmektedir. Kategorik verilerde parametrik olmayan istatistikler kullanılırken, sürekli verilerde ise parametrik istatistikler kullanılır. İstatistik ile ilgili kaynaklarda genellikle parametrik ve parametrik olmayan (nonparametric) iki farklı istatistik teknik çeşidi yer almaktadır. Bu iki grup arasındaki fark nedir? Farklılık neden önemlidir? Parametrik testler (örneğin t- testleri, varyans analizi) modelden çekilen örnekleme ilişkin varsayımlar üretir. Bu varsayımlar çoğu kez örneklem dağılımının biçimine ilişkin varsayımlarda (normal dağılım gibi). Parametrik olmayan teknikler bunun gibi katı gereksinimlere ihtiyaç duymaz ve örneklem dağılımına ilişkin varsayımlar ortaya koymaz. Daha az bulanık olmasına rağmen, parametrik olmayan istatistiklerin dezavantajları da bulunmaktadır. Parametrik olmayan testler, etkili parametrik testlerden daha az duyarlıdır ve bu nedenle var olan gruplar arasındaki farklılıkları bulmada yetersiz kalabilmektedirler. Uygun

ve sağlam bir veri için parametrik teknikleri kullanmak daha uygun olacaktır. Parametrik olmayan teknikler ise nominal (kategorik) ve ordinal (sıralı) lekli veriler için daha uygundur. Çok küçük örneklemeler için ve verinin, parametrik tekniklerin varsayımlarına uygun olmadığı durumlarda parametrik olmayan teknikler daha kullanışlıdır (Kalaycı, 2006, s.85).

Nonparametrik testler daha az koşulun varlığında uygulanabilen testlerdir. Parametrik testlerin neredeyse hepsinin uygulanabilmesi için ise, en azından verilerin normal dağılıma uyması, varyansların homojen olması ve her testte farklı olmak üzere başka koşulların da sağlanması gerekir. Parametrik testler, nonparametrik testlere göre daha güçlü ve daha esnektir. Birçok bağımsız değişkenin, bağımlı değişken üzerindeki etkisinin incelenmesine yardımcı olmaları yanında, birbirleri ile olan etkileşimlerinin değerlendirilmesinde de yardımcı olurlar (Kalaycı, 2006, s.85). İstatistik metotların önemli bir kısmı (Ki-kare ile ilgili analizlerin dışında) parametre olarak adlandırmış olduğumuz ana kitle özelliklerini ortaya çıkarmayı veya bu özelliklerle ilgili genellemeler yapmayı amaçlamakta idiler. Örneğin ana kitlenin ortalaması, varyansı veya standart sapması ile ilgili hipotez testleri ana kitle parametreleri hakkında bazı varsayımlar yapmamızı gerektirmekteydi. Buna karşılık Ki-kare bölünmesi yardımıyla yapmış olduğumuz bağımsızlık testi bir hipotez testi olmasına rağmen herhangi bir parametrenin araştırılmasına yönelik olmadığından nonparametrik bir test mahiyetindedir (Aloba Köksal, 1998, s.427).

Elde edilen bulgular üzerinde doğru analiz yapabilmek amacıyla verilerin normal bir dağılım sergileyip-sergilemediğini kontrol etmek için Varyansların homojen dağılım gösterdiği durumlarda parametrik testlerden: Bağımlı rneklemeler (Paired Samples Statistics) t-testi, Bağımsız rneklemeler Independent t-testi testlerinden yararlanılmıştır. Varyansların normal bir dağılım sergilemediği durumlarda ise bu testlerin non-parametrik karşılığı olan Mann-Whitney U testi, testinden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (SS) yüzde ve frekans değerleri dikkate alınmıştır. İstatistiksel sonuçların değerlendirilmesinde $P < 0,05$ anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının ön test-son test öğrenci başarı puan ortalamaları ile tutum ölçeğinin ön tutum-son tutum puan ortalamaları hem kendi içlerinde hem de gruplar arasında karşılaştırılarak arada anlamlı bir fark olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

3.5.2. Nitel Verilerin Analizi

Bilimsel bilgi elde etme süreci olarak tanımlanabilen bilimsel araştırma ya da kısaca araştırma, birbirini izleyen ve etkileyen adım ya da etkinliklerden oluşan sistematik bir süreçtir. (Büyüköztürk, 2005, s.1).

Araştırma sonucunda elde edilen nitel verilerin çözümlenmesinde ise İçerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, “Sözel, yazılı ve diğer materyallerin içerdiği mesajı, anlam ve veya dilbilgisi açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımda bulunma yoluyla sosyal gerçeği araştıran bilimsel bir yaklaşımdır” (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s.22). İçerik analizi tekniklerinin ortak paydası, çıkarsama-çıkarım (inference) esasına dayanmalarıdır. Hepsi de, mesajlarda gözlenen ve betimlenen öğelerden hareketle bir yorum getirme amacını taşırlar. Bu nedenle içerik analizi, objektiflik-sübjektiflik uçları arasında uzanan bir doğru üzerinde farklı noktalarda yer alan teknikler içermektedir. Çok biçimli ve çok işlevli bir görünüm taşıyan bu teknikler bütünü, araştırmacıların öznel yaratıcılıklarına da izin veren bir yapıdadır (Bilgin, 2006, s.1).

Araştırmanın nitel boyutunu oluşturan verilerin (görüşmeler) değerlendirilebilmesi için N-VIVO 8 nitel veri analiz programından faydalanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve analize uygun bir hale getirilmiştir. Görüşmedeki ifadelerin analizini kolaylaştırmak için kısa ve anlamlı semboller halinde kodlanmıştır. Drama yöntemi uygulamaları hakkında öğrencilere sorulan sorular alt kategorilere ayrılarak her soru için öğrencilerin görüşleri üzerinden kavramlar belirlenmiştir. Böylece kaç öğrencinin aynı kavrama vurgu yaptığı ortaya konmuştur ve kategoriler ortaya çıkmıştır. Kategorilerin ortaya çıkmasından sonra kategori listesi oluşturularak çalışmanın temel hatlarını oluşturacak bazı kategoriler oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kategoriler yorumlanarak çalışmaya son verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR ve YORUM

Çalışmanın bu bölümünde, ilk olarak başarı testi ve tutum ölçeği aracılığı ile elde edilmiş olan nicel verilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Sonrasında öğrencilerin sürece ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan görüşmelerin analizinden elde edilen nitel verilere ilişkin bulgular ortaya konmuştur.

4.1. Nicel Verilerin Analizi

Başarı testi ve tutum ölçeği ile elde edilen nicel veriler araştırma soruları göz önüne alınarak analiz edilmiştir.

4.1.1. Başarı Testine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmada kullanılan başarı testi, deney ve kontrol gruplarına uygulama öncesi öntest uygulama sonrası da sontest olarak uygulanmıştır. Uygulamalar sona erdikten dört hafta sonra aynı test soruları, bilginin kalıcılık düzeyini belirlemek amacıyla, kalıcılık testi olarak tekrar uygulanmıştır. Bu bölümde öntest-sontest ve kalıcılık testine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1.1.1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Varyansların Homojenliği

Deney ve kontrol gruplarından elde edilen verilerin varyanslarının eşit olup olmadığı durumu Levene Testi ile sınanmıştır.

Tablo 5. Deney ve Kontrol Grupları Varyansların Homojenliği Sonuçları

Grup	F	Sig.
Deney Ön		
Kontrol Ön	5,255	,025

Tablo 5 incelendiğinde yapılan Levene testi sonucuna göre, her iki grubun ön test varyanslarının eşit olmadığı görülmektedir ($F=5,255$, $P=,025$; $P < ,050$). Bu sonuca göre deney ve kontrol grubu ön test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını anlamak için t-testi yerine bu testin nonparametrik karşılığı olan Mann-Whitney U testi yapılmasına karar verilmiştir. Bu test, hem varyansların eşit dağılmadığı durumlarda hem de veri sayısının az olduğu (20 ve altı) durumlarda kullanılır.

Tablo 6. Deney ve Kontrol Grubu Ön Test Başarı Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney Ön	38	38,33	1456,50		
Kontrol Ön	33	33,32	1099,50	538	,303

Deney ve kontrol gruplarının ön test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre grupların ön test başarı puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu söylenemez. Buna göre deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin başlangıçtaki bilgi seviyelerinin birbirine yakın veya aynı düzeyde olduğu söylenebilir.

4.1.1.2. Deney grubu ön test - son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 7. Deney Grubu Ön Test -Son Test Bağımlı Örneklem (Paired Samples Statistics) T-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{x}	SS	Sd	t	P
Deney Ön	38	64,60	11,58	37	8,680	,000
Deney Son	38	79,86	8,65			

Deney grubunda yer alan öğrencilerin başarı testinden aldıkları ön test ve son test başarı puanları arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığını anlamak için yapılan Bağımlı Örneklem (Paired Samples Statistics) T-Testi sonucunda aradaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu sonucu elde edilmiştir [$t(37)=8,680$, $p<.050$]. Öğrencilerin ön test aritmetik ortalamalarının $\bar{X}=64,60$ ve son test aritmetik ortalamalarının $\bar{X}=79,86$ olduğu görülmektedir. Buna göre uygulanan deneysel işlemin öğrencilerin başarılarını geliştirme noktasında etkili bir yöntem olduğu söylenebilir.

4.1.1.3. Kontrol grubu ön test - son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 8. Kontrol Grubu Ön Test - Son Test Bağımlı Örneklem (Paired Samples Statistics) T-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{x}	SS	Sd	T	P
Kontrol Ön	33	60,45	15,27	32	2,181	,037
Kontrol Son	33	65,45	15,12			

Tablodan elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara ulaşılmıştır. Mevcut öğretim programının etkisini belirlemek için yapılan bağımlı t- testi sonucuna göre son test puanları ön test puanlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($t(32) 2,181$, $P=037$, $p<,050$). Öğrencilerin ön test aritmetik ortalamalarının $\bar{X}=60,45$ ve

son test aritmetik ortalamalarının $\bar{X}=65,45$ olduğu görülmektedir. Buna göre kontrol grubunda uygulanan mevcut öğretim programının da öğrencilerin başarılarını arttırmada etkili olduğu söylenebilir.

4.1.1.4. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Varyansların Homojenliği

Deney ve kontrol gruplarından elde edilen son test başarı puan verilerinin varyanslarının eşit olup olmadığı durumu Levene Testi ile sınınmıştır.

Tablo 9. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Test Başarı Puan Ortalamaları Varyansların Homojenliği

Grup	F	Sig.
Deney Son	6,761	,011
Kontrol Son		

Tablo 9 incelendiğinde yapılan Levene testi sonucuna göre, her iki grubun son test varyanslarının eşit olmadığı söylenebilir ($F=6,761$, $P=,011$; $P <,050$). Bu sonuca göre deney ve kontrol grubu son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını anlamak için t-testi yerine bu testin non parametrik karşılığı olan Mann-Whitney U testi yapılmasına karar verilmiştir. Bu test, hem varyansların eşit dağılmadığı durumlarda hem de veri sayısının az olduğu (20 ve altı) durumlarda kullanılır.

Tablo 10. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Test Başarı Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney Son	38	46,30	1759,50	235	,000
Kontrol Son	33	24,14	796,50		

Deney ve kontrol gruplarının son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre grupların son test başarı puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. Buna göre deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin son aşamada bilgi seviyelerinin istatistiksel açıdan birbirinden farklı olduğu söylenebilir. Deney grubunda yer alan öğrencilerin son test puan ortalamalarının $\bar{X}=46,30$ ve kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puan ortalamalarının $\bar{X}=24,14$ olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre deney grubunda uygulanan drama yönteminin kontrol grubunda uygulanan mevcut öğretim programına göre öğrenci başarısını arttırmada daha etkili olduğu söylenebilir.

4.1.1.5. Deney ve Kontrol grubu öğrencilerinin kalıcı test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Varyansların Homojenliği

Deney ve kontrol gruplarından elde edilen verilerin varyanslarının eşit olup olmadığı durumu Levene Testi ile sınanmıştır.

Tablo 11. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Kalıcı Test Başarı Puan Ortalamaları Varyansların Homojenliği

Grup	F	Sig.
Deney Kalıcılık		
Kontrol Kalıcılık	2,383	,127

Tablo 11 incelendiğinde yapılan Levene testi sonucuna göre, her iki grubun son test varyanslarının eşit olduğu veya birbirine yakın bir düzeyde olduğu söylenebilir ($F=2,383$, $P=,127$; $P >,050$). Bu sonuca göre deney ve kontrol grubu kalıcı test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını anlamak için bağımsız Independent Samples (Bağımsız Gruplar) T Testi yapılmasına karar verilmiştir.

Tablo 12. Deney ve Kontrol Grubu Kalıcı Başarı Independent (Bağımsız) T-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{x}	SS	Sd	t	P
Deney Kalıcılık	38	76,1842	11,05		3,509	,001
Kontrol Kalıcılık	33	65,1515	15,33	69		

Tablo 12 elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara ulaşılmıştır. Deney ve kontrol grubu kalıcı başarı puanlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmanın olduğu görülmektedir [$t(69) = 3,509$, $P=001$; $p < ,050$] Deney grubunda yer alan öğrencilerin kalıcı başarı puan ortalamalarının ($\bar{X}= 76,1842$) ve kontrol grubu öğrencilerinin kalıcı başarı puan ortalamalarının ($\bar{X}=65,1515$) olduğu görülmektedir. Buna göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin kalıcı başarı puan ortalamalarının birbirinden uzaklaştığı yani deney grubunda yer alan öğrencilerin bilgilerinin kalıcılığı kontrol grubunda yer alan öğrencilere göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.1.2. Tutum Ölçeğine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmada kullanılan tutum ölçeği, deney ve kontrol gruplarına uygulama öncesi ön tutum uygulama sonrası da son tutum olarak uygulanmıştır. Bu bölümde ön tutum ve son tutuma ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1.2.1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Varyansların Homojenliği

Deney ve kontrol gruplarının ön tutum puanlarından elde edilen verilerin varyanslarının eşit olup olmadığı durumu Levene Testi ile sınanmıştır.

Tablo 13. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Tutum Puanları Varyansların Homojenliği

Grup	F	Sig.
Deney Ön		
Kontrol Ön	5,896	,018

Tablo 13 incelendiğinde yapılan Levene testi sonucuna göre, her iki grubun ön tutum varyanslarının eşit olmadığı görülmektedir ($F=,5, 896$; $P=,018$; $P< ,050$). Bu sonuca göre deney ve kontrol grubu ön test tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını anlamak için t-testi yerine bu testin nonparametrik karşılığı olan Mann-Whitney U testi yapılmasına karar verilmiştir. Bu test, hem varyansların eşit dağılmadığı durumlarda hem de veri sayısının az olduğu (20 ve altı) durumlarda kullanılır.

Tablo 14. Deney ve Kontrol Grubu Ön Tutum Mann-Whitney U testi Sonuçları

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney Ön	38	35,53	1350		
Kontrol Ön	33	36,55	1206	609	,835

Deney ve kontrol gruplarının ön tutum puan ortalamaları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre grupların ön tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir. Buna göre deney ($X=35,53$) ve kontrol ($X=36,55$) grubunda yer alan öğrencilerin başlangıçtaki tutum puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilerin başlangıçta tutum düzeylerinin denk olduğu söylenebilir ve her iki grupta yer alan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarının benzer şekilde olduğu ifade edilebilir.

4.1.2.2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Varyansların Homojenliği

Deney ve kontrol gruplarının son tutum puanlarından elde edilen verilerin varyanslarının homojen olup olmadığı durumu Levene Testi ile sınanmıştır.

Tablo 15. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Tutum Puanları Varyansların Homojenliği

Grup	F	Sig.
Deney Son		
Kontrol Son	314	,577

Tablo 15 incelendiğinde yapılan Levene testi sonucuna göre, her iki grubun son tutum varyanslarının eşit olduğu veya birbirine yakın olduğu söylenebilir. ($F=,314$; $P=,577$; $P>,050$). Bu sonuca göre deney ve kontrol grubu son tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını anlamak için independent t-testi yapılmasına karar verilmiştir.

Tablo 16. Deney ve Kontrol Grubu Son Tutum Independent (Bağımsız) T-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	SS	Sd	T	P
Deney Son	38	4,5675	0,54206	69	0,110	,913
Kontrol Son	33	4,5810	0,48454			

Tablo 16 elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara ulaşılmıştır. Deney ve kontrol grubu son tutum puanlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmanın olmadığı görülmektedir [$t(69) = 0,110$, $P=,913$; $p>,050$] Deney grubunda yer alan öğrencilerin son tutum puan ortalamalarının ($\bar{X}= 4,5675$) ve kontrol grubu öğrencilerinin son tutum puan ortalamalarının ($\bar{X}=4,5810$) olduğu görülmektedir. Buna göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son tutum puan ortalamalarının birbirine

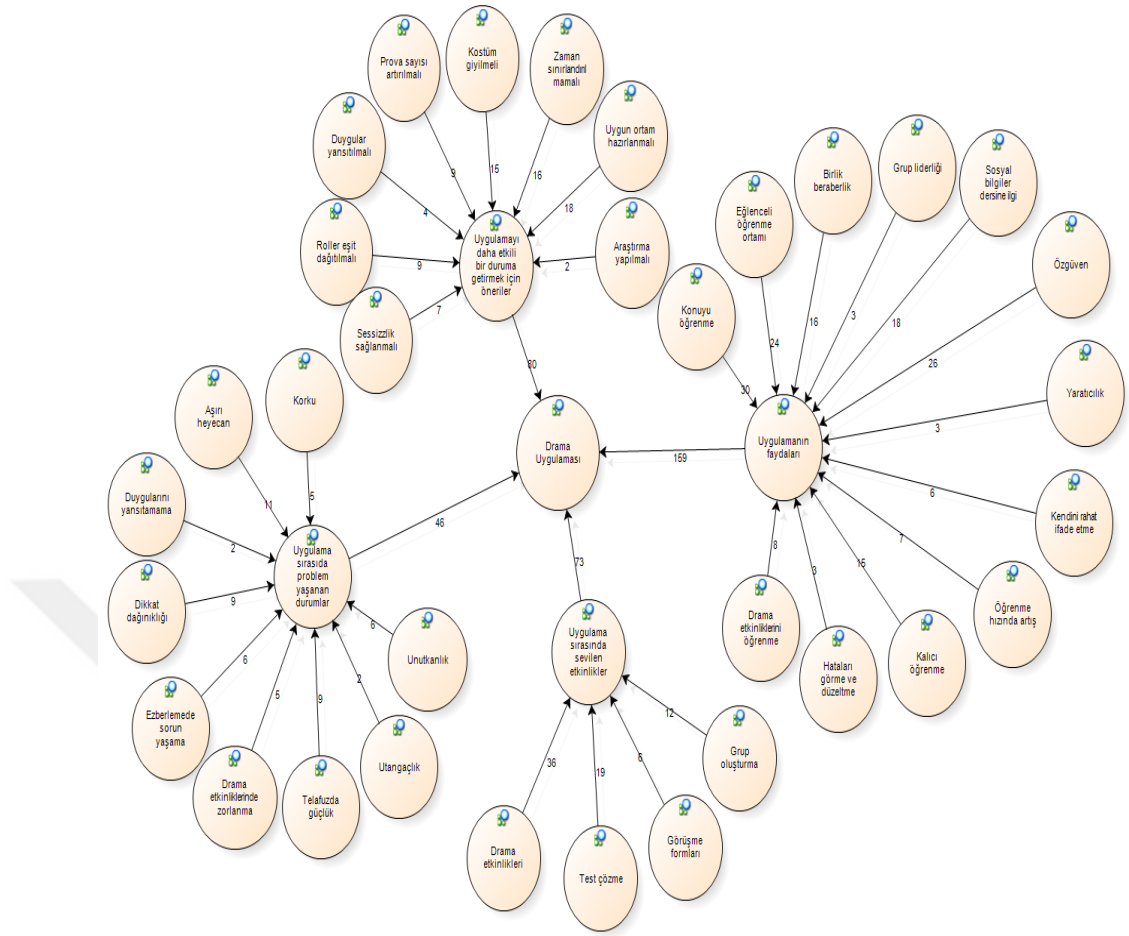
yakın düzeyde olduğu ve her iki grupta yer alan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarının benzer şekilde olduğu ifade edilebilir.

4.2. Nitel Verilerin Çözümlemesi

Bu bölümde öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilere ilişkin çözümlenmeler yer almaktadır. Araştırmanın nitel verileri, N-VIVO 8 programı kullanılarak çözümlenmiştir. Çözümlenmeler yapılırken, ilk önce kod listesi oluşturulmuş sonra bu kod listeleri kendi içerisinde tutarlı olacak biçimde ana kategori ve alt kategorilere bölünmüştür. Elde edilen kategoriler ve frekanslar değerleri modeller halinde sunulmuştur. Bu nitel verilerin nicelleştirilmesinin yanı sıra, kategorilerin daha fazla yoğunlaştığı alanlar gözler önüne serilir ve bu işlemler sayesinde uygulamalara ilişkin daha net ve kapsamlı bir görüntünün ortaya çıkması sağlanmıştır. Çözümlenmelerin yapılmasının ardından, uygulamaların sonuçlarına ilişkin modeller çizilerek drama yöntemi uygulamalarının benzer ve farklı yönleri ortaya konmuştur.

Araştırmanın nitel verilerinin çözümlendiği bu bölümde deney grubunda yer alan 38 öğrenciye dört açık uçlu soru sorulmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda benzerlik gösteren ifadeler araştırmacı tarafından belirlenen kategorilere yerleştirilerek çözümlenme işlemi yapılmıştır.

Drama yönteminin uygulama sürecine ilişkin çözümlenmeler yapılarak bir kod listesi oluşturulmuştur. Bu kod listesi incelenerek uygulama sürecine ilişkin dört ana kategori tespit edilmiştir. Drama yönteminin, uygulama sürecine ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

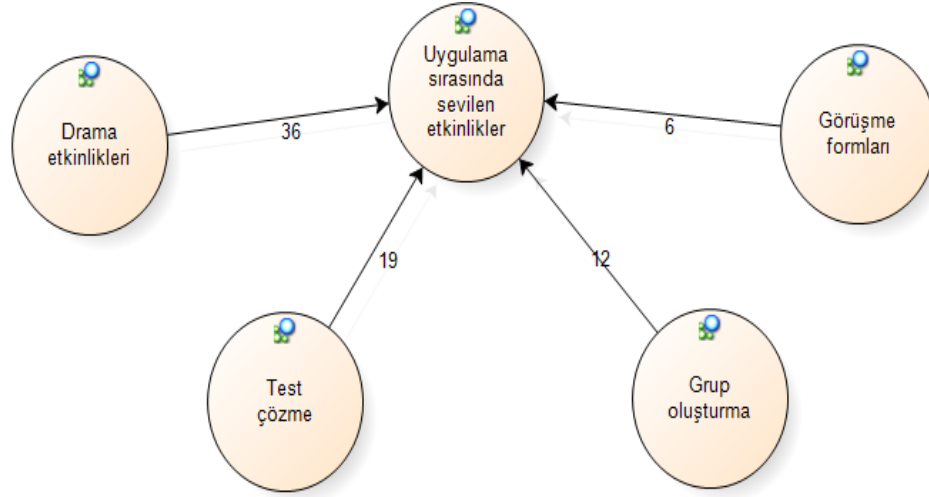
Şekil 2. Drama Yönteminde Uygulama Sürecine İlişkin Model

Drama yönteminin uygulama sürecine ilişkin ana kategoriler; “uygulama sırasında sevilen etkinlikler”, “uygulamanın faydalı yönleri”, “uygulama sırasında problem yaşanan durumlar” ve “uygulamayı daha etkili bir duruma getirmek için öneriler” olarak belirlenmiştir. Ana kategoriler de kendi içlerinde alt kategorilere ayrılmaktadırlar:

4.2.1. Drama yönteminin öğretimde kullanılmasının uygulama sırasında sevilen etkinliklere ilişkin elde edilen bulgular

Öğrencilere *“Bölgemizi Tanıyalım Ünitesinde Uyguladığımız Drama Yönteminde Uygulama Sırasında Sevilen Etkinlikleri Nelerdir?”* sorusuna ilişkin

öğrencilerin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 3. Drama Yönteminde Sevilen Etkinliklere İlişkin Model

“Uygulamanın sevilen etkinlikleri” kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “drama etkinlikleri”, “test çözme”, “grup oluşturma” ve “görüşme formları” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 3’te yer alan kategoriler incelendiğinde en çok otuz altı yükleme ile “drama etkinlikleri” kategorisi öğrenciler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Buna göre öğrencilerin bu yöntemi faydalı buldukları yönünde bir düşünceye sahip oldukları söylenebilir. Daha sonra on dokuz yükleme ile “test çözme” alt kategorisinin yapıldığı görülmektedir. Sonrasında bunu on iki yükleme ile “grup oluşturma” takip ediyor ve “görüşme formu” kategorisine ise altı yüklemenin yapıldığı belirlenmiştir. Aşağıda, drama yönteminin uygulama sırasında sevilen etkinliklerine ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek, referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Drama Etkinlikleri

Bu çalışmada uygulama sırasında en çok sevilen etkinlik drama ile ilgili etkinlikler olmuştur. Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, drama etkinliklerine ilgi daha fazla olmuştur. Öğrencilerinden biri,

Ö.8. (E) “*Drama oynamayı sevdim çünkü çok eğlendim.*” cümlesiyle ifade etmiştir. Başka bir öğrenci konuya ilişkin düşüncesini,

Ö.15. (K) “*Drama etkinliği yazmayı sevdim ve yazdığım bu metninde rol almayı sevdim.*” şeklinde ifade etmiştir. Başka bir öğrenci,

Ö.27. (K) “*Drama metni yazıp canlandırmak çok güzel oldu bence. Drama yapmayı seviyorum. Bunları yapmak yaratıcılığımın gelişmesini sağladı.*” cümlesiyle görüşlerini belirtmiştir.

b. Test Çözme

Bu çalışma da uygulama öncesi ve uygulama sonrasında yapılan Sosyal Bilgiler dersi başarı testi ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği sevilen etkinlikler arasındadır. Öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir. Bir öğrenci,

Ö.30. (E) “*Testler çözmeyi sevdim. Başarı testindeki soruları kolayca çözdüm.*” cümlesiyle durumu açıklarken, bir diğer öğrenci ise konuya ilişkin düşüncesini,

Ö.37. (K) “*Alıştırma yapmayı başarı testini doldurmayı sevdim ama iki kere çözmeyi sevmедim. Hocamızın bize doğal afetle ilgili yaptırdığı testlerden hoşlandım. Güzel testler yaptık.*” şeklinde ifade etmiştir.

c. Grup Oluşturma

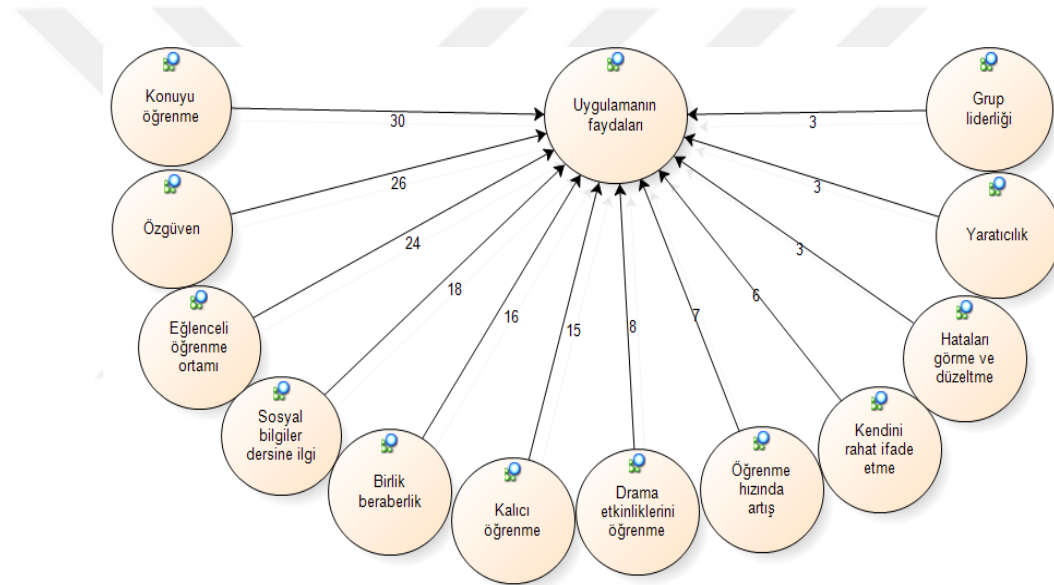
Grup oluşturma alt kategorisi öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde uygulanan bu yöntem ve tekniklerin arkadaşlık ilişkilerini geliştirmesi yönünden faydalı olduğunu düşünen öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir. Bir öğrenci,

Ö.32. (K) “*Grup kurup arkadaşlarımla beraber çalışmayı sevdim onlarla birçok şey yaptık. Arkadaşlarımla vakit geçirmek çok güzeldi.*” cümlesiyle durumu açıklarken, bir diğer öğrenci ise konuya ilişkin düşüncesini,

Ö.35. (E) “*Genelde derste arkadaşlarımızla beraber bir şeyler yapamıyoruz bu çalışmalar çok iyi oldu beraber grup kurduk ve çok eğlendik.*” şeklinde ifade etmiştir.

4.2.2. Drama yönteminin öğretimde kullanılmasının faydalı yönlerine ilişkin elde edilen bulgular

Öğrencilere “*Bölgemizi Tanıyalım Ünitesinde Uyguladığımız Drama Yönteminde Uygulamanın Faydaları Nelerdir?*” sorusuna ilişkin öğrencilerin görüşleri alınmış drama yönteminin uygulama sürecine ilişkin kodlamalarda ortaya çıkan başlıklardan biri uygulamanın faydalı yönleri ile ilgilidir. Bu nedenle çalışmada “uygulamanın faydaları” adlı bir kategori oluşturulmuştur ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4. Drama Yönteminde Uygulamanın Faydalı Yönlerine İlişkin Model

“Uygulamanın faydaları” kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategoriler olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “öğrenme hızında artış”, “kendini rahat ifade etme”, “sosyal bilgiler dersine ilgi”, “konuyu öğrenme”, “kalıcı öğrenme”, “yaratıcılık”, “eğlenceli öğrenme ortamı”, “hataları görme ve düzeltme”, “grup liderliği”, “özgüven”, “drama etkinliklerini öğrenme” ve “birlik beraberlik” olarak sıralanabilir. Bu kategoriye ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4’te yer alan kategoriler incelendiğinde en çok yüklemenin otuz yükleme ile “konuyu öğrenme”, kategorisinde olduğu görülür daha sonra ise sırayla yirmi altı

yükleme ile “özgüven”, yirmi dört yükleme ile “eğlenceli öğrenme ortamı”, on sekiz yükleme ile “sosyal bilgiler dersine ilgi”, on altı yükleme ile “birlik beraberlik”, on beş yükleme ile “kalıcı öğrenme” ve sekiz yükleme ile “drama etkinliklerini öğrenme” alt kategorileri gelir. Alt kategoriler incelendiğinde bazı bulgular arasında birbiri ile bağlantılı bulguların olduğu ortaya çıktığı görülmüştür. Öğrenciler drama yöntemini uygularken, sosyal bilgiler dersine olan ilginin arttığını ve eğlenceli bir öğrenme ortamında konuları öğrenme seviyelerinin arttığını görülmüştür. Bu kategoriye bakarak öğrencilere Sosyal Bilgiler dersinde uygulanan drama yöntemi, bilgilerin kalıcılığı açısından oldukça faydalı olduğu ifade edilebilir. Aşağıda, öğretimde drama yönteminin uygulanmasının faydalı yönlerine ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek, referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Konuyu Öğrenme

Drama yönteminin konuyu öğrenme boyutuna dikkat çeken öğrenciler yapılan etkinlikler sonrasında konuları daha kolay öğrendiklerini, bu durumun özel hayatını da etkilediğini şu şekilde belirtmişlerdir. Bir öğrenci,

Ö.10. (E) *“Doğal afet konusunu çok iyi öğrendim. Testlerle sevdiğim konuyu daha iyi anladım. Sınavda kolaylık sağlayacağından eminim.”* cümlesiyle durumu açıklarken, bir diğer öğrenci ise konuya ilişkin düşüncesini,

Ö.14. (E) *“Evet tüm etkinliklerin bana faydaları oldu. Yaptığımız etkinliği çok sevdim. Çünkü benim derslerime çok yardımcı oldu. Çünkü konuları pekiştirdim. Doğal afet konusunu öğrendim.”* cümlesi ile uygulamaların bilgilerini pekiştirdiğini belirtmiştir. Diğer bir öğrenci de,

Ö.17. (E) *“Hem eğitici hem de öğretici yönde etkilediği için sevdim. Yaptığımız ve oynadığımız etkinlikler hem eğlenmemizi hem de öğrenmemizi sağladı. Etkinlikte hiç bilmediğim bilgileri öğrendim. Konuyu daha iyi anladım.”* diyerek durumu özetlemiştir. Yine bir başka öğrenci,

Ö.19. (E) *“Hem öğretici hem de derslerimize yararlı olduğu için sevdim. Konuyu daha iyi anladım. Gerçek hayatta ne yapmam gerektiğini öğrendim.”* daha kolay öğrenme boyutuna vurgu yapmıştır. Başka öğrenci ise,

Ö.27. (K) “Normal dersimizden öğrendiğimizi fazla anlamadım ama yaptığımız etkinlik beni çok geliştirdi. Doğal afet konusunda bilgim arttı. Sosyal bilgiler dersini bu konuları daha iyi öğrenmemi sağladı.” şeklinde ifade derken, başka bir öğrenci,

Ö.28. (E) “Doğal afet konusunu daha iyi anladım. Çözdüğümüz testlerde bilmediğimiz bilgileri öğrendim. Bu bilgiler ileride bizim işimize çok yarayabilir. İleride bir afet olduğunda neler yapacağımızı öğrendik. Biz de ileride çevremizdekilere anlatıp onları bilgilendirebiliriz.” biçiminde ifade etmiştir.

b. Özgüven

Drama yönteminin özgüven konusunda öğrencilerin kendine faydalı olduğunu ve kendini geliştirdiğini düşünen öğrenciler düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir. Öğrenci görüşlerinden bazı örnekler aşağıda yer almaktadır. Bir öğrenci,

Ö.2. (E) “Özgüven kazandırdı. Görüşlerimi rahatlıkla söyledim neler yaptığımı gördüm” diyerek görüşlerini belirtmiştir. Bir başka öğrenci,

Ö.3. (K) “Kendime güvenim geldi. Böyle çalışmalarda neler yapabileceğimin farkına vardım. Konuyla ilgili bildiklerimi rahatlıkla söyledim.” şeklinde ifade edilmiştir. Bir başka öğrenci,

Ö.11. (K) “Bireysel konuşmalar sayesinde duygularımın ortaya çıkmasını sağladı. Kendime güvenim geldi.” şeklindeki sözlerini belirtmiştir. Bir başka öğrenci,

Ö.15. (K) “Kendimi tanıdım drama da neler yapabileceğimi gördüm. Bu çalışmalar ile isteyince neler yapabileceğimi gördüm.” biçiminde görüş belirtmiştir. diğeri bir öğrenci,

Ö.16. (K) “Drama da neler yapabileceğimi gördüm. Bildiklerimi rahatlıkla söyledim. Özgüvenim arttı.” diğeri bir öğrenci de benzer şekilde,

Ö.21. (E) “Kendime özgüvenim geldi. Eskiden sahneye fazla çıkıp kameraya çekilmekten korkardım ama şimdi korkmuyorum.” şeklinde görüş belirtmiştir.

c. Eğlenceli Öğrenme Ortamı

Drama yönteminin, faydalı yönlerine ilişkin alt kategorilerden biri de “eğlenceli öğrenme ortamı” dır. Öğrenme sürecinde eğlenceli öğrenme ortamının öğrencinin ilgisini çektiğine ve derse aktif katılımını sağlama konusunda etkili olduğunu belirten öğrencinin görüşleri aşağıda yer almaktadır. Öğrenci,

Ö.22. (K) *“Hem eğlenceliydi hem de konuyu kendimiz yaptığımız için çok sevdim. Drama etkinliğinde çalışırken çok eğlendim. Drama etkinliği eğlenerek yaptık.”* cümlesi ile görüşlerini belirtmiştir. Yine öğrencilerden biri düşüncesini,

Ö.24. (E) *“Hem öğretici hem de eğlendiriciydi. Yaptığımız oyunlar eğlenceliydi.”* şeklinde ifade ederken bir başkası,

Ö.34. (E) *“Yaptığımız ve oynadığımız etkinlikler hem eğlenmemizi hem de öğrenmemizi sağladı. Drama etkinliği çok eğlenceliydi.”* biçiminde ifade etmiştir.

d. Sosyal Bilgiler Dersine İlgil

Drama yönteminin, faydalı yönlerine ilişkin belirlenen diğer bir alt kategori de “sosyal bilgiler dersine ilgi” dir. Uygulamada yapılan etkinliklerin kendileri için faydalı olduğunu düşünen öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir. Bir öğrenci,

Ö.13. (K) *“Sosyal Bilgiler dersini seviyordum daha da ilgim arttı. Sosyal dersi için daha çok bilgi edinmemi sağladı. Eğitim hayatında derslerime katkısı oldu.”* şeklinde ifade ederken, bir diğeri,

Ö.17. (E) *“Hem eğitici hem de öğretici yönde etkiledi. Sosyal Bilgiler dersine ilgim arttı. Sosyal Bilgiler dersini bu konuları daha iyi öğrenmemi sağladı.”* biçiminde ifade etmiştir. Başka bir öğrenci,

Ö.37. (K) *“Sosyal Bilgiler dersine ilgim arttı daha neler yapacağız diye bekledim.”* şeklinde düşüncesini özetlemeye çalışır.

e. Birlik Beraberlik

Birlik beraberlik alt kategorisi öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde uygulanan bu yöntem ve teknikleri arkadaşlık ilişkilerini geliştirmesi yönünde faydalı olduğunu düşünen öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir. Bir öğrenci,

Ö.1. (E) *“Bazı arkadaşlarımı hiç tanıımıyordum bu etkinlikler sayesinde arkadaşlarımın özelliklerini tanıdım. Güvenim arttı. Grubumuzla uyum içinde çalışmamı sağladı.”* cümlesiyle özetlemeye çalışırken, bir diğeri öğrenci,

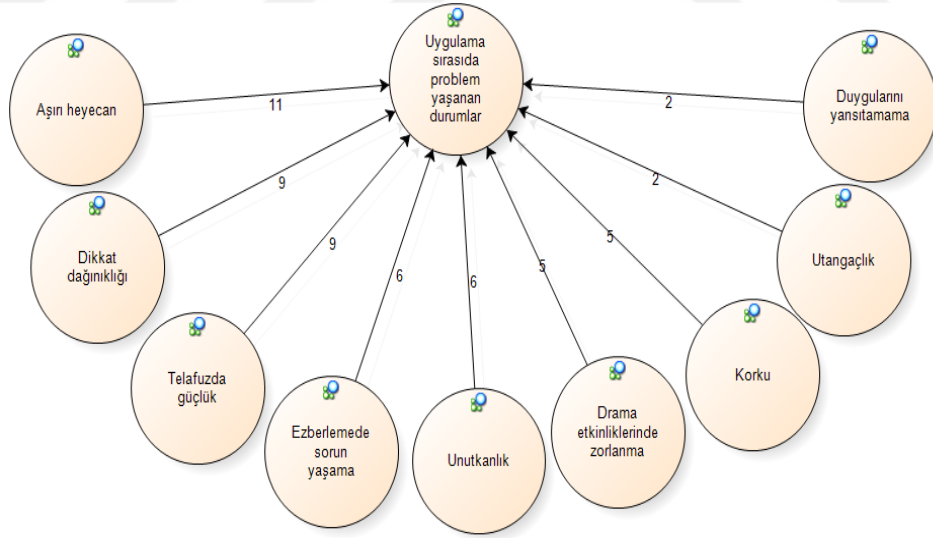
Ö.7. (E) *“Arkadaşlarımla birlikte drama yapmayı sevdim. Arkadaşlarımla ilişkilerim güçlendi. Birbirimize olan güvenimizi arttırdı. Bazı arkadaşlarımın çok eğlenceli olduğunu gördüm. Drama bana grup içinde çalışmayı öğretti.”* konuyla ilgili olarak cümlesini oluşturmuştur. Bir başka öğrenci düşüncesini,

Ö.29. (K) “Arkadaşlarıma daha çok güvenmemi sağladı. Gruplarda samimi arkadaşlarım oldu. Etkinlikler sınıfta beraberliğimizi artırdı.” şeklinde ifade ederken bir diğeri,

Ö. 32. (K). “Grubumdaki kişiler iyi anlaştığım kişiler olduğu için çok sevdim. Hem de arkadaşlarımızla çalışırken birlik ve beraberlik içinde daha çok vakit geçirmek hoşuma gitti.” cümlesiyle görüşlerini belirtmiştir.

4.2.3. Drama yönteminde uygulama sırasında problem yaşanan durumlara ilişkin elde edilen bulgular

Öğrencilere “*Bölgemizi Tanyalım Ünitesinde Uyguladığımız Drama Yönteminde Uygulama Sırasında Problem Yaşanan Durumlar Nelerdir?*” sorusuna ilişkin öğrencilerin görüşleri alınmıştır ve araştırma kapsamında, uygulamalar sırasında öğrencilerin bazı durumlarda problem yaşadıkları tespit edilmiştir ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 5. Drama Yönteminde Uygulama Sırasında Problem Yaşanan Durumlara İlişkin Model

“Uygulama sırasında problem yaşanan durumlar” kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “dikkat dağınıklığı”, “telaffuzda güçlük”, “ezberlemede sorun yaşama”, “aşırı heyecan”, “unutkanlık”, “drama etkinliklerinde zorlanma”, “korku”, “utangaçlık” ve “duygularını yansıtamama” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 5’te yer alan kategoriler incelendiğinde en çok yüklemenin on bir yükleme ile “aşırı heyecan”, kategorisinde olduğu görülür daha sonra ise dokuz yükleme ile “telaffuzda güçlük”, ve “dikkat dağınıklığı”, gelir sonrasında altı yükleme ile “ezberlemede sorun yaşama” ve “unutkanlık” alt kategorileri gelir. Alt kategoriler incelendiğinde bazı bulgular arasında birbiri ile bağlantılı bulguların olduğu ortaya çıktığı görülmüştür. Aşağıda, öğretimde drama yönteminin uygulamaları sırasında problem yaşanan durumlara ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek, referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Aşırı Heyecan

Araştırma kapsamında, uygulamalar sırasında öğrencilerin bazı aşamalarda problem yaşadıkları belirlenmiştir. Nitel veriler analiz edilirken, uygulamalar sırasında dokuz tane problem durumu belirlenmiştir. Öğrenciler en çok “aşırı heyecan” alt kategorisine yükleme yapmıştır. Öğrencilerden biri bu durumu,

Ö.2. (E) “*Senaryoyu ezberledim fakat oyun sırasında heyecandan bazı yerlerde duraksadım.*” cümlesiyle açıklamıştır. Bir başka öğrenci,

Ö.6. (K) “*Drama etkinliğinde heyecanlandım ve yapamayacağımı düşündüm böyle düşündüğüm içinde daha çok heyecanlandım.*” cümlesiyle durumu özetlerken bir diğer öğrenci,

Ö.15. (K) “*Drama esnasında heyecanlandığım için gözlerimi kapattım neden bu kadar heyecanlandığımı anlamadım.*” şeklinde fikrini ifade etmiştir.

b. Telaffuzda Güçlük

Uygulamalar sırasında, yaşanan problemlere ilişkin bir diğer alt kategori de “telaffuzda güçlük” olarak belirlenmiştir. Bu kategoride problem çektiğini belirten öğrencilerin görüşleri aşağıda yer almaktadır. Bir öğrenci,

Ö.10. (E) “*Kelimeleri söylerken takıldım. Drama canlandırdığımda durakladım ve sesimi duyuramadım.*” biçiminde konuya açıklık getirmiştir. Bir başka öğrenci ise,

Ö.13. (K) “*Etkinlikte bir hata yaptım bu yüzden bir kelimeyi çok kekeledim.*” cümlesi ile görüşlerini belirtmiştir. Yine öğrencilerden bir diğeri ise düşüncesini,

Ö.14. (E) “*Etkinlikte biraz yanlış sözcükler söyledim bence çok heyecan yaptım.*” Bu yüzden zorluk çektiğim şeklinde özetlemeye çalışmıştır.

c. Dikkat Dağınıklığı

Drama yönteminin, faydalı yönlerine ilişkin belirlenen diğeri bir alt kategori de “dikkat dağınıklığı”dır. Uygulama esnasında bazı faktörlerin öğrencilerin dikkatini dağıttığına ilişkin öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir. Bir öğrenci,

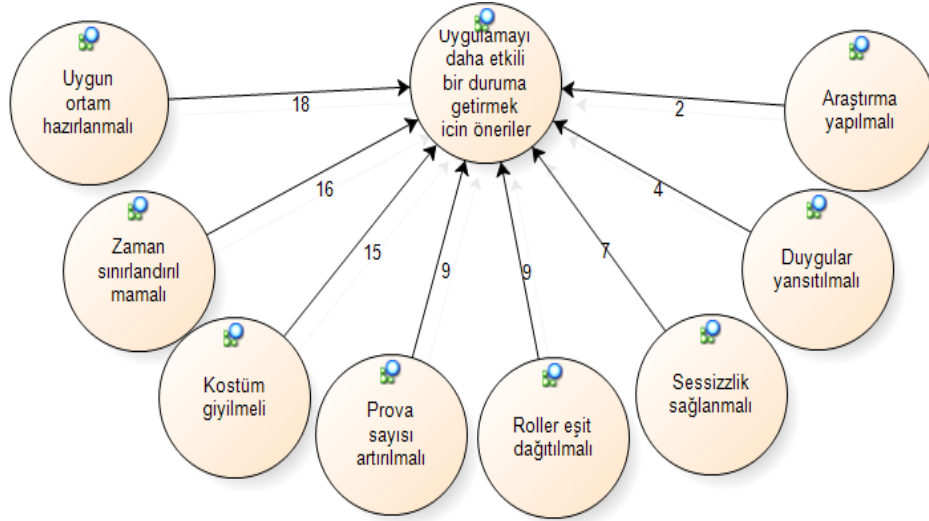
Ö.20. (E) “*Benim grubumdaki arkadaşlarım drama etkinliğini güzel yapamadıkları için dikkatim dağıldı. Rolümün bazı yerlerinde yoğunlaşamadım.*” biçiminde konuyu açıklamıştır. Bir başka öğrenci ise,

Ö.3. (K) “*Evet güçlük çektim arkadaşlarım ses çıkardıkları için dikkatim dağıldı. Kelimeleri unuttuğum için etkinliğe istediğim gibi odaklanamadım.*” cümlesi ile görüşlerini belirtmiştir. Yine öğrencilerden bir diğeri ise düşüncesini,

Ö.18. (K) “*Arkadaşlarım ses çıkardıkları için çok sesli konuşmak zorunda kaldım bunun için dikkatim çok dağıldı.*” şeklinde özetlemeye çalışmıştır.

4.2.4. Drama yönteminde uygulamayı daha etkili bir duruma getirmek için önerilere ilişkin elde edilen bulgular

Öğrencilere “*Bölgemizi Tanıyalım Ünitesinde Uyguladığımız Drama Yönteminde Uygulamayı Daha Etkili Bir Duruma Getirmek İçin Öneriler Nelerdir?*” sorusuna ilişkin öğrencilerin görüşleri alınmış ve nitel verilere ilişkin çözümlemelerde, drama yönteminde uygulamayı daha etkili bir duruma getirmek için önerilere ilişkin alt kategoriler oluşturulmuştur. Buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 6. Drama Yönteminde Uygulamayı Daha Etkili Bir Duruma Getirmek İçin Önerilere İlişkin Model

“Uygulamayı daha etkili bir duruma getirmek için öneriler” kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “kostüm giyilmeli”, “araştırma yapılmalı”, “duygular yansıtılmalı”, “sessizlik sağlanmalı”, “roller eşit dağıtılmalı”, “prova sayısı artırılmalı”, “uygun ortam hazırlanmalı” ve “zaman sınırlandırılmamalı” olarak sıralanabilir. Bu kategoriye ilişkin veri kaynakları ve yüklem sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 6’te yer alan kategoriler incelendiğinde on sekiz yüklem ile en çok yüklem “uygun ortam hazırlanmalı”, kategorisinde olduğu görülür daha sonra on altı yüklem ile “zaman sınırlandırılmamalı“, on beş yüklem ile “kostüm giyilmeli”, dokuz yüklem ile “roller eşit dağıtılmalı” ve “prova sayısı artırılmalı”, yedi yüklem ile “sessizlik sağlanmalı” alt kategorileri gelir. Aşağıda, drama yönteminin öğretimde uygulamayı daha etkili bir duruma getirmek için önerilere ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek, referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Uygun Ortam Hazırlanmalı

Uygulamalar sırasında öğrencilerin karşılaştıkları problemlere yönelik önerilerine ilişkin en yüksek alt kategori “uygun ortam hazırlanmalı” olarak

belirlenmiştir. Öğrenciler sınıf ortamının bu çalışma için uygun olmadığına yönelik öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir. Bir öğrenci,

Ö.5. (E) “*Ortam olarak sınıf değil de başka bir yer olsaydı daha etkili olurdu. Sınıfı metne uygun ortama dönüştürseydik daha rahat oynayabilirdik.*” biçiminde ifade ederken bir diğeri,

Ö.38. (E) “*Sınıfımız oyun için küçüktü başka yerde yapsak iyi olurdu. Alanımız daha büyük olsaydı daha rahat hareket edebilirdik.*” şeklinde ifade etmiştir. Bir başka öğrenci konuyla ilgili,

Ö.22. (K) “*Etkinliği sınıf yerine başka yerde yapsak daha mı iyi olurdu. Drama etkinliğinde oyun sahneleri yapabilirdik.*” cümlesini ifade etmiştir.

b. Zaman Sınırlandırılmamalı

Öğrenciler, bu etkinliklerin daha başarılı olması için zaman sınırlandırılmamalı gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir. Bir öğrenci,

Ö.9. (K) “*Daha fazla vaktimiz olsaydı belki başka etkinliklerde yapardık. Bence okul dışında daha çok zaman vermeliydik. O zaman daha iyi olurdu.*” cümlesiyle süreçte yaşanan bir problemin çözümüne yönelik bir öneriye dikkat çekmiştir. Yine öğrencilerden birinin düşüncesi,

Ö.14. (E) “*Zamanımız daha çok olsaydı daha iyi çalışabilirdik. Ders saatleri dışında daha çok zaman ayırabilirdik.*” biçiminde ifade ederken bir başkası,

Ö.23. (K) “*Benim ve grup arkadaşlarımda bazı yerlerde hataları oldu daha uzun süre çalışabilirdik. Zamanı iyi kullanmalıyız.*” şeklinde ifade etmiştir.

c. Kostüm Giyilmeli

Öğrenciler etkinliklerde kostüm giymemelerinin etkinliğe motive olmalarına engel olduğunu ve kostüm giyilmesinin gerekli olduğuna yönelik öğrencilerin görüşleri şu şekildedir. Öğrencilerden biri,

Ö.8. (E) “*Kostüm giyseydik daha iyi olurdu ben öyle rolüme daha iyi motive olurdum.*” biçiminde ifade ederken bir diğeri,

Ö.18. (K) “*Forma yerine drama ya uygun başka elbiseler giyseydik daha mı iyi olurdu ama bizim o kadar zamanımız yoktu.*” şeklinde ifade etmiştir. Bir başka öğrenci konuyla ilgili,

Ö.28. (E) “*Drama etkinliğinde okul formalarımızı değil de ona uygun kıyafetler giyebilirdik. Kendi rolümün elbisesini giymek isterdim.*” şeklinde ifade etmiştir.

d. Prova Sayısı Artırılmalı

Öğrencilerin daha fazla prova yapmaya yönelik görüşlerine aşağıda yer verilmiştir. Öğrencilerden biri,

Ö.25. (E) “*Tüm etkinliklerde biraz daha fazla tekrar yapmamız gerekiyordu. Çünkü drama sırasında biraz zorlandım.*” biçiminde ifade ederken bir diğeri,

Ö.33. (K) “*Daha çok çalışarak bu etkinlikleri daha verimli hale getirebilirdik. Hafta sonu çalışmalarını yapsaydık daha etkili olurdu.*” şeklinde ifade etmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada drama yöntemi ile mevcut öğretim programın öngördüğü yöntem ve tekniklerin öğrenci başarısı, derse yönelik tutumları ve bilginin kalıcılığı üzerindeki etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma Sosyal Bilgiler dersi kapsamında, “Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinde yürütülmüştür. Araştırmada nicel ve nitel veri toplama araçları bir arada kullanılmıştır. Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara, konu ile ilgili yapılmış başka çalışmaların sonuçları ile karşılaştırmasından oluşan tartışma bölümüne ve bu sonuçlara bağlı olarak ortaya çıkan önerilere yer verilmiştir.

5.1. Nicel Bulgulara İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın nicel boyutuna ilişkin sonuçlar, başarı testi ve tutum ölçeği ile ilgili bulgular incelenerek sonuç ortaya konulmuştur.

5.1.1. Başarı Testine İlişkin Sonuçlar

1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test başarı puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu söylenemez. Buna göre öğrencilerin başlangıçtaki bilgi seviyelerinin birbirine yakın veya aynı düzeyde olduğu söylenebilir. Demirel Erdil (2007) yaptığı çalışmada da gruplar arasında ön bilgiler açısından anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Zayimoğlu (2006) deneysel nitelikteki çalışmasında da 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı iki grup arasında başarı yönünden ön test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Selmanoğlu (2009) çalışmasında deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön testten aldıkları puanların ortalaması anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Araştırma öncesi grubundaki öğrencilerin birbirine denk olduğu

söylenbilir. Benzer şekilde Karataş (2011) tarafından yürütülen çalışmada deney ve kontrol grubunun ön test başarı düzeyleri arasında bir farklılaşma yoktur. Gruplar birbirine yakındır.

2. Deney grubu öğrencilerinin ön test- son test başarı puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır. Buna göre uygulanan deneysel işlemin öğrencilerin başarılarını geliştirme noktasında etkili bir yöntem olduğu söylenbilir. Aynı zamanda kontrol grubu öğrencilerinin ön test-son test başarı puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır. Buna göre kontrol grubunda uygulanan mevcut öğretim programının da öğrencilerin başarılarını arttırmada etkili olduğu söylenbilir. Selmanoğlu (2009) çalışmasında deney grubunda ön test ile son test arasında son test lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısını olumlu etkilediği söylenbilir. Kontrol grubunda ön test ile son test arasında son test lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Saraç (2015) çalışmasında deney grubunun öntest ve sontest puan arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Drama yöntemi başarı üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Kontrol grubunun öntest ve sontest puan arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Mevcut öğretim programı başarı üzerinde etkili olmuştur fakat bu başarı anlamlı düzeyde değildir.
3. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu söylenbilir. Bu sonuca göre deney grubunda uygulanan drama yönteminin kontrol grubunda uygulanan mevcut öğretim programına göre öğrenci başarısını arttırmada daha etkili olduğu söylenbilir. Benzer şekilde Rüzgar (2014) tarafından yapılan çalışmada da deney grubu lehine anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Sosyal Bilgiler dersinin drama ile işlenmesinin öğrenci başarısını arttırdığı, öğrencilerin derse katılımlarını arttırdığı tespit edilmiştir. Demirel Erdil (2007) yaptığı çalışmada da deney ve kontrol grubunun son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark belirlenmiştir. Erdoğan (2010) tarafından yapılan deneysel çalışma incelendiğinde, grupların öğrencileri arasında başarı düzeyi bakımından deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu, drama tekniğinin uygulandığı grubunun daha başarılı olduğu

belirlenmiştir. Drama tekniğinin uygulandığı grupta etkili bir öğrenme yapıldığı söylenebilir. Zayimoğlu (2006) deneysel nitelikteki çalışmada da 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı iki grup arasında başarı yönünden son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Belirgin düzeyde deney grubu lehine başarısının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Sözer (2006) tarafından yürütülen çalışmada deney ve kontrol grubu arasında son test bakımından deney grubu lehine anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Benzer şekilde Karataş (2011) tarafından yürütülen çalışmada deney ve kontrol grubunun son test başarı düzeyleri arasında deney grubunu lehine anlamlı bir farklılık vardır. Drama tekniğini uygulanan grubunun daha başarılı olmasını sağladığı belirlenmiştir. Kadan (2013) tarafından yapılan çalışmada yaratıcı drama yönteminin, öğrencilerin İngilizce dersi başarı testi puanları üzerinde etkili olduğu fakat anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Kartal (2009) tarafından yapılan deneysel çalışma incelendiğinde, grupların son test başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Drama yöntemi öğrenci başarısını olumlu yönde etkilemiştir. Türkuşu (2008) çalışmada deney ve kontrol gruplarında başarı testi sonuçlarında anlamlı bir farklılık görülmüştür ama her iki grubun öğrencilerin fen başarı puan ortalamalarının yüksek olmadığı belirlenmiştir. Saraç (2015) çalışmada deney ve kontrol grubunun son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Kullanılan drama yöntemi deney grubu yararına anlamlı bir farklılık göstermiştir. Karaosmanoğlu (2015) çalışmada kontrol ve deney gruplarının son test puanları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir. Yaratıcı drama yönteminin deney grubu yararına olduğu belirlenmiştir.

4. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin kalıcı başarı puanlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmanın olduğu görülmektedir. Buna göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin kalıcı başarı puan ortalamalarının birbirinden uzaklaştığı yani deney grubunda yer alan öğrencilerin bilgilerinin kalıcılığı kontrol grubunda yer alan öğrencilere göre daha başarılı olduğu söylenebilir. Benzer şekilde Sözer (2006) tarafından yürütülen çalışmada deney ve kontrol grubu arasında öğrencileri arasında,

kalıcılık testi bakımından, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Mevcut çalışmadan farklı olarak Türkkuşu (2008) çalışmasında deney ve kontrol grupları arasında kalıcılık testi sonuçlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Drama yöntemin konunun kalıcılığının sağlanmasında olumlu bir faydasının olmadığını belirlenmiştir. Saraç (2015) çalışmasında deney ve kontrol grubunun kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Deney grubunun öğrencileri kalıcılık testinde kontrol grubunun öğrencilerine göre daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

5.1.2. Tutum Ölçeğine İlişkin Sonuçlar

1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilerin başlangıçta Sosyal Bilgiler dersine karşı tutum düzeylerinin denk olduğu söylenebilir. Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumların olumlu yönde olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Demirel Erdil (2007) yaptığı çalışmada grupları arasında derse karşı ön tutum açısından anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Bu grupların uygulama öncesi tutumlarının birbirine denk olduğunu gösterir. Zayimoğlu (2006) deneysel nitelikteki çalışmasında da 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı iki grubun tutum ön tutumları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.
2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmanın olmadığı görülmektedir. Buna göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son tutum puan ortalamalarının birbirine yakın düzeyde olduğu ve her iki grupta yer alan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumlarının benzer şekilde olduğu ifade edilebilir. Benzer şekilde Demirel Erdil (2007) yaptığı çalışmada grupları arasında derse karşı son tutum açısından anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmemiştir. Mevcut çalışmadan farklı olarak Kadan (2013) çalışmasında İngilizce dersine yönelik tutumları açısından deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılaşma olmuştur. Deney grubu lehine

anlamli bir fark belirlenmiŒtir. Drama yöntemi öğrencilerin derse yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemiŒtir. Mevcut alıŒmadan farklı olarak Kartal (2009) tarafından yapılan alıŒmada, grupların Sosyal Bilgiler dersine karŒı son tutum puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiŒtir. Deney grubu ğrencilerinin, derse yönelik tutumları kontrol grubu göre daha olumlu olduğu belirlenmiŒtir. Saraç (2015) alıŒmasında deney ve kontrol grubu öğrencileri arasında son tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiŒtir. Fakat deney grubunda Sosyal Bilgiler dersine karŒı son tutum ortalamasının daha yüksek olduğu belirlenmiŒtir.

5.2. Nitel Bulgulara İliŒkin Sonuçlar

AraŒtırmanın nitel boyutuna iliŒkin sonuçlar, grŒme formu ile ilgili bulgular incelenerek sonuç ortaya konulmuŒtur.

5.2.1. GrŒmeye İliŒkin Sonuçlar

1. Drama yönteminde uygulamada sevilen etkinliklere iliŒkin ğrenci grŒleri sonuçların belirlenmesinde etkili olmuŒtur. Bütün bu grŒmeler değerlendirildiğinde, drama ile ilgili yapılan etkinlikler, test çözme, grup oluŒturma ve grŒme formları etkinliklerin çocuklar arasında daha çok sevilen etkinlikler olduğu ortaya ıkmıŒtır. Bu sonuçlar bize öğrencilerin ilgi alanlarına uygun olan etkinleri yapmaktan daha çok hoŒlandıklarını gstermiŒtir.
2. Drama yönteminde uygulamanın faydalı yönlerine iliŒkin ğrenci grŒleri sonuçların belirlenmesinde etkili olmuŒtur. Bütün bunlar değerlendirildiğinde, uygulamanın faydalı yönleri kendini rahat ifade etme, konuyu öğrenme, kalıcı öğrenme, yaratıcılık, eğlenceli öğrenme ortamı, hataları gme ve düzeltme, grup liderliği, zgven, drama etkinliklerini öğrenme ve birlik beraberlik olarak belirlenmiŒtir. Öğrenciler uygulamalar sırasında Sosyal Bilgiler dersine karŒı ilgilerinin arttığını ve eğlenceli bir öğrenme ortamında konuları öğrenme seviyelerinin arttığı vurgulamıŒlardır. Akkaya (2012) tarafından yürütülen araŒtırma da öğrencilerle yapılan grŒme sonucunda deney grubu öğrencileri

dersin drama yöntemiyle işlenmesinin dersi eğlenceli, kalıcı, daha iyi anlamalarını sağladığı, grup çalışmasının faydalı olduğu, empati becerilerini geliştirdiğini ve iyi bir öğrenme yöntemi olduğunu ifade edilmiştir. Kadan (2013) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin açık uçlu anket sorularına verdikleri cevaplar sonucunda yaratıcı drama yöntemi öğrenmeye yönelik dersler daha eğlenceli, güzel ve zevkli geçti, anlayamadığımız konuları daha iyi anlıyoruz, öğrendiklerimiz kalıcı oldu, ders daha akıcıydı ve ders çok güzel isleniyor gibi durumlar ifade edilmiştir. Saraç (2015) çalışmasında deney grubunun öğrencileri günlüklerinde drama etkinlikleri sayesinde konuları daha iyi anladıklarını, eğlenerek öğrendiklerini ve drama çalışmaları sırasında derslerinin daha zevkli geçtiğini ifade etmişlerdir. Karaosmanoğlu (2015) çalışmasında deney grubundaki öğrenciler ile yaratıcı drama etkinliklerinin kullanılmasıyla ilgili yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerin sonucunda öğrencilerin daha iyi öğrendikleri, dersi akıllarında daha iyi kaldığı, dersi daha eğlenceli olduğunu, derse motive oldukları, zor olan derslerin daha kolay ve anlaşılır olacağını, öğrencilerin arkadaşlarıyla kaynaştıklarını, öğretmenleriyle daha kolay iletişim kurduklarını ve kendilerini daha rahat ifade ettiklerini ifade etmişlerdir.

3. Drama yönteminde uygulama sırasında problem yaşanan durumlara ilişkin öğrenci görüşleri sonuçların belirlenmesinde etkili olmuştur. Görüşmeler değerlendirildiğinde, en çok dikkat dağınıklığı, telaffuzda güçlük, ezberlemede sorun yaşama, aşırı heyecan, unutkanlık, drama etkinliklerinde zorlanma, korku, utangaçlık ve duygularını yansıtamama gibi durumlarda problem yaşandığı belirlenmiştir. Öğrencilerin uygulamalar sırasında problem yaşadıkları durumlar göz önünde bulundurulduğunda genel olarak sosyal duygusal durumlarda problem yaşadıkları görülmektedir. Akkaya (2012) tarafından yürütülen araştırma da öğrencilerle yapılan görüşme sonucunda deney grubu öğrencileri dersi drama yöntemiyle işlenmesinin dersi gürültü olduğunu, uyumsuzluk, dengesiz rol dağılımı olduğunu ve yeterli katılımın olmaması gibi bazı problemlerin yaşandığı ifade edilmiştir. Kadan (2013) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin açık uçlu anket sorularına verdikleri cevaplar sonucunda yaratıcı drama yöntemine yönelik bazı problem durumlarına biraz gürültülü oldu

çünkü çok kalabalığız, sınıf kalabalık olduğu için bazen anlayamadım, tiyatro hazırlamak ve sunmak zaman alır gibi durumlar ifade edilmiştir.

4. Drama yönteminde uygulamayı daha etkili bir duruma getirmek için öneriler durumuna ilişkin öğrenci görüşleri sonuçların belirlenmesinde etkili olmuştur. Bütün bu görüşmeler değerlendirildiğinde kostüm giyilmeli, araştırma yapılmalı, duygular yansıtılmalı, sessizlik sağlamalı, roller eşit dağıtılmalı, prova sayısı artırılmalı, uygun ortam hazırlanmalı ve zaman sınırlandırılmamalı önerilerine ulaşılmıştır. Öğrenciler belirtilen bu önerilerin gerçekleştirilmesi durumunda etkinliklerin daha etkili ve başarılı olabileceğini belirtmişlerdir.

5.3. Öneriler

1. Drama yöntemi sınıf ortamında kolaylıkla uygulanabilen, öğrenci merkezli bir yöntemdir. Yapılandırmacılığa dayalı olarak hazırlanan ilköğretim programlarında diğer yöntem ve tekniklerin yanı sıra bu yönteme de daha sık yer verilmelidir. Çünkü öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmesi öğrencileri bilişsel ve duyuşsal açıdan olumlu yönde etkiler.
2. Drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde etkili bir şekilde uygulanabilmesi için, öğrencilere çalışmaya başlamadan önce uygulamaların nasıl yürütüleceği konusunda açıklayıcı bilgiler verilmesi gerekmektedir.
3. Drama yönteminin sınıf ortamında daha etkili bir şekilde uygulanabilmesi ve zaman kaybının önlenmesi için gerekli altyapının sağlanması ve ihtiyaç duyulan malzemelerin temin edilmesi için gerekli hazırlıkların yapılması gerekmektedir.
4. Drama yöntemi farklı sınıf seviyelerinde, farklı derslerde ve öğretim sonrasında uygulanabilir.
5. Uygulamaların daha uzun süreli olarak gerçekleştirebilmesi için gerekli izinlerin alınması, uygulamaları gerçekleştirecek gönüllü öğretmenlere ulaşılması gibi şartlar sağlandığında drama yöntemine ilişkin daha kapsamlı uygulamalar yapılabilir ve daha farklı sonuçlara ulaşılabilir.
6. Sosyal Bilgiler dersi gibi görsel materyallerin çok kullanıldığı ve görsellerle zenginleştirilmesi gereken ders ve konularda drama yöntemine sıkça yer

verilmelidir ve bu yöntemin kullanılması bilgilerin daha kalıcı olmasını sağlayabilir.

7. Drama yönteminin kalabalık olmayan sınıflarda kullanılması daha verimli olabilir. Çünkü sınıf mevcudu arttıkça öğrencilerin uygulamalar sırasında problem yaşamalarına neden olabilir.
8. Drama yönteminde etkinliklerde görev alan öğrencilerin gönüllü olmalarına dikkat edilmelidir. Fakat içine kapanık öğrencilerin derse aktif katılmayacağı ve kendini sınıftan soyutlayacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu yüzden öğrencilerin etkinliklerde aktif olarak yer almalarına dikkat edilmelidir.
9. Drama yöntemi, bir dersin bazı konularının öğretiminde kullanılabilmesi gibi, derse dikkat çekme veya öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesi aşamasında da kullanılabilir.
10. Drama yöntemi, Sosyal Bilgiler dersini bazı standart kalıplardan çıkararak beş duyunun bir arada kullanıldığı çok fonksiyonlu bir ders haline getirebilir.
11. Öğrenciler arasında derse yönelik olumlu tutumları geliştirmek, öğretim hedeflerine ulaşmak, öğrencinin derse aktif katılımını sağlamak ve yaratıcı bireyler yetiştirmek için öğretmenlerin bu çağdaş öğretim yöntemini kullanması faydalı olabilir.
12. Drama yönteminde, uygulamalar sırasında yapılan çalışmalarda farklı teknikler kullanılarak yöntem daha başarılı hale getirilebilir.
13. Drama yönteminin daha başarılı olabilmesi için etkinliklere uygun olarak kostüm giyilmeli, gerekli ön araştırmalar yapılmalı, canlandırılacak rollere duygular yansıtılmalı, drama yönteminin uygulanacağı ortamda sessizlik sağlanmalı, katılımcılara roller eşit dağıtılmalı, drama uygulamalarından önce daha çok prova yapılmalı, etkinlik için uygun ortam hazırlanmalı ve zaman kısıtlaması yapılmamalıdır. Bu durumlara dikkat edilmesi halinde drama yöntemi daha başarılı hale gelebilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Ö. (2014). *Eğitimde Yaratıcı Drama* (5.baskı). Ankara, Pegem Akademi.
- Aladağ, E. (2009). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yaratıcı Drama, Mustafa Safran (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1.baskı, Ankara, Pegem Akademi, s. 436-507.
- Alkan, C. (2005). *Eğitim Teknolojisi* (8.baskı). Ankara, Anı Yayıncılık.
- Aloba Köksal, B. (1998). *İstatistik Analiz Metodları* (5.baskı). İstanbul, Çağlayan Basımevi.
- Altuntaş, S. (2007). Eğitimin Temel Kavramları. Zuhul Cafoğlu (Editör). *Eğitim Bilimine Giriş*. 1.baskı, Ankara, Grafiker Yayıncılık, s.13-44.
- Akbaş, H.Ş. (2011). *Fen Eğitiminde Problem Çözme Stratejisi Olarak Drama Uygulamalarının Başarı, Tutum, Kavramsal Anlama Ve Hatırlamaya Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akkaya, M. (2012). *Sosyal Bilgilerde Göç Konusunun Drama Yöntemiyle Öğretiminin Akademik Başarıya Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ata, B. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Cemil Öztürk (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*. 1.baskı, Ankara, Pegem Akademi, s.33-47.
- Atalay, O. ve Şahin, S. (2012). İlköğretim 5.Sınıf Bilişim Teknolojileri Dersinin Öğretiminde Drama Öğretim Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi. *Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama*, 2 (2), 1-9.
- Avcı, M. (2008). Bilimsel Araştırmalarda Veri Toplama, Orhan Kılıç ve Mustafa Cinoğlu (Editörler). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 1. baskı, İstanbul, Lisans Yayıncılık, s.145-170.
- Aydeniz, H.(2012). *Yaratıcı Drama Yönteminin Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Ve Fransızca Konuşmaya Yönelik Tutumlarına Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aykaç, M. (2008). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Balcı, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler* (9.baskı). Ankara, Pegem Akademi.
- Barth, J.L. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara, YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Yayınları.
- Başol, G. Bilimsel araştırma süreci ve Yöntem, Orhan Kılıç ve Mustafa Cinoğlu (Editörler). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 1.baskı, İstanbul, Lisans Yayıncılık, s.113-144.
- Bilgili, A.S. (2006). Geçmişten Günümüze Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler, İsmail H. Demircioğlu (Editör). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Ankara, Hegem Yayınları, s.3- 56.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler Ve Örnek Çalışmalar* (2.baskı). Ankara, Siyasal Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı-İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum* (5.baskı). Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (4.baskı). Ankara, Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (15.baskı). Ankara, Pegem Akademi.
- Cin, M. (2006). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgilerde Kullanılabilecek Strateji, Yöntem ve Teknikler, Abdurahman Tanrıoğen (Editör). *Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1.baskı, İstanbul, Arı Matbaacılık, s. 117-162.
- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and Concucting Mixed Methods Research*. (2nd Edition). California: SAGE Publications Inc.
- Çağdaş, A. Albayrak, H. ve Cantekinler, S. (2003). *Okul Öncesi Eğitimde Dramatik Etkinlikler*. Konya, Eğitim Kitabevi.
- Çilenti, K. (1988). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*. Ankara, Yargıcı Matbaası.
- Çilenti, K. (1988). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim* (Geliştirilmiş baskı). Ankara, Yargıcı Matbaası.
- Demirel Erdil, A. (2007). *İlköğretim Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi Ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Dramanın Akademik Başarıya Ve Tutuma*

- Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Dilaver, H.H. ve Akyürek Tay, B. (2008). Sosyal Bilgilerde Yapılandırmacılık, Bayram Tay-Adem Öcal (Editörler). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1.baskı, Ankara, Pegem Akademi Yayınları, s. 91-121.
- Dirim, A. (1998). *Okul Öncesi Eğitiminde Yaratıcı Drama*. İstanbul, Esin Yayınları.
- Doğanay, A. (2005). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Cemil Öztürk ve Dursun Dilek (Editörler). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 5.baskı, Ankara, Pegem A Yayıncılık, s.17-52.
- Ekinözü, İ. (2003). *İlköğretimde Permütasyon Ve Olasılık Konusunun Dramatizasyon İle Öğretiminin Başarıya Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erbay, F. (2014). Dramatik Etkinlikler ve Dramada Eğitimcinin Rolü, Esra Ömeroğlu (Editör). *Okul Öncesi Eğitimde Dramatik Etkinliklerden Dramaya Teoriden Uygulamaya*. 5.baskı, Ankara, Eğiten Kitap, s. 52-58.
- Erbay, F. (2014). Dramatik Etkinlikler ve Dramada eğitim ortamlarının düzenlenmesi, Esra Ömeroğlu (Editör). *Okul Öncesi Eğitimde Dramatik Etkinliklerden Dramaya Teoriden Uygulamaya*. 5.baskı, Ankara, Eğiten Kitap, s. 44-51.
- Erden, M. (tarihsiz). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul, Alkım Yayınevi.
- Erdoğan, S. (2010). *Eğitici Drama Yönteminin Fen Ve Teknoloji Dersi Vücudumuzda Sistemler Ünitesinde Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan, C. (2016). *Yaratıcı Drama Yönteminin İlkokul İkinci Sınıf İngilizce Dersi Meyveler (Fruits) Ünitesindeki Sözcük Öğrenme Başarısına Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Genç, H.N. (2003). Eğitimde Yaratıcı Dramanın Alınlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(24), 196-205.
- Gönen, M. ve Dalkılıç, N.U. (2000). *Çocuk Eğitiminde Drama Yöntem ve Uygulamalar* (3.baskı). İstanbul, Epsilon Yayıncılık.
- Gömlüksiz, M.N. ve Kan, A.Ü. (2013). Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23 (2), 139-148

- Günaydın, G. (2008). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde drama yönteminin erişimi ve tutum üzerindeki etkisi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- İşleyen, E. (2009). *Ortaöğretim Dokuzuncu Sınıf Türk Edebiyatı Dersinde Drama Yönteminin Öğrencilerin Ders Başarısına Katkısı (Ankara İli – Akyurt İlçesi Örneği)*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kadan, Ö.F. (2013). *Yaratıcı Drama Yönteminin Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin İngilizce Dersindeki Başarı, Tutum Ve Motivasyonlarına Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Kahyaoğlu, H., Yavuzer, Y. ve Aydede, M.N. (2010). Fen Bilgisi Dersinin Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Akademik Başarıya Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(3), 741-758.
- Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS Uygulamaları Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (2.baskı). Ankara, Asil Yayın Dağıtım.
- Karacil, M. (2009). *İlköğretim 1.Kademede Yaratıcı Drama Yönteminin öğrencinin Akademik Başarısına Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Karadağ, E. ve Çalışkan, N. (2008). *Kuramdan- Uygulamaya İlköğretimde Drama*. (2.baskı). Ankara, Arı Yayıncılık.
- Karaosmanoğlu, G. (2015). *Yaratıcı Drama Yönteminin 6. Sınıf Bilişim Teknolojileri Ve Yazılım Dersi Alan Öğrencilerin Ders Başarılarına Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karapınarlı, R. (2007). *İlköğretim 7. Sınıf Matematik Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Başarı Ve Kalıcılık Düzeyine Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (13.baskı). Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, O. (2011). *İlköğretim 1. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Doğal Afet Eğitiminde Drama Tekniğinin Öğrencilerin Başarılarına Etkisi (DeneySEL Çalışma)*. Yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

- Kartal, T. (2009). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi İlk Çağ Tarihi Konularının Öğretiminde Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- MEB (1998). İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi.
- MEB (2004). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi (4-5. sınıflar) öğretim programı*. (Eğitim amacıyla hazırlanan taslak baskı). Ankara: Devlet Kitapları Basımevi.
- MEB (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara, Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Mindivanlı Akdoğan, E. ve Bilgili, A.S. (2016). Eğitsel Oyunlarla Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ramazan Sever, Mesut Aydın ve Erol Koçoğlu (Editörler). *Alternatif Yaklaşımlarla Sosyal Bilgiler Eğitimi*. 1.baskı, Ankara, Pegem Akademi, s. 173-198.
- Morgül, M. (2003). *Eğitimde Yaratıcı Dramaya Merhaba* (2.baskı). Ankara, Kök Yayıncılık.
- Nas, R. (2006). *Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (3.baskı). Bursa, Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Ormancı, Ü. ve Özcan, S. (2014). İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersinde Drama Yöntemi Kullanımının Öğrenci Tutum ve Motivasyonu Üzerine Etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 4(4), 23-40.
- Ömeroğlu, E., Ersoy, Ö., Tezel Şahin, F., Kandır A. ve Turla, A. (2003). *Okul Öncesi Eğitimde Drama Teoriden Uygulamaya* (1.baskı). Ankara, Kök Yayıncılık.
- Önder, A. (2012). *Yaşayarak öğrenme için eğitici drama kuramsal temellerle uygulama teknikleri ve örnekleri* (9.baskı). Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özcan, H. (2004). *İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanılması (Kazan İlçesi Örneği)*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özsoy, N. (2003). İlköğretim Matematik Derslerinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilgisi Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 112-119.

- Öztürk, C. (2007). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış, Cemil Öztürk (Editör). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım*. Ankara, Pegem A Yayıncılık, s.21-50.
- Özyürek, A. (2014). Dramada Doğaçlama, Esra Ömeroğlu (Editör). *Okul Öncesi Eğitimde Dramatik Etkinliklerden Dramaya Teoriden Uygulamaya*. 5.baskı, Ankara, Eğiten Kitap, s. 88-94.
- Rüzgar, M.A. (2014). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki İpek Yolunda Türkler Ünitesinde Geçen Göç Kavramının Drama Yöntemiyle İşlenmesinin Öğrenci Başarısına Etkisini*. Yüksek lisans tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Sağrılı, H.E. ve Gürdal, A. (2002). Fen Bilgisi Dersinde Drama Tekniğinin Öğrenci Başarısına Etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (15), 213-224.
- Safran, M. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış, Bayram Tay-Adem Öcal (Editörler). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1.baskı, Ankara, Pegem Akademi Yayınları, s. 1-19.
- Saraç, A. (2015). *Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemi Kullanılmasının Tutum, Başarı Ve Kalıcılığa Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Seefeldt, C., Castle, S. ve Falconer, R.C. (2015). *Okul Öncesi/ İlkokul Çocukları İçin Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Çev. S. Coşkun Keskin,.). Ankara. (Eserin aslının yayın tarihi 2014).
- Selmanoğlu, E. (2009). *İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Dramanın Öğrenci Başarısına Etkisini*. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Sönmez, V. (1997). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen kılavuzu*. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen kılavuzu* (5.baskı). Ankara, Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2008). *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (2.baskı). Ankara, Anı Yayıncılık.

- Sözer, N. (2006). *İlköğretim 4. Sınıf Matematik Dersinde Drama Yönteminin Öğrencilerin Başarılarına, Tutumlarına Ve Öğrenmenin Kalıcılığına Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sünbül, A.M. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara, Çizgi Kitabevi.
- Şengül, A. (2001). *Türk Drama Geleneği ve Tarihi Oyunlarımız* (1.baskı). Ankara, Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Tanrıoğen, A. (2006). Hayat Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Etkili Vatandaş Yetiştirme, Abdurrahman Tanrıoğen (Editör). *Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1.baskı, İstanbul, Arı Matbaacılık, s. 11-22.
- Taşpınar, M. (tarihsiz). *Kuramdan Uygulamaya Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara, Üniversite Kitabevi.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri* (1.baskı). İstanbul, Epsilon Yayıncılık.
- Türkkuşu, B. (2008). *Hücre Bölünmeleri Konularında Drama Yöntemi Uygulamasının Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kars.
- Üstündağ, T. (1997). *Vatandaşlık Ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinin Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Erişkiye Ve Derse Yönelik Öğrenci Tutumlarına Etkisi*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yaşar, Ş. ve Gültekin, M. (2009). Anlamli Öğrenme İçin Etkili Öğretim Stratejileri, Cemil Öztürk (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*. 1.baskı, Ankara, Pegem Akademi, s.78-111.
- Yayla Ceylan, Ş. (2014). Dramatik Etkinlikler ve Dramanın Çocuğun Gelişimindeki Yeri, Esra Ömeroğlu (Editör). *Okul Öncesi Eğitimde Dramatik Etkinliklerden Dramaya Teoriden Uygulamaya*. 5.baskı, Ankara, Eğiten Kitap, s. 17-43.
- Yayla Ceylan, Ş. (2014). Dramatik Etkinliklerde Pandomin, Esra Ömeroğlu (Editör). *Okul Öncesi Eğitimde Dramatik Etkinliklerden Dramaya Teoriden Uygulamaya*. 5.baskı, Ankara, Eğiten Kitap, s. 70-74.
- Yel, S., Taşdemir, A. ve Yıldırım, K. (2008). Sosyal Bilgilerde Öğretim Strateji, Yöntem Ve Teknikleri, Bayram Tay-Adem Öcal (Editörler). *Özel Öğretim*

Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi. 1.baskı, Ankara, Pegem Akademi Yayınları, s. 37-90.

Yılmaz, S. (2012). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Drama Yöntemi İle Öğretiminin Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine, Empatik Beceri Düzeylerine Ve Akademik Başarılarına Yaptığı Etkisi*. Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Zayimoğlu, F. (2006). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Coğrafya Ve Dünyamız” Ünitesinin Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Öğrenci Başarısı Ve Tutumlarına Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK 1: Milli Eğitim İzin Belgesi

T.C.
ELAZIĞ VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 79137285/605.01/3578241
Konu: Araştırma Uygulama İzni.

27/11/2013

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi :a) MEB'e Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri 2012/13 sayılı Genelgesi,
b) Fırat Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliği'nin 18/11/2013 tarih ve 4225 sayılı yazısı.

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Öğretim Üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Feyzullah EZER'in danışmanı olduğu yüksek lisans öğrencisi Selda AKSÜT'ün "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Video Kullanımının Öğrenci Başarısına, Kalıcılığa ve Tutumlarına Etkisi" konulu yüksek lisans tez çalışması veri toplamak için , 02-31 Aralık 2013 tarihleri arasında sosyal bilgiler ön test-son test video kullanımı yöntemi ile ilgili 4 (Dört) haftalık ders işleme süreci ve kalıcılık testini İlimiz Merkez Mezre Ortaokulu'nda uygulayabilmesi için izin isteği, ilgi (b) yazı ile bildirilmiştir.

Konu ile ilgili olarak Müdürlüğümüz AR-GE Biriminde MEB' e bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi'ne bağlı olarak oluşturulmuş olan Bilimsel Araştırma İzni Değerlendirme Komisyonu 27/11/2013 tarihinde Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesi AR-GE Biriminde toplanarak başvuru hakkında gerekli incelemeyi yapmış olup, söz konusu anket çalışmasının Müdürlüğümüze bağlı Mezre Ortaokulu Müdürlüğünde okul idaresinin de izni alınarak 02-31 Aralık 2013 tarihleri arasında uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

OLUR
27/11/2013

A. Aziz YENİYOL
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

İlhan MAKİNİST
Milli Eğitim Müdürü a.
Şube Müdürü
Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı İle Aynıdır.
27.11.2013.

Pınar TAŞEL
VHKİ

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 45c4-cc9c-325a-8254-29bd kodu ile yapılabilir.

Zübeyde Hanım C. Hükümet Konağı Yanı 23100 /ELAZIĞ
Elektronik Ağ: <http://elazig.meb.gov.tr>
e-posta: elazigmem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için:
Tel : (0 424) 238 50 24
Faks : (0 424) 233 36 70

ANKET FORMU

Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği

Sevgili Öğrenciler,

Bu form, sizlerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumunuzu ölçmek için geliştirilmiştir. Her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra, cümleye ne derecede katıldığınızı belirtmek için size en uygun olan seçeneği çarpı işareti (X) koyarak işaretleyiniz. Lütfen her maddeyi işaretlemeye özen gösteriniz. Yardım ve katkılarınız için teşekkürler.

Selda AKSÜT

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Sosyal Bilgiler benim için önemli bir derstir.					
2. Sosyal Bilgiler dersinin bir an önce bitmesini isterim.					
3. Gelecekte Sosyal Bilgiler öğretmenini olmak isterim.					
4. Sosyal Bilgiler dersine çalışmaktan nefret ederim.					
5. Sosyal Bilgiler dersindeki konulara merak duyarım.					
6. Sosyal Bilgiler dersindeki konular, ilgimi çeker.					
7. Sosyal Bilgiler dersine çalışmak yorucudur.					
8. Sosyal Bilgiler dersi yerine, başka dersleri tercih ederim.					
9. Kendimi iyi ifade edebildiğim derslerden biri, Sosyal Bilgilerdir.					
10. Ne yaparsam yapayım, Sosyal Bilgiler dersinde başarılı olamam.					
11. Sosyal Bilgiler dersine çalışırken sıkılmam.					
12. Sosyal Bilgiler dersini ilgiyle takip ederim.					
13. Sosyal Bilgiler dersinde kendimi gergin hissederim.					
14. Sosyal Bilgiler dersinin başlamasını heyecanla beklerim.					
15. Sosyal Bilgiler dersinde zorlanırım.					
16. Boş zamanlarımda, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin bir şeyler okumaktan hoşlanırım.					
17. Sosyal Bilgiler dersini daha uzun süre işlemek isterim.					
18. Keşke Sosyal Bilgiler dersi hiç olmasaydı.					
19. Sosyal Bilgiler, kendimi yetersiz hissettiğim derslerden biridir.					
20. Sosyal Bilgiler dersinin işlenmesini hiç istemem.					
21. Sosyal Bilgiler dersini gerekli buturum.					
22. Sosyal Bilgiler dersindeki konular ilgimi çeker.					
23. Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiklerim, bana hiç fayda sağlamaz.					
24. Sosyal Bilgiler dersinde görev almaktan memnun olurum.					
25. Sosyal Bilgiler dersinin başlamasını hiç istemem.					
26. Sosyal Bilgiler dersinde, kendimi güvende hissederim.					
27. Sosyal Bilgiler gereksiz bir derstir.					
28. Sosyal Bilgiler dersinin bitmesini istemem.					

29. Sosyal Bilgiler dersini sevmem.

NOT: Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği Ayşe Ülkü KAN'dan alınmıştır.

İlköğretim I. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Doğal Afetler Başarı Testi.

Sevgili Öğrenciler,

Aşağıda size Sosyal Bilgiler dersi Doğal Afetler konusuyla ilgili bilgilerinizi ölçen sorular verilmiştir. Teste verdiğiniz cevaplardan dolayı herhangi bir not almayacaksınız. Test 20 sorudan oluşmaktadır ve cevaplamanız için size ayrılan süre 30 dakikadır. Lütfen size en doğru gelen şıkkı ve her soruda tek bir cevap seçeneğini işaretleyiniz. İlginizden dolayı teşekkür ederim.

Selda AKSÜT

**Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı**

1. Doğal afetler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Doğal afetlerden korunmak için gerekli önlemler almalıyız.
- B) Doğal afetler karşısında insanın alabileceği hiçbir önlem yoktur.
- C) Doğal afetlerin bazısının ne zaman olacağı belli değildir.
- D) Doğal afetlerden en çok zarar vereni depremdir.

2. Hangisi depremin yıkıcı etkilerine karşı alınabilecek önlemlerden değildir?

- A) Binaları az katlı yapmak
- B) Sivil savunma ekipleri kurmak
- C) Ağaç dikmek
- D) Deprem kuşağındaki bölgelerde yerleşim yerleri kurmamak

3. Yağmur ve kar sularının sebep olduğu doğal afet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sel
- B) Çığ
- C) Heyelan
- D) Erozyon

4. Aşağıdaki bölgelerimizden hangisinde sel baskınları daha çok görülür?

- A) Akdeniz Bölgesi
- B) Karadeniz Bölgesi
- C) Doğu Anadolu Bölgesi
- D) İç Anadolu Bölgesi

5. Aşağıdakilerden hangisi doğal bir afet değildir?

- A) Sel B) Deprem C) Erozyon D) Trafik kazası

6. Çevreye büyük zarar veren, önemli ölçüde can ve mal kaybına neden olan olağan dışı doğa olaylarına genel olarak ne ad verilir?

- A) Heyelan B) Doğal afet C) Sel D) Yangın

7. Sel ve su baskınlarını önlemek için aşağıdaki çalışmalardan hangisi yapılmaz?

- A) Ağaçlandırma B) Kanal ve set
C) Kurtarma ekibi D) Güvenli yerleşim

8. Aşağıdaki doğal afetlerden hangisi kar yağışına bağlı olarak oluşmaktadır?

- A) Çığ B) Heyelan C) Deprem D) Erozyon

9. Bitki örtüsünün yok edilmesi sonucu meydana gelmesi beklenen doğal afet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Erozyon B) Sis C) Yangın D) Deprem

10. Aşağıdaki bölgelerimizin hangisinde çığ olayı daha çok görülmektedir?

- A) Doğu Anadolu Bölgesi B) Ege Bölgesi
C) Akdeniz Bölgesi D) Marmara Bölgesi

11. Aşağıdakilerden hangisi çığ düşmesine neden olan etmenlerden birisi değildir?

- A) Arazi eğimi B) Bitki örtüsünün olmayışı
C) Titreşime neden olan olaylar D) Yoğun sis ve tipi

12. Aşağıdaki bölgelerimizin hangisinde deprem olma olasılığı daha yüksektir?

- A) Güney Doğu Anadolu Bölgesi B) Ege Bölgesi
C) Akdeniz Bölgesi D) İç Anadolu Bölgesi

13. Depreme karşı alınabilecek en önemli önlem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Depreme dayanıklı evler yapmak B) Deprem sığınağı hazırlamak
C) Deprem çantası hazırlamak D) Deprem bölgelerinden uzak durmak.

14. Toprağın yağmur suları ve rüzgârların etkisiyle aşınıp taşınması olayına ne ad verilir?

- A) Sel B) Heyelan C) Erozyon D) Su baskını

15. Aşağıdaki doğal afetlerden hangisi dikkatsizlik ve tedbirsizlik sonucu oluşmaktadır?

- A) Sel B) Yangın C) Heyelan D) Deprem

16. Doğal afetler sırasında afetzedelere yardım eden kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) TEMA B) Kızılay C) Yeşilay D) MTA

17. Aşağıdakilerden hangisi insanların doğal ortamı değiştirmesi ve ondan yararlanmalarına örnek gösterilemez?

- A) Tarla B) Baraj C) Tünel D) Deprem

18. Marmara Bölgesinde değişik iklimlerin görülmesi aşağıdakilerden hangisini daha çok etkilemiştir?

- A) Ürün çeşidinin çok olması B) Enerji tüketiminin çok olması
C) Ticaretin gelişmesi D) Sürekli göç alması

19. Aşağıdakilerden hangisi uzun süre yağmur yağmamasından kaynaklanan doğal bir afettir?

- A) Çığ B) Sel C) Deprem D) Kuraklık

20. Erozyon en çok hangi ekonomik faaliyeti olumsuz yönde etkilemektedir?

- A) Ticaret B) Tarım C) Sanayi D) Hayvancılık

CEVAP ANAHTARI

1- B	2- C	3- A	4- B
5- D	6- B	7- A	8- A
9- A	10- A	11- D	12- B
13- A	14- C	15- B	16- B
17- D	18- A	19- D	20- B

NOT: İlköğretim I. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Doğal Afetler Başarı Testi Orhan KARATAŞ'tan alınmıştır.

EK 2: Sosyal Bilgiler Başarı Testi

İlköğretim I. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Doğal Afetler Başarı Testi

Sevgili Öğrenciler,

Aşağıda size Sosyal Bilgiler dersi Doğal Afetler konusuyla ilgili bilgilerinizi ölçen sorular verilmiştir. Teste verdiğiniz cevaplardan dolayı herhangi bir not almayacaksınız. Test 20 sorudan oluşmaktadır ve cevaplamanız için size ayrılan süre 30 dakikadır. Lütfen size en doğru gelen şıkkı ve her soruda tek bir cevap seçeneğini işaretleyiniz. İlginizden dolayı teşekkür ederim.

1. Doğal afetler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Doğal afetlerden korunmak için gerekli önlemler almalıyız.
- B) Doğal afetler karşısında insanın alabileceği hiçbir önlem yoktur.
- C) Doğal afetlerin bazısının ne zaman olacağı belli değildir.
- D) Doğal afetlerden en çok zarar vereni depremdir.

2. Hangisi depremin yıkıcı etkilerine karşı alınabilecek önlemlerden değildir?

- A) Binaları az katlı yapmak
- B) Sivil savunma ekipleri kurmak
- C) Ağaç dikmek
- D) Deprem kuşağındaki bölgelerde yerleşim yerleri kurmamak

3. Yağmur ve kar sularının sebep olduğu doğal afet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sel
- B) Çığ
- C) Heyelan
- D) Erozyon

4. Aşağıdaki bölgelerimizden hangisinde sel baskınları daha çok görülür?

- A) Akdeniz Bölgesi
- B) Karadeniz Bölgesi
- C) Doğu Anadolu Bölgesi
- D) İç Anadolu Bölgesi

5. Aşağıdakilerden hangisi doğal bir afet değildir?

- A) Sel B) Deprem C) Erozyon D) Trafik kazası

6. Çevreye büyük zarar veren, önemli ölçüde can ve mal kaybına neden olan olağan dışı doğa olaylarına genel olarak ne ad verilir?

- A) Heyelan B) Doğal afet C) Sel D) Yangın

7. Sel ve su baskınlarını önlemek için aşağıdaki çalışmalardan hangisi yapılmaz?

- A) Ağaçlandırma B) Kanal ve set
C) Kurtarma ekibi D) Güvenli yerleşim

8. Aşağıdaki doğal afetlerden hangisi kar yağışına bağlı olarak oluşmaktadır?

- A) Çığ B) Heyelan C) Deprem D) Erozyon

9. Bitki örtüsünün yok edilmesi sonucu meydana gelmesi beklenen doğal afet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Erozyon B) Sis C) Yangın D) Deprem

10. Aşağıdaki bölgelerimizin hangisinde çığ olayı daha çok görülmektedir?

- A) Doğu Anadolu Bölgesi B) Ege Bölgesi
C) Akdeniz Bölgesi D) Marmara Bölgesi

11. Aşağıdakilerden hangisi çığ düşmesine neden olan etmenlerden birisi değildir?

- A) Arazi eğimi B) Bitki örtüsünün olmayışı
C) Titreşime neden olan olaylar D) Yoğun sis ve tipi

12. Aşağıdaki bölgelerimizin hangisinde deprem olma olasılığı daha yüksektir?

- A) Güney Doğu Anadolu Bölgesi B) Ege Bölgesi
C) Akdeniz Bölgesi D) İç Anadolu Bölgesi

13. Depreme karşı alınabilecek en önemli önlem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Depreme dayanıklı evler yapmak B) Deprem sığınağı hazırlamak
C) Deprem çantası hazırlamak D) Deprem bölgelerinden uzak durmak.

14. Toprağın yağmur suları ve rüzgârların etkisiyle aşınıp taşınması olayına ne ad verilir?

- A) Sel B) Heyelan C) Erozyon D) Su baskını

15. Aşağıdaki doğal afetlerden hangisi dikkatsizlik ve tedbirsizlik sonucu oluşmaktadır?

- A) Sel B) Yangın C) Heyelan D) Deprem

16. Doğal afetler sırasında afetzedelere yardım eden kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) TEMA B) Kızılay C) Yeşilay D) MTA

17. Aşağıdakilerden hangisi insanların doğal ortamı değiştirmesi ve ondan yararlanmalarına örnek gösterilemez?

- A) Tarla B) Baraj C) Tünel D) Deprem

18. Marmara Bölgesinde değişik iklimlerin görülmesi aşağıdakilerden hangisini daha çok etkilemiştir?

- A) Ürün çeşidinin çok olması B) Enerji tüketiminin çok olması
C) Ticaretin gelişmesi D) Sürekli göç alması

19. Aşağıdakilerden hangisi uzun süre yağmur yağmamasından kaynaklanan doğal bir afettir?

- A) Çığ B) Sel C) Deprem D) Kuraklık

20. Erozyon en çok hangi ekonomik faaliyeti olumsuz yönde etkilemektedir?

- A) Ticaret B) Tarım C) Sanayi D) Hayvancılık

CEVAP ANAHTARI

1- B	2- C	3- A	4- B
5- D	6- B	7- A	8- A
9- A	10- A	11- D	12- B
13- A	14- C	15- B	16- B
17- D	18- A	19- D	20- B

EK 3: Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği
Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği

Sevgili Öğrenci,

Bu form, sizlerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumunuzu ölçmek için geliştirilmiştir. Her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra, cümleye ne derecede katıldığınızı belirtmek için size en uygun olan seçeneği **çarpı işareti (X)** koyarak işaretleyiniz. Lütfen her maddeyi işaretlemeye özen gösteriniz. Yardım ve katkılarınız için teşekkürler.

	<i>Tamamen Katlıyorum</i>	<i>Katlıyorum</i>	<i>Kisimen Katlıyorum</i>	<i>Katılmıyorum</i>	<i>Hiç Katılmıyorum</i>
1. Sosyal Bilgiler benim için önemli bir derstir.					
2. Sosyal Bilgiler dersinin bir an önce bitmesini isterim.*					
3. Gelecekte Sosyal Bilgiler öğretmeni olmak isterim.					
4. Sosyal Bilgiler dersine çalışmaktan nefret ederim.*					
5. Sosyal Bilgiler dersindeki konulara merak duyarım.					
6. Sosyal Bilgiler dersindeki konular, ilgimi çeker.					
7. Sosyal Bilgiler dersine çalışmak yorucudur.*					
8. Sosyal Bilgiler dersi yerine, başka dersleri tercih ederim.*					
9. Kendimi iyi ifade edebildiğim derslerden biri, Sosyal Bilgilerdir.					
10. Ne yaparsam yapayım, Sosyal Bilgiler dersinde başarılı olamam.*					
11. Sosyal Bilgiler dersine çalışırken sıkılmam.					
12. Sosyal Bilgiler dersini ilgiyle takip ederim.					
13. Sosyal Bilgiler dersinde kendimi gergin hissedirim.*					
14. Sosyal Bilgiler dersinin başlamasını heyecanla beklerim.					
15. Sosyal Bilgiler dersinde zorlanırım.*					
16. Boş zamanlarımda, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin bir şeyler okumaktan hoşlanırım.					
17. Sosyal Bilgiler dersini daha uzun süre işlemek isterim.					
18. Keşke Sosyal Bilgiler dersi hiç olmasaydı.*					
19. Sosyal Bilgiler, kendimi yetersiz hissettiğim derslerden					

biridir.*					
20. Sosyal Bilgiler dersinin işlenmesini hiç istemem.*					
21. Sosyal Bilgiler dersini gerekli bulurum.					
22. Sosyal Bilgiler dersindeki konular ilgimi çeker.					
23. Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiklerim, bana hiç fayda sağlamaz.*					
24. Sosyal Bilgiler dersinde görev almaktan memnun olurum.					
25. Sosyal Bilgiler dersinin başlamasını hiç istemem.*					
26. Sosyal Bilgiler dersinde, kendimi güvende hissedirim.					
27. Sosyal Bilgiler gereksiz bir derstir.*					
28. Sosyal Bilgiler dersinin bitmesini istemem.					
29. Sosyal Bilgiler dersini sevmem.*					

* Olumsuz maddeler

EK 4: Görüşme Formu

ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU

Soru 1: Uygulama sırasında sevilen etkinlikler hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Soru 2: Uygulamanın faydaları hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Soru 3: Uygulama sırasında problem yaşanan durumlar hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Soru 4: Uygulamayı daha etkili bir duruma getirmek için önerileriniz nelerdir?

EK 5: Ünitelendirilmiş Yıllık Plan

SÜRE			ÖĞRENME ALANI: İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER		
AY	HAFTA	SAAT	KAZANIMLAR VE KONU BAŞLIKLARI	ARA DİSİPLİN ALAN KAZANIMLARI	DİĞER DERSLERLE İLİŞKİLENDİRME
	10. Hafta	2	1. Türkiye'nin kabartma haritası üzerinde, yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanıır. BÖLGEMİ TANIYORUM		Diğer Derslerle İlişkileştirme 2. kazanım için fen ve teknoloji dersi "Maddenin Değişimi ve Tanınması" ünitesi
	10 ve 11. Haftalar	2	2. Yaşadığı bölgede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar. İKLİM VE İNSAN YAŞANTISI		1.1. Yağmur, kar, buz, sis ve bulutun su olduğunu fark eder.
	11. Hafta	2	3. Yaşadığı bölgedeki insanların yoğun olarak yaşadıkları yerlerle coğrafi özelliklerini ilişkilendirir. İNSANLARIN YAŞADIKLARI YERLER		3. kazanım için matematik dersi "Doğal Sayılarla Toplama İşlemi" alt öğrenme alanı 4. Doğal sayılarla toplama işlemi gerektiren problemleri çözer ve kurar.
	12. Hafta	2	4. Yaşadığı bölgedeki insanların doğal ortamı değiştirme ve ondan yararlanma şekillerine kanıtlar gösterir. İNSAN DOĞAYI ŞEKİLLENDİRİYOR		3. kazanım için matematik dersi "Doğal Sayılarla Çıkarma İşlemi" alt öğrenme alanı
	12 ve 13. Hafta	2	5. Yaşadığı bölgede görülen bir afet ile bölgenin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir. YURDUMUZDAKİ AFETLER		4. Doğal sayılarla çıkarma işlemi gerektiren problemleri çözer ve kurar.
	13. Hafta	2	8. Kültürümüzün sözlü ve yazılı öğelerinden yola çıkarak doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklendirir. DOĞAL AFETLER VE KÜLTÜR		
	14. Hafta	2	7. Yaşadığı bölgede görülen doğal afetlerin zararlarını artıran insan faaliyetlerini fark eder. DOĞAL AFETLER VE YANLIŞ UYGULAMALAR	Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam 5. Sınıf tahliye çantası oluşturulması ve malzemelerin sağlanması konusunda aktif görev alır. 8. Posterler hazırlayarak toplumun bu konuda bilinçlenmesine destek verir. 10. Farklı mekânlarda bir deprem sırasında yapılması gerekenleri tartışır. 11. Deprem sırasında yapılması gerekenleri, deprem tatbikatında uygular.	
	14. Hafta	1	DEĞERLENDİRME Tüm kazanımlar		

EK 6: İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Programı

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİ 5. SINIF PROGRAMI

ÖĞRENME ALANI: İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER

5. SINIF

3. ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
BOLGEMİZİ TANIMALIM			
	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Türkiye'nin kabotarma haritası üzerinde, yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanıyabilir. 2. Yaşadığı bölgede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşamından örnekler vererek açıklar. 3. Yaşadığı bölgedeki insanların yoğun olarak yaşadıkları yerlerle coğrafi özellikleri ilişkilendirir. 4. Yaşadığı bölgedeki insanların doğal ortamı değiştirme ve ondan yararlanma şekillerine kanıtlar gösterir. 5. Yaşadığı bölgede görülen bir afet ile bölgenin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir. 6. Kültürümüzün sözlü ve yazılı öğelerinden yola çıkarak, doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerdir. 7. Yaşadığı bölgede görülen doğal afetlerin zararlarını artıran insan faaliyetlerini fark eder. 	<p>☞ "Kabotarma Harita Yapalım" (Bari matzemeler kullanılarak yüzey şekillerini gösteren kabotarma harita yapılır) (1. kazanım)</p> <p>☞ "Turist Rehberi Olalım" (Yaşanılan bölgenin genel özelliklerini anlatan bir kitapçık hazırlanır) (1, 2, 3, 4, 5. kazanım)</p> <p>☞ "Bolgemizi Tanıyalım" (Yaşadıkları bölgede belirlenen bir yere gezi düzenlenir) (3, 4. kazanım)</p> <p>☞ "Kazılmak Türküsü" (Aşık Veyse'ın Kazılmak Türküsü'nü doğal afet bilgisi çerçevesinde incelenir) (2, 6. kazanım)</p> <p>☞ "Fotoğrafın Dilini" (Bölgenin coğrafi özelliklerini yansıtan resim veya fotoğraflar incelenir) (3, 4, 5. kazanım)</p> <p>☞ "İnternette Arıyorum" (Bölge ile ilgili çeşitli bilgiler ve fotoğraflar araştırılır) (3, 4, 5, 6. kazanım)</p> <p>☞ "Film İzliyoruz" (Deprem konulu filmler izlenir) (5, 6, 7. kazanım)</p> <p>☞ "Geymişim Günümüze" (Bölgesinde sıkça görülen bir afet ile ilgili sözlü tarih çalışması yapılır) (6. kazanım)</p> <p>☞ "Deprem Tatbikatı" (Deprem tatbikatı yapılır) (7. kazanım)</p> <p>☞ "Sınıf Tahliye Çantası Hazırlama" (7. kazanım)</p>	<p>☞ 2. kazanım için Fen ve Teknoloji dersi "Maddelerin Değişimi ve Tanımları" ünitesi (1, 1. kazanım)</p> <p>☞ 3. kazanım için Matematik dersi "Doğal Sayılarla Toplama İşlemi" alt öğrenme alanı (4. kazanım)</p> <p>☞ 3. kazanım için Matematik dersi "Doğal Sayılarla Çıkarma İşlemi" alt öğrenme alanı (4. kazanım)</p> <p>☞ Yaşadığı bölge ile coğrafi bölge kavramıdır.</p> <p>☞ Sözlü ve yazılı kültür öğeleri olarak türkçe, parça, mavi, masal vb. verilecek (6. kazanım)</p> <p>☞ Nüfusun yoğun olarak bulunduğu yerler resimli bir kartta üzerinde verilir (3. kazanım)</p> <p>☞ Yaşanılan bölgede sıkça görülen bir afet seçilecektir. (3, 6 ve 7. kazanım)</p> <p>☞ Deprem Haritası ile ilişkilendirilecektir (5, 6 ve 7. kazanım)</p> <p>☞ 4 ve 7. kazanımlar "Gazete Kurulumundan Yararlanma" ile ilişkilendirilecektir.</p> <p>☞ Afeten Korunma ve Güvenli Yaşam (7-5, 6, 10, 11)</p> <p>☞ Doğrudan verilecek beceri: Gözlem</p> <p>☞ Doğrudan verilecek değer: Doğal çevreye duyarlılık</p> <p>☞ Bu ünite, gözlem, öz değerlendirme formu, açık uçlu sorular, proje hazırlama, performans değerlendirme, kavram haritası hazırlama çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb. testler kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

☞ Sınıf-özel iş etme/lik ☞ Okul dışı etkinlik ☞ İncelenen gezici ☞ Ürün ☞ Ders içi işbirliği ☞ Diğer derslerle ilişkilendirme ☞ Ölçme ve Değerlendirme

☞ Ara disiplinlerle ilişkilendirme (Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımına -2, rakam ara öğrenim alanı kazanımına gösterir.) ☞ Ürün (Azerah-yükük konuları ile ilişkilendirme Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımına -2, rakamlar Azerah-yükük ile ilgili hedef ve açıklanmaları gösterir.)

EK 7: Uygulanan Drama Etkinlik Planları

Deney Grubuna Uygulanan Drama Etkinlik Planları

Etkinlik – 1 (Doğal Afet – İklim Etkinliği)

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 5

Ünite: Bölgemizi Tanıyalım

Konu: İnsan doğayı şekillendiriyor, yurdumuzdaki afetler, doğal afetler ve kültür, doğal afetler ve yanlış uygulamalar

Süre: 40+40 dk.

Etkinlik Tipi: Yurdumuzda meydana gelen doğal afetlerin dramatizasyonu

Katılımcı: 9 kişi

Kazanımlar:

- Doğal afet türlerini kavrar ve bilgi edinir.
- Doğal afet türlerinin nedenleri konusunda bilgi edinir
- Hangi tür doğal afetin hangi bölgemizde daha sık görüldüğünü fark eder.
- Konuşurken jest ve mimiklerini amacına uygun kullanabilir.
- Üstlendiği role uygun konuşabilir.
- Doğaçılama ve rol yapabilme yeteneğini güçlendirir.
- Sözel yönergelere uygun olarak hareket etme yeteneğini güçlendirir.

Açıklama:

İlk olarak öğrencilere dramının onlarda ne çağrıştırdığı sorularak derse başlanır. Öğrencilerin drama hakkında bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır. Böylece sınıfta tartışma ortamı yaratılarak onların ilgi ve merakları canlı tutulmaya çalışılır. Öğretmen drama yöntemiyle ne yapmak istediğini belirtir. Ülkemizin hangi bölgesinde ne tür doğal afetlerin görülebileceğini kavratma açısından drama etkinliğinin daha kalıcı bilgiler sağlayacağını bahseder. Öğrencilere yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı vererek doğal afetlerin özelliklerini ve görüldükleri bölgeleri açıklamaları bu konuyu daha iyi kavramalarını sağlayacağı belirtilir. Bu noktada dramının hazırlık-ısınma, kaynaştırma, uygulama, değerlendirme ve rahatlama çalışmalarının olduğundan bahseder. Gönüllülük

esasına ve cinsiyet dağılımına dayanılarak bugün öğrencilerin bir drama uygulamasında yer almaları istenir ve böylece öğrencilerin yöntemi kavramaları amaçlanır.

Sınıf ortamı etkinlikten önce fiziksel olarak etkinliğe uygun olarak düzenlenir.

Ortamı düzenlemek ve fiziksel olarak öğrencilerin rahat hareket etmesi amacıyla ön taraftaki sıralar arkaya doğru çekilir. Gerekli materyaller öğrencilerin sayısına ve dramaya uygun olarak hazırlanır. Konu boyunca değişik etkinliklerde bulunulacağı için sınıf motive edilir.

Araç-Gereçler:

Ders kitabı, renkli kartonlar, sıra, masa, sandalye, tebeşir, tahta, bilgisayar

Isınma:

Öğrencilere etkinliğe başlamadan önce ısınma çalışmasına geçilir:

Öğrencilerin birer renk tutmaları (mavi, pembe, sarı) istenir. Öğrenciler tuttukları renkleri öğretmene söyler ve öğretmen bu renklerin isimlerini tahtaya yazar. Öğretmen bir rengi söylediğinde söylediği rengi tutan öğrenciler o renkteki bir kartonun üzerinde duracaklarını ve öğretmenin yönergesine dikkat ederek yer değiştirmeye çalışacakları açıklanır. Farklı yönergeler söylenerek öğrencilerin yer değiştirmelerine rehberlik edilir.

Kaynaştırma:

Öğretmen öğrencilere “Size arka arkaya ve kimi zaman üst üste olmak üzere deprem, sel, heyelan diyeceğim. Hepiniz deprem deyince başınızı ellerinizin arasına alıp sıranın altına gireceğiz, sel deyince sıranın üstüne çıkacağız, heyelan deyince de eller havaya kaldırılıp hızla dizlere doğru indirilerek vurulup hoop güm gibi yapacağız. Söylediğimi yanlış anlayan, şaşırان çocuk arkadaşlarının seçtiği bir karakteri canlandırarak. Dikkatle beni dinleyin ve şaşırmanmaya çalışın. Deprem, sel, heyelan, heyelan vb... der. Çalışma öğretmen rehberliğinde belli bir süre devam eder.

Uygulama:

1. Öğrencilere dramatize edecekleri doğal afetler ve iklim etkinliği kısaca anlatılır. Sınıf ortamının ülkemizdeki bölgelerden biri olarak düşünülerek canlandırılacağı söylenir.

2. Drama karakterleri ile ilgili kısa bilgiler verilir ve uygun bir şekilde roller dağıtılır.

- Afet Ana (1 Kişi)
- Afet baba (1 Kişi)
- Yangın (1 Kişi)
- Sel (1 Kişi)
- Deprem (1 Kişi)
- Erozyon (1 Kişi)
- Heyelan (1 Kişi)
- Çığ (1 Kişi)
- Anlatıcı (1 Kişi)

ANATICI: Bir varmış bir yokmuş, ülkelerin birinde afet ana ile afet baba varmış. Afet ana ile afet baba büyülü ülkelerinde mutlu bir şekilde yaşarken altı tane çocukları olmuş. Yıllar, aylar, günler birbirini kovalamış ve çocuklar büyümüş.

Çocuklar aralarında anlaşarak dünyanın dört bir yanına dağılarak yaşamaya karar vermişler. Her bir kardeş farklı bölgelerde yaşamaya başlamışlar. Çok uzun yıllar geçmiş aradan ve birbirlerini çok özleyen kardeşler doğup büyüdükleri ülkelerinde buluşmak için yola çıkmışlar. Ülkelerinde bir araya gelen kardeşler yaşadıkları yerlerin özelliklerini anlatmaya başlamışlar.

AFET ANA: Ben doğal afet anayım çevreye büyük zarar veren, önemli ölçüde can ve mal kaybına neden olan, olağan dışı doğa olaylarına genel olarak neden olan.

AFET BABA: Ben afet babayım benimle iyi geçinmelisiniz. İnsanlar benden korunmak için birçok önlem alırlar. Benim ne zaman geleceğim belli değildir.

AFET ANA: Ben altı çocuk anasıyım. Siz benim çocuklarımın adını biliyor musunuz? Deprem, heyelan, sel, erozyon, yangın ve çığ. Onlar benim hayattaki en değerli varlıklarım.

AFET BABA: Siz biliyor musunuz ben geldiğim zaman afetzedelere yardım eden kuruluş hangisidir? Tabi ki Kızılay'dır.

ANLATICI: Kızılay bir yardım kuruluşudur. Halkın kara gün dostudur. Savaşta yaralananlara, ölenlerin ailelerine yardıma koşar. Yaraları sarar. Her türlü yardımı yapar. Barışta yangın, sel, deprem felaketlerine uğrayanlara sıcak yardım elini uzatır. Fakirlere, düşkünlere, kimsesizlere yardım eder. Onlara yiyecek, giyecek, içecek, yakacak, çadır ve para yardımı yapar.

DEPREM: Benim adım deprem bana arkadaşlar kendi aralarında yer sarsıntısı ya da zelzele derler. İsmimin anlamı yer kabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle ani olarak ortaya çıkan titreşimlerin dalgalar halinde yayılarak geçtiği ortamı sarsmasıdır.

HEYELAN: Benim göbek adım toprak kaymasıdır. Heyelan, zemini kaya veya yapay dolgu malzemesinden oluşan bir yamacın yerçekimi, eğim, su ve benzeri diğer kuvvetlerin etkisiyle aşağı ve dışa doğru hareketidir.

SEL: Benim ismimi amcam koymuş onun için ben ismimin anlamını çok seviyorum. Sel, bir bölgede toprağı belirli bir süre için tamamen veya kısmen su altında bırakan; ani, büyük ve düzensiz su akıntılarına verilen isimdir. Sizce de ismimin anlamı çok güzel değil mi?

YANGIN: Benim ismim yangın siz insanlar beni çok seviyorsunuz. Sakın unutmayın beni siz insanlar var ettiniz. Yalan mı söylüyorum siz insanların dikkatsizliği ve tedbirsizliği sonucu varım ben. Yararlanmak amacı ile yakılan ateş dışında meydana gelen ve denetlenemeyen yanma olayına yangın denir.

ÇIĞ: Dağın bir noktasından kopup yuvarlanan ve yuvarlandıkça büyüyen kar kümesine çığ denir. Bir koştum mu yuvarlana yuvarlana büyürüm ve önüme çıkan her şeyi yok ederim.

EROZYON: Toprağın akarsular, sel suları ve rüzgârlar gibi dış kuvvetlerin etkisiyle aşındırılıp taşınması ve sürüklenmesi olayına erozyon denir.

DEPREM: Beni bütün evren yakından tanır. Afetlerden en çok yıkım yapan benim. Doğal afetlerin abisi benim. Dayanaksız ev yapanlar, tedbirsiz insanlar beni iyi tanırlar. Çünkü deprem sonrasında can ve mal kayıplarına neden olurum. Ne zaman geleceğim ne zaman gideceğim hiç ama hiç belli olmaz. Siz insanlar beni Sismometre ile ölçersiniz.

HEYELAN: Beni birçok insan tanımaz evlerinde rahat rahat otururlar. Çok sinsiyim bir anda ortaya çıkarım ve önüme çıkan ne varsa alır götürürüm. Karadeniz bölgesi benim evim orda birçok kişi beni çok iyi tanır ama nedense beni çok sevmezler. Ha ha ha ha çok komik. Ben bol yağmurlu, eğimli ve ağaç dikilmeyen yerlerde yaşamayı çok severim.

SEL: Siz insanlar ister büyük nehirlerin kıyısına yerleşin, ister dağ yamaçlarında yaşıyor olun, isterse çöllerde nerde olursanız olun ben sizi gelir bulurum. Bol yağmurlu yerleri çok severim buralar benim evimdir. Dereler, çaylar, nehirler ve ırmaklar benim en yakın, arkadaşımıdır. Karadeniz bölgesi heyelan kardeşimle beraber en çok yaşadığımız bölgedir. Dere kenarında ev yapan insanlar beni çok iyi tanır ama beni hiç sevmezler. Onlar istedikleri kadar sevmesin. Ben gelirim canlarını ve mallarını alırım.

YANGIN: Hey benim adım yangın. Yaz mevsimini ve ormanlık alanları çok severim. Benim en iyi arkadaşlarım dikkatsiz, bilgisiz ve ihmal insanlardır. Ben en çok Akdeniz ve Ege bölgesinde yaşayan sıcakkanlı insanları severim. Ormanın her yanını alevlerim sarınca keyfime diyecek olmaz oh oh oh. Eğlenmeye başlarım. Işık oyunları yaparak herkesi eğlendiririm.

ÇIĞ: Doğu Anadolu bölgesinde yaşarım oradaki en iyi dostum kardır benim. Benim düşmanım güneş ve yağmurdur onların olmadığı yerlerde yaşamayı çok severim. Çok şanslıyım, insanlar ağaç dikmiyor.

EROZYON: Benim en önemli işim toprakları rüzgârla beraber sulara taşmak. O yüzden sinsi sinsi hareket ederim. Denizleri ve gölleri doldurur orada yaşayan canlıları tehdit ederek keyiflenirim. Ağaçsız bölgeler benim evim. Ağaç diken insanları hiç sevmem ama ağaçları kesen ve bitkilere zarar veren, yangın çıkaran insanları çok severim. İşte onlar benim canlarımdır. Ama bazı insanlar beni hiç sevmez.

Rahatlama:

Rahatlama aşamasında karakterleri dramatize eden öğrenciler ayağa kalkar. Tüm öğrencilerin kollarını yukarı kaldırarak ağaç olmaları istenir. Tüm ağaçların birlikte ormanı oluşturdukları söylenir. Hafif bir müzik eşliğinde rüzgâr estiğinde ağacın yapraklarını kıpırdayışı, rüzgâr sesi canlandırılır. Rahatlamalarına rehberlik edildikten sonra yerlerine otururlar.

Değerlendirme:

Dramadan sonra öğrencilere neler öğrendiklerine dair sorular sorun, daha sonra izleyicilerin oyunda yer alan karakterlere soru sormaları için yönlendirin.

- Oynarken ne hissettiniz? Neler yaşadınız?
- Herhangi bir güçlük çektiniz mi? nerede güçlük çektiniz?
- Doğal afet nedir? Doğal afetler nelerdir?
- Doğal afetlerden korunmak mümkün mü?
- Kızılay kuruluşunun görevleri nelerdir?
- Depremden korunmak için başka neler yapabiliriz?
- Heyelan neden Karadeniz bölgesinde görülür?
- Selden korunmak için neler yapmalıyız?
- Yangın daha çok hangi nedenlerden ortaya çıkar?
- Çığ oluşmasında en önemli faktör nedir?
- Erozyonu nasıl önleyebiliriz?
- Birbirinize sormak istediğiniz soru var mı?
- Yaşadığınız bölgedeki iklim koşulları nasıldır?

Etkinlik – 2 (Deprem Etkinliği)

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 5

Ünite: Bölgemizi Tanıyalım

Konu: İnsan doğayı şekillendiriyor, yurdumuzdaki afetler, doğal afetler ve kültür, doğal afetler ve yanlış uygulamalar

Süre: 40+40 dk.

Etkinlik Tipi: Yer hareketleriyle ilgili dramatizasyon

Katılımcı: 10 Kişi

Kazanımlar:

- Depremın nedenlerini ve sonuçlarını kavrar.
- Deprem anında meydana gelen gelişmeleri sıralar.
- Konuşurken jest ve mimiklerini amacına uygun kullanabilir.
- Üstlendiği role uygun konuşabilir.
- Sözel yönergelere uygun olarak hareket etme yeteneğini güçlendirir.
- Depremden korunmak için alınacak tedbirler hakkında fikir edinir.
- Deprem sonrasında gerekli olan malzemeler hakkında bilgiye sahip olur.
- Acil bir durumda gerekli olacak ve kullanılabilcek malzemeleri listeler.
- Depremden sonra neler yapılacağını fark eder.

Açıklama:

Doğal afetlerden biri olan deprem, soyut bir konu olduğu için öğrenciler tarafından tam olarak öğrenilmesi kolay değildir. Ülkemizde de yaşanan deprem konusunun bire bir dramatize edilmesi konun daha iyi anlaşılmasını ve kalıcı olmasını sağlayacaktır. Sınıf ortamı etkinlikten önce fiziksel olarak etkinliğe uygun olarak düzenlenir. Ortamı düzenlemek ve fiziksel olarak öğrencilerin rahat hareket etmesi amacıyla ön taraftaki sıralar arkaya doğru çekilir. Gerekli materyaller öğrencilerin sayısına ve dramaya uygun olarak hazırlanır. Konu boyunca değişik etkinliklerde bulunulacağı için sınıf motive edilir.

Araç-Gereçler:

Ders kitabı, masa, sıra, sandalye, ecza dolabı, bilgisayar, tahta kalem, kâğıt, kalem

Isınma:

Öğrencilere etkinliğe başlamadan önce ısınma çalışması yapılacağı söylenir. Öğretmen seçtikleri renge göre öğrencilerden grup oluşturmalarını ister. Sonra sınıfa getirdiği çeşitli müziklerin isimlerini bir kâğıda yazar ve her gruptan bir kişinin bu kâğıtlardan bir tanesini almasını ister. Buna göre öğretmen her grubun kâğıdında yazan müziği açarak onların belli bir ritimle ve direktife göre yürümesini sağlar. Öğretmenin verdiği direktife göre önce yerinde sayma, yavaş yavaş sonra hızlı yürüme, kızgın bir kumda, bataklıkta, buzlu bir yolda, kalabalık bir caddede, ormanda, podyumda gibi yürüdüklerini hayal etmelerine ve zemine uygun yürümeleri istenir.

Kaynaştırma:

Öğretmen öğrencilerin ellerine birbirine göstermeden ağaç ve değişik meyveler çizer. Eş olacak şekilde gruptaki kişileri hazırlar. Öğretmen öğrencilere çeşitli direktifler vereceğini söyler. Öğretmen “Deprem oluyor” diye bağırdığında öğrenciler ellerini havaya kaldırıp eşlerini bulup, eşlerini kaybetmeden başlarını ellerinin arasına alıp sıranın altına girerler. Öğretmen “Sel Baskını” diye bağırdığında öğrenciler ellerini havaya kaldırıp eşlerini bulup, eşlerini kaybetmeden sıranın üstüne çıkarlar. Öğretmen farklı yönergeler söyleyerek öğrencilerin birbirine güvenmesine ve çalışmasına rehberlik eder.

Uygulama:

1. Öğrencilere dramatize edecekleri deprem etkinliği kısaca anlatılır. Sınıf ortamının ülkemizdeki şehirlerden biri olarak düşünülerek canlandırılacağı söylenir.
2. Drama karakterleri ile ilgili kısa bilgiler verilir ve uygun bir şekilde roller dağıtılır.
 - İbrahim Amca (1 Kişi)
 - Ahmet Amca (1 Kişi)

- Yavuz Bey (1 Kişi)
- Aslı Teyze (1 Kişi)
- Hazal Hala (1 Kişi)
- Duru Hanım (1 Kişi)
- Müteahhit Ali Bey (1 Kişi)
- Aylin (1 Kişi)
- Emre (1 Kişi)
- Anlatıcı (1 Kişi)

İBRAHİM AMCA: Eğitimi, okumayı seven, tedbirli ve işlerini özveri ile yapmayı seven köylü bir adamdır.

AHMET AMCA: Cimri, parayı çok seven fakat harcamaktan hoşlanmayan köylü bir adamdır.

ASLI TEYZE: Ahmet amcanın karısı olup sıradan bir köylü kadındır.

HAZAL HALA: İbrahim amcanın karısı olup eğitimi bir kadındır.

YAVUZ BEY: Eğitimi, nazik, kendi halinde evini ve yaşamayı çok seven İbrahim amcanın yeni komşusudur.

DURU HANIM: Yavuz beyin karısıdır. Bilgili ve eğitimi bir kadındır.

EMRE: İbrahim amca ile Hazal halanın oğludur. Top oynamayı ve bisiklete binmeyi çok sever.

AYLİN: Ahmet amca ile Aslı teyzenin kızlarıdır, bebekleri ve beşiği ile oynamayı ve şarkı söylemeyi çok sever.

MÜTEAHHİT: Ali Bey çok kurnaz, açığız ve parayı seven bir müteahhittir.

ANLATICI: (Öğretmen masasında oturur.) Ahmet amca ile İbrahim amca şehirde birlikte yaşamaya karar verirler. İkisi de çocukluk arkadaşı ve birbirlerine çok sevdikleri için birbirlerinden ayrılmak istemezler ve köyden tanıştıkları müteahhit Ali Beyi bularak iki tane ev almaya karar verirler.)

İBRAHİM AMCA: (Müteahhit Ali Bey'in bürosuna girer ve oturur.) İyi günler Ali Bey. Nasılsınız? Ben köyden şehre taşınmaya karar verdim onun için yanınıza geldim. Temeli sağlam, depreme dayanıklı bir ev almak istiyorum.

MÜTEAHHİT: İyi günler İbrahim. İyiyim. Tamam, İbrahim orası kolay sen parayı ver yeter ama bu ev sana pahalıya mal olur haberin olsun. Çok şey istiyorsun hem temeli sağlam olacak hem de depreme dayanıklı olacak.

İBRAHİM AMCA: Ali sen sağlam, depreme dayanıklı ev bul da parası neyse veririz önemli değil.

AHMET AMCA: (Konuşulanları dinler.) Ali Bey bende bir ev istiyorum ama benim İbrahim gibi çok para yoktur ona göre bana ucuz bir ev bul.

MÜTEAHHİT: Ahmet Bey sende depreme dayanıklı temeli sağlam bir ev mi istiyorsun?

AHMET AMCA: Ali Bey parası az olsun da gerisi önemli değil ne olursa olsun. Çok sağlam olmasına gerek yok. Başımızın üstünde bir çatı olsun yeter.

MÜTEAHHİT: Ahmet tam senin istediğin gibi bir ev var elimde. Ancak çok sağlam değil. İstersen hemen gidip bakalım eve.

AHMET AMCA: Evet hemen gidelim de bakalım şu eve çok merak ediyorum.

İBRAHİM AMCA: Ahmet kardeşim öyle şey mi olur! Bu ev başka bir şeye benzemez ki, sevdiklerin yaşar, depreme dayanıklı olması lazım. Ahmet dur.

AHMET AMCA: Ya İbrahim boş ver. Bir sürü parayı neden verelim bir eve? Sanki deprem mi oluyor? Hadi gel eve beraber gidip bakalım.

İBRAHİM AMCA: Depremin nerede ne zaman olacağı belli olmaz onun için biz dikkatli olmak zorundayız. Yoksa çok sevdiğin paraların senin canını kurtaramaz. Üstelik sadece mal kaybına değil can kaybına da neden olur.

ANLATICI: Müteahhit ile pazarlık biter her iki arkadaşıta evlerini alırlar. İbrahim amca Ahmet amca'yı ikna edememiştir. İbrahim amca Ahmet amcaya çok kızmıştır ama elinden gelen bir şey yoktur. Aldıkları evlere taşınmaya karar verirler. İbrahim amca ailesi ile birlikte aldığı eve taşınır. Ahmet amcada ailesiyle birlikte aldıkları eve taşınır. İki ailede eşyalarını yerleştirmeye başlar.

İBRAHİM AMCA: (Elinde bir ecza dolabı ile eve gelir.) Emre biricik oğlum nerdesin.

EMRE: Baba elindeki ecza dolabını ne yapacaksın?

İBRAHİM AMCA: Canım oğlum duvara asacağım.

EMRE: Nereye asacaksın babacığım?

İBRAHİM AMCA: Oğlum bunu şuradaki duvara asacağım ama duvara sabitlememiz gerekiyor. Sadece bunu değil evde bulunan bütün eşyaları duvara sabitlemeliyiz. Yoksa bizim için hiç iyi olmaz.

EMRE: Neden babacım?

İBRAHİM AMCA: Çünkü deprem olduğu zaman bu eşyalar üzerimize düşer ve bize zarar verebilir ya da evden çıkış yolumuzu eşyalar kapatıp enkaz altında kalmamıza sebep olabilir. Bu yüzden çok dikkatli olmalıyız.

HAZAL HALA: (Elindeki çantayı eşine ve oğluna göstererek) Ben de acil durumlar için deprem çantası hazırladım.

EMRE: Anne anne o deprem çantasının içinde neler var?

HAZAL HALA: (Çantayı açarak gösterir) Deprem çantasının içinde fener, yara bandı, bisküvi, konserve, su, battaniye ve önemli evraklarımız var.

EMRE: Anne biz bu çantayı ne yapacağız.

HAZAL HALA: Bunu deprem sırasında kolay bulabileceğimiz bir yere koyacağız.

ANLATICI: Ahmet amca ailesiyle arkadaşı İbrahim amcanın evine misafirlğe giderler. Bahçede oturarak aile üyeleri sohbet ederler. Konuştukları sırada Emre ve Aylın babalarının yanına gelerek çeşitli sorular sormaya başlar.

EMRE: Deprem nedir babacım?

İBRAHİM AMCA: Yer kabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle ani olarak ortaya çıkan titreşimlerin dalgalar halinde yayılarak geçtiği ortamı sarsmasıdır. Deprem sonrasında can ve mal kayıpları yaşanır.

AYLİN: Peki İbrahim amca depreme engel olmak bir şey yapabilir miyiz?

İBRAHİM AMCA: Depreme engel olamayız kızım ama depremden korunmak için tedbirler alabiliriz ve depremden en az zararla kurtulabiliriz. Ahmet siz deprem için tedbir aldınız mı?

AHMET AMCA: Neymiş o tedbirler? Hele anlat da dinleyelim İbrahim.

İBRAHİM AMCA: (Madde madde anlatmaya başlar)

- Binaları az katlı yapmak
- Önce evimizi depreme dayanıklı hale getirmeliyiz
- Sivil savunma ekipleri kurmak
- Deprem kuşağındaki bölgelerde yerleşim yerleri kurmamak

- Deprem sığınağı hazırlamak
- Deprem çantası hazırlamalıyız
- Eşyalarımızı duvara sabitlemeliyiz
- Önemli telefon numaralarını ezberlemeliyiz
- Deprem planı hazırlamalıyız

EMRE: Babacığım peki depreme karşı alınabilecek en önemli önlem hangisi?

İBRAHİM AMCA: Depreme dayanıklı evler yapmak oğlum.

ANLATICI: İbrahim amcanın yeni komşusu Yavuz Bey eşi Duru hanımla beraber arkadaşı İbrahim amcanın evine misafirlğe giderler. Bütün aile üyeleri ve diğer misafirlerle beraber bahçede oturarak sohbet ederler. Konuştukları sırada Emre ve Aylin Yavuz Beyi yanına gelerek sorular sorarlar.

AYLİN: Yavuz Bey peki Türkiye’de nerede deprem olma olasılığı daha yüksektir?

YAVUZ BEY: Ege Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi ve Marmara Bölgesi

AHMET AMCA: İbrahim biraz önce deprem planı hazırlamalıyız dedin o nasıl bir şey?

DURU HANIM: (İbrahim amcanın cevap vermesini beklemez ve hemen cevap verir) Deprem planı deprem sırasında evin neresinde korunacağımızı ve deprem anında kimin hangi görevleri yapacağını önceden belirlemektir.

ASLI TEYZE: Duru Hanım deprem planını kim hazırlar?

DURU HANIM: Tabiki biz aile fertleri hazırlamalıyız.

ASLI TEYZE: Duru Hanım deprem planını ne zaman hazırlamalıyız?

DURU HANIM: Biran önce hazırlamalıyız. Tabiki deprem olmadan önce hazırlamalıyız.

EMRE: Depremden sonra neler yapmalıyız anne?

HAZAL HALA: Su ve gaz vanalarını kapatmalıyız, elektrik düğmelerine dokunmamalıyız. Tekrar deprem olabilir diye evi terk ederek üzerimize bir şey düşmeyeceği boş bir alanda beklemeliyiz.

AYLİN: Yavuz Bey gaz vanasını kapatmazsak ne olur?

YAVUZ BEY: Gaz vanasını kapatmazsak depremden sonra yangın çıkar. Yangın doğal afetlerden dikkatsizlik ve tedbirsizlik sonucu oluşmaktadır.

ANLATICI: (Bahçede sohbet ettikleri sırada bir sarsıntı başlar. Bahçede evlerin ve oturdukları sandalyelerin sallandığını görünce deprem olduğunu fark edip ve herkes korku içinde İbrahim amcanın ifade ettiklerini uygulamaya çalışır. Deprem sırasında Ahmet amcanın evi yerle bir olur, yıkılır ancak İbrahim amcanın evine hiçbir şey olmamıştır. Ahmet amca yaptığı hatanın farkına varmasına rağmen iş işten geçmiştir.)

İBRAHİM AMCA: Ahmet ucuz ev aldın. Bak neler oldu. Malından oldun az kalsın canından da oluyordun. Bundan sonra daha dikkatli olursun. Dersini aldın.

AHMET AMCA: Haklısın İbrahim hem de çok haklısın. Artık bende dersimi aldım.

Rahatlama:

Öğretmen öğrencilerin gözlerini kapatmasını ve sıraya başlarını koymasını ister. Hafif bir müzik eşliğinde konuya uygun bir ses tonuyla olayı anlatmaya başlar. Öğretmen öğrencilerin anlatılanları hayal etmelerine rehberlik eder.” Bir dolaba girmiştiniz. Sıkışıp kaldınız çıkamıyorsunuz. İçerisi karanlık korkmaya başlıyorsunuz, kapısını zorluyorsunuz ve açamadınız. Dolabın kapısını sert bir şekilde zorluyorsunuz. Aralandı. Önce bir kolunuzu çıkardınız, sonra diğerini, başınızı ve sonunda ayaklarınız da çıktı. Kurtuldunuz.” der ve öğrencilerin gözlerini açıp, derin bir nefes almaları sağlanarak sevinç çığlıkları atarak rahatlamalarına rehberlik edilir.

Değerlendirme:

Dramadan sonra öğrencilere neler öğrendiklerine dair sorular sorun, daha sonra izleyicilerin oyunda yer alan karakterlere soru sormaları için yönlendirin.

- Dramayı uygularken neler hissettiniz? Neler yaşadınız?
- Drama sırasında zorlandınız mı? Nerede zorlandınız?
- Depremi engellemek mümkün mü?
- Deprem anında ve sonrasında neler yapmalıyız?
- Depremden korunmak için alınması gereken tedbirler nelerdir?
- Deprem çantasında neler olmalıdır?
- Birbirinize sormak istediğiniz soru var mı?
- Türkiye’de nerede deprem olma olasılığı daha yüksektir?

Etkinlik – 3 (Sel-Kuraklık Etkinliği)

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 5

Ünite: Bölgemizi Tanıyalım

Konu: İnsan doğayı şekillendiriyor, yurdumuzdaki afetler, doğal afetler ve kültür, doğal afetler ve yanlış uygulamalar

Süre: 40+40 dk.

Etkinlik Tipi: Sel ve kuraklık ile ilgili dramatizasyon

Katılımcı: 9 Kişi

Kazanımlar:

- Kuraklığın nedenlerini ve sonuçlarını kavrar.
- Sel felaketi hakkında bilgi edinir.
- Konuşurken jest ve mimiklerini amacına uygun kullanabilir.
- Üstlendiği role uygun konuşabilir.
- Doğaçlama ve rol yapabilme yeteneğini güçlendirir.
- Sözel yönergelere uygun olarak hareket etme yeteneğini güçlendirir.
- Kuraklıktan korunmak için alınacak tedbirler hakkında fikir edinir.
- Kuraklığın nerelerde görüldüğünü fark eder.
- Sel felaketinden korunmak için alınacak tedbirler hakkında fikir edinir.
- Sel felaketinden korunmak için devletimizin alacağı tedbirleri kavrar.
- Sel felaketinin nerelerde görüldüğünü fark eder.
- Sel felaketi sırasında almamız gereken önlemleri sıralar.

Açıklama:

Doğal afetlerden biri olan sel ve kuraklık konusunun öğrenciler tarafından tam olarak öğrenilmesi kolay değildir. Ülkemizde de yaşanan sel ve kuraklık konusunun bire bir dramatize edilmesi konun daha iyi anlaşılmasını ve kalıcı olmasını sağlayacaktır. Sınıf ortamı etkinlikten önce fiziksel olarak etkinliğe uygun olarak düzenlenir. Ortamı düzenlemek ve fiziksel olarak öğrencilerin rahat hareket etmesi amacıyla ön taraftaki sıralar arkaya doğru çekilir. Gerekli materyaller öğrencilerin

sayısına ve dramaya uygun olarak hazırlanır. Konu boyunca değişik etkinliklerde bulunulacağı için sınıf motive edilir.

Araç-Gereçler:

Ders kitabı, masa, sandalye, sıra, mikrofon, harita, tahta, bilgisayar

Isınma:

Drama lideri öğrencilere etkinliğe başlamadan önce basit bir jimnastik hareketleri yapacakları söylenir ve ısınma çalışmasına geçilir:

Öğrenciler birbirine çarpmayacak şekilde, aralıklı bir şekilde dururlar. Hafif bir müzik eşliğinde öğretmen şu yönergeleri verir;

- “Yağmur sesi gibi parmak uçlarının üstünde yerinde sayma,
- Sol ayağını karnına çek,
- Sol ayağını indir,
- Sağ ayağını karnına çek,
- Sağ ayağını indir,
- İki elini birleştir havaya kaldır,
- Başını pencereye çevir,
- Başını ellerinin arasına alıp uzan” gibi direktifler verilerek çocukların bu hareketler yapmasına rehberlik edilir. Jimnastik hareketleri yapıldıktan sonra ısınma çalışması bitirilir.

Kaynaştırma:

Öğretmen öğrencilerin karşı karşıya geçip sıralanmalarını ister. Bir öğrenci ayna olur karşısındaki kişinin yaptığı hareketin aynısını yapar. Örneğin; öğrenci başını öne eğer ayna olan öğrencide aynısını yapar, öğrenci nanik yapar ayna olan öğrencide aynısını yapar gibi. Komik olan hareketlerin yapılması konusunda öğrenciler güdülenir. Çalışmaya belli bir süre öğretmen rehberliğinde devam edilir.

Uygulama:

1. Öğrencilere dramatize edecekleri sel ve kuraklık etkinliği kısaca anlatılır.
2. Drama karakterleri ile ilgili kısa bilgiler verilir ve uygun bir şekilde roller dağıtılır.
 - Lale - Afet TV sunucusu (1 Kişi)
 - Halil Bey-Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürü (1 Kişi)
 - Selim- Spiker (1 Kişi)
 - İbrahim amca (1 Kişi)
 - Sena- Selle mücadele birimi görevlisi (1 Kişi)
 - Ali- Spiker (1 Kişi)
 - Harun amca (1 Kişi)
 - Ayşe (1 Kişi)
 - Anlatıcı (1 Kişi)

ANLATICI: Saat 20: 00 Afet TV Haber programı başlar.

LALE: (Lale masanın önüne geçer ve Afet TV Haber programını başlatır.) İyi akşamlar Afet TV izleyicileri yeni haberlerle yine sizlerle. Öncelikle sizinle yazın yayınladığımız haber programını tekrar seyrettirmek istiyorum.

ANLATICI: TV Haber programı yayına girer.

LALE: İyi akşamlar Afet TV izleyicileri bugün yurdumuzda birçok olayla karşı karşıyayız ancak bunlardan biri var ki onunla mücadele etmek zor. Bu doğal afetin ismi kuraklık. Konya’da halk kuraklıktan dolayı zor durumda. Evet şimdi spikerimiz Selim’e bağlanıyoruz. İyi akşamlar Selim bize Konya’dan neler söyleyeceksin.

ANLATICI: Selim yayına girer ve haberini sunar.

SELİM: Merhaba Lale bilindiği gibi temmuz ayındayız burada insanlar kuraklık sorunu yaşıyor. Kuraklık sıcaklığın yüksek yağışın az olduğu yerlerde görülen bir doğal afettir. Bu belirttiğimiz nedenlerden dolayı İç Anadolu bölgesi bu sıkıntıyla karşı karşıyadır. Şuanda Konyalı bir çiftçi olan Harun amca ile beraberiz. Harun amca Konya’da yaşayan çiftçisiniz kuraklık sizi ve yetiştirdiğiniz ürünleri nasıl etkiledi.

HARUN AMCA: Selim oğlum hava çok sıcak yağmur yağmıyor dolayısıyla tarım yapmakta zorlanıyoruz. Yağmur yağmadığı için tarlaları sulamakta sıkıntı çekiyoruz. Ürünlerimiz büyümüyor kuruyup gidiyor.

SELİM: Evet sayın seyirciler Harun amcaya teşekkür ediyoruz. Duydunuz ve gördünüz buradaki halkımız çok zor durumda.

ANLATICI: Selim programına devam eder ve Ayşe hanımın yanına gider.

SELİM: Şu an yanımızda yıllarca bu memlekette yaşamış değerli bir konuğumuz Ayşe Hanım var. Hoş geldiniz. Kuraklık önlem alınmazsa olumsuz sonuçları olan bir doğal afettir. Ayşe Hanım sizce kuraklıkla başa çıkabilir miyiz yoksa bu bize kaderimizin bir oyunu mu demeliyiz.

AYŞE HANIM: Öncelikle su tüketimiyle ilgili halkı bilinçlendirmeliyiz ve yağışın az olduğu bölgelerde sulama kanalları yapmalıyız. Bunlar yapıldığı takdirde kuraklık bize ve ülkemize olan olumsuz sonuçlarının azaltılacağını düşünüyorum.

SELİM: Ayşe hanıma teşekkür ediyoruz. Evet, Lale söz sende benim aktarabileceklerim bu kadar.

ANLATICI: Yazın yapılan program burada biter. Lale yayına devam eder.

LALE: Evet sayın seyirciler yazın bu görüntülerle karşı karşıyaydık. Şu anda ise bunun tam tersi bir olayla karşı karşıyayız. Şimdi Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğüne bağlanıyoruz. Halil Bey bildiğiniz gibi bugün yurt genelinde yağışlı bir hava var bu konu ile ilgili neler düşünüyorsunuz.

HALİL BEY: (Halil bey tahtanın önüne geçer ve konuşmaya başlar.) Bu hafta yurdun birçok yerinde şiddetli yağışlar bekleniyor. Özellikle Karadeniz bölgesinde kar erimeleri ve şiddetli yağmurların yağması sonucu seller meydana gelebilir bu nedenle halkın dikkatli olması gerekmektedir.

LALE: Bu bilgilerden dolayı Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürüne teşekkür ediyoruz. Sayın seyirciler bir son dakika haberimiz var şimdi sizlerle onu paylaşmak istiyorum. Şimdi Rize’de bulunan spikerimiz Ali’ye bağlanıyoruz. İyi akşamlar Ali Rize ‘de sel felaketi olduğu gelen haberler arasında.

ALİ: (Ali mikrofonla tahtanın önüne geçerek haberini sunmaya başlar.) Evet Lale şu anda Rize’deyiz burada çok yağmur yağıyor ve dereler taşmış durumda arabalar suların içinde yüzüyor, insanlar yardım istiyor. Yanımda sel felaketinde mağdur olan İbrahim amca var. İbrahim amcanın evi sular altında kaldığı için şuan kalacak bir yeri yoktur. Evet, İbrahim amca olay nasıl oldu anlatır mısın?

İBRAHİM AMCA: Oğlum ben bir saat önce şehre gitmişim, geldiğimde evim sular atındaydı. Çocuklarım o kadar söyledi baba burası tehlikeli dere kenarı, gel bize gidelim dediler ama ben onları dinlemedim, eğer evde olsaydım ölebilirdim.

ALİ: Geçmiş olsun amcacım. Ve şimdi yanımızda Sena Hanım var. Kendisi selle mücadele biriminde görevli. Sena hanım sel felaketinden önce almamız gereken önlemler nelerdir.

SENA HANIM: Ali bey sel felaketinden önce almamız gereken önlemler şunlardır:

- Meteoroloji haberlerini takip etmeliyiz.
- Yaşadığımız bölgedeki sel felaketi riskini Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nden öğrenmeliyiz.
- Oturduğumuz evin su seviyesi altında olup olmadığını öğrenmeliyiz.
- Bulduğumuz yerde su seviyesinden yüksek alanları bulmalıyız.
- Sel tehlikesi altındaki bir yerde oturuyorsak değerli eşya ve belgeleri yüksek yerlerde saklamalıyız.

ALİ: Peki Sena Hanım sel felaketinden önce devletin alması gereken önlemler nelerdir.

SENA HANIM: Ali bey sel felaketinden önce devletimizin alması gereken önlemler şunlardır:

- Meteorolojik kökenli doğal afetler için Devlet Meteoroloji İşleri'nden mutlaka erken uyarı yapılmalı, bunun için gerekli birim oluşturulmalı.
- Oluşturulan erken uyarı birimi, tüm il ve ilçelerde oluşturulan kurtarma ekipleri tarafından takip edilmeli.
- Dere ve nehir yataklarına yerleşim yapılması belediyeler tarafından önlenmeli.
- Denizin dere veya nehir ile birleştiği kanallar düzenli olarak temizlenmeli.

ALİ: Sena Hanım

SENA HANIM: Ali bey bildiğiniz gibi sel felaketi en çok Karadeniz bölgesinde olmaktadır. Seli önlemenin aslında birçok yolu var bunlardan biri İbrahim amcanın yaptığı gibi dere kenarlarına yerleşmemek. Kanallar ve setler yaparak selin hızını kesmeye çalışmak.

ALİ: Sena Hanım sel felaketi sırasında almanız gereken önlemler neler.

SENA HANIM: Sel felaketi sırasında almanız gereken önlemler ise

- Su yatağını ya da çukur bölgeleri terk edip mutlaka yüksek yerlere çıkmalıyız.
- Sel sırasında araba kullanmamalıyız.
- Sel suyunun içinde yürümeye çalışmamalıyız.
- Bulduğumuz yeri boşaltmamız gerekiyorsa, elektriği ve doğalgazı kapatmalıyız.

ALİ: İyi akşamlar Türkiye söz sende Lale.

Rahatlama:

Öğretmen öğrencilerin gözlerini kapatmasını ve sıraya başlarını koymasını ister. Hafif bir müzik eşliğinde konuya uygun bir ses tonuyla anlatmaya başlar. Öğretmen öğrencilerin anlatılanları hayal etmelerine ve hissetmelerine rehberlik eder. Çok sıcak bir günde deniz kenarında geziyorsunuz. Sıcaklık vücudunuzun her yerine yayılıyor. Terlemeye başlıyorsunuz. Gökyüzünü yavaş yavaş bulutlar kaplamaya başlıyor. Birden rüzgâr çıktı ılık ılık esiyor. Saçlarınızı okşar gibi ve siz yürümeye devam ediyorsunuz. Rüzgârla beraber yağmur yağmaya başlıyor. Yağmur önce başınıza geliyor. Sonra omuzlarınıza, kollarınıza. Yavaş yavaş vücudunuzun her tarafına ve ayaklarınıza yağmur taneleri düşüyor. Serinlediniz. Kendinizi rahat hissediyorsunuz.” der ve şimdi gözlerinizi açabilirsiniz.

Değerlendirme:

Dramadan sonra öğrencilere neler öğrendiklerine dair sorular sorun, daha sonra izleyicilerin oyunda yer alan karakterlere soru sormaları için yönlendirin.

- Dramayı uygularken neler hissettiniz? Neler yaşadınız?
- Drama sırasında zorlandınız mı? Nerede zorlandınız?
- Kuraklık nedir?
- Kuraklık nerelerde en çok görülür neden?
- Sel en çok hangi bölgemizde görülür neden?
- Sel neden olan faktörler nelerdir?
- Selden korunmak için başka hangi önlemleri almalıyız?
- Birbirinize sormak istediğiniz soru var mı?

Etkinlik – 4 (Erozyon- Çığ Etkinliği)

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 5

Ünite: Bölgemizi Tanıyalım

Konu: İnsan doğayı şekillendiriyor, yurdumuzdaki afetler, doğal afetler ve kültür, doğal afetler ve yanlış uygulamalar

Süre: 40+40 dk.

Etkinlik Tipi: Erozyon ve çığ ile ilgili dramatizasyon

Katılımcı: 10 Kişi

Kazanımlar:

- Erozyon nedenlerini ve sonuçlarını kavrar.
- Çığın en çok hangi bölgemizde görüldüğünü fark eder.
- Konuşurken jest ve mimiklerini amacına uygun kullanabilir.
- Üstlendiği role uygun konuşabilir.
- Doğaçılama ve rol yapabilme yeteneğini güçlendirir.
- Sözel yönergelere uygun olarak hareket etme yeteneğini güçlendirir.
- Erozyondan korunmak için alınacak tedbirler hakkında fikir edinir.
- Erozyonun hangi alanları olumsuz etkilediğini kavrar.
- Çığdan korunmak için alınacak tedbirler hakkında fikir edinir.
- Çığın nedenlerini ve sonuçlarını kavrar.

Açıklama:

Doğal afetlerden biri olan erozyon ve çığ konusunun öğrenciler tarafından tam olarak öğrenilmesi kolay değildir. Ülkemizde de yaşanan erozyon ve çığ konusunun bire bir dramatize edilmesi konun daha iyi anlaşılmasını ve kalıcı olmasını sağlayacaktır. Sınıf ortamı etkinlikten önce fiziksel olarak etkinliğe uygun olarak düzenlenir. Ortamı düzenlemek ve fiziksel olarak öğrencilerin rahat hareket etmesi amacıyla ön taraftaki sıralar arkaya doğru çekilir. Gerekli materyaller öğrencilerin sayısına ve dramaya uygun olarak hazırlanır. Konu boyunca değişik etkinliklerde bulunulacağı için sınıf motive edilir.

Araç-Gereçler:

Ders Kitabı, sıra, masa, harita, tahta, sandalye

Isınma:

Öğrencilerle etkinliğe başlamadan önce ısınma çalışması yapılır. Öğretmen öğrencilere çeşitli yönergeler söyleyerek birlikte hareketleri yapacakları söylenir.

- Atlar yavaş yavaş ormanda gidiyor.(Eller dizlere vurulur.)
- Atlar hızlandı (Eller dizler hızlı hızlı vurulur)
- Taşlığa geldi (Eller göğse vurulur)
- Çimenliğe geldi (Avuç içleri birbirine sürülür)
- Bataklığa geldi(Ağızdan dil damağa vurularak lak lak diye ses çıkarılır.)
- Atlar patikadan atlıyor (Eller havaya kaldırılıp hızla dizlere doğru indirilerek vurulur.)
- Hooop güm.” diyerek ısınma çalışması bitirilir.

Kaynaştırma:

Karakterler ile ilgili kısa bilgiler verilir ve uygun bir şekilde roller dağıtılır. Öğrencilerden bazıları ağaç, bazıları toprak, bazıları yağmur taneleri olur. Kollarını yukarı kaldırarak ağaç gibi duran öğrenciler birbirine paralel ve aralıklı olacak şekilde durur. Öğretmen uygun bir ses tonuyla anlatmaya başlar “ Güneşli bir günde şarkı söyleyerek ormanda geziyorsunuz. Gökyüzünü yavaş yavaş bulutlar kaplamaya başlıyor. Yağmur hızlı hızlı yağmaya başlıyor.(Yağmur rolü verilen öğrenciler parmak uçlarında yerinde koşma hareketi yaparak yağmur sesi çıkarır.) Hızlı hızlı yürümeye devam ediyoruz. Toprağın ayaklarının altında kaymaya başladığını hissederek korkuyoruz.(Toprak rolünde olan öğrenci ağaçların arasında kayar.) Sık ağaçların olduğu yere doğru koşuyoruz. Toprağın kaymadığını hissedip derin bir nefes alıp yağmurun dinmesini bekliyoruz. Sonra evimize gidiyoruz.” der. Yönergelere uygun hareketler yapılmasına öğretmen rehberlik eder.

Uygulama:

Öğrencilere dramatize edecekleri erozyon ve çığ etkinliği kısaca anlatılır. Drama karakterleri ile ilgili kısa bilgiler verilir ve uygun bir şekilde roller dağıtılır:

- Mehmet – Öğretmen (1 Kişi)
- Hasan – Müfettiş (1 Kişi)
- Defne – Öğrenci (1 Kişi)
- Kerem – Öğrenci (1 Kişi)
- Ahmet – Öğrenci (1 Kişi)
- Buğra – Öğrenci (1 Kişi)
- Emir – Öğrenci (1 Kişi)
- Melek – Öğrenci (1 Kişi)
- Çiğdem – Öğrenci (1 Kişi)
- Anlatıcı (1 Kişi)

ANLATICI: Öğrenciler sıralarına oturur ve sosyal bilgiler dersi başlar öğretmen derse girer.

ÖĞRETMEN: Günaydın çocuklar. Bugün dersimizde erozyon ve çığ konularını işleyeceğiz öncelikle çığın tanımıyla derse başlayalım çığın tanımını söylemek isteyen var mı?

ANLATICI: Öğrenciler parmak kaldırır.

ÖĞRETMEN: Sen söyle Ahmet nedir çığ?

AHMET: Çığ bitki örtüsü olmayan eğimli arazilerde tabakalar halinde birikmiş olan kar kütlelerinin yamaçtan aşağı doğru kaymasıdır.

ÖĞRETMEN: Aferin Ahmet doğru bir tanımdı. Peki şimdi çığın oluşmasında etkili olan faktörleri kim söyleyecek. Sen söyle Defne

DEFNE: Eğimli arazilerin olması, titreşimler, bitki örtüsün olmaması, taze kar tabakasının fazla olması öğretmenim. Birde ısı kar yağışından sonra düşer ardından yükselirse çığ tehlikesi artmaktadır öğretmenim.

ÖĞRETMEN: (Öğretmen sınıfın içinde gezinir.) Çocuklar çığın oluşmasını engelleyebilir miyiz yani çığı önlemek için neler yapabiliriz? Sen söyle Emir.

EMİR: Öğretmenim çığ tehlikesi olan bölgelere yerleşilmemelidir ve bu bölgelere ağaçlandırma yapılmalıdır.

AHMET: Öğretmenim bir şey söyleyebilir miyim?

ÖĞRETMEN: Söyle Ahmet seni dinliyoruz.

AHMET: ığ dağın bir noktasından kopup yuvarlanan ve yuvarlandıkça büyüyen kar kümesine denir. ığ önüne çıkan her Şeyi yok eder. Doğu Anadolu bölgesinde daha çok olur.

ÖĞRET MEN: Teşekkürler Ahmet tamam ocuklar Şimdi erozyon konusuna geçelim. Erozyon nedir? Evet, Buğra sen söyle.

BUĞRA: Bitki örtüsünün az olduğu yerlerde toprağın yağmur suları ve rzgrın etkisiyle aşınıp taŐınmasıdır erozyon denir.

ÖĞRET MEN: Aferin Buğra, ocuklar erozyon nasıl önlenir? Sen söyle ığdem.

ÇİĞDEM: Öğretmenim bitki örtüsünün olmadığı yerleri ağalandırırız. Sonra yamaçları basamaklandırırız. Yamaçtaki tarlaları enlemesine sreriz böylece erozyonu önlemiŐ oluruz.

ÖĞRET MEN: Aferin ığdem doğru söylüyorsun.

ANLATICI: Bu sırada müfettiş içeri girer herkes ayağa kalkar müfettiş eliyle oturmalarını iŐaret eder.

ÖĞRET MEN: Hoş geldiniz Hasan Bey. Çocuklar Hasan Bey müfettiş bizimle beraber derse katılacak. Hasan bey bizde erozyon ve çığ konularını iŐliyorduk.

MÜFETTİŞ: Konuları iŐledięinize göre birkaç soruda ben sorayım.

ANLATICI: Müfettiş Meleği iŐaret eder.

MÜFETTİŞ: Sen söyle kızım İç Anadolu bölgesinde yer alan Konya ilimiz neden lleŐme riski taŐımaktadır.

MELEK: Çünkü en fazla erozyon iç Anadolu bölgesinde ve Konya ilinde görülür lleŐmeye erozyon neden olmaktadır ğretmenim.

MÜFETTİŞ: Aferin kızım.

ANLATICI: Müfettiş Kerem'i iŐaret eder.

MÜFETTİŞ: Sen söyle oğlum erozyon en çok hangi ekonomik faaliyetimizi olumsuz yönde etkiler.

KEREM: Erozyon en çok tarımsal faaliyetleri etkiler ğretmenim çünkü erozyon toprağın verimli kısmının taŐınmasına neden olduğu için buralarda tarımsal ürünlerden verim alınamaz.

MÜFETTİŞ: Çok doğru söyledin oğlum, çocuklar peki çığ en fazla hangi bölgelerde görülür.

ANLATICI: Öğrenciler hep beraber müfettişe cevap verir.

ÖĞRENCİLER: Doğu Anadolu Bölgesi.

MÜFETTİŞ: Peki neden Doğu Anadolu Bölgesi.

ANLATICI: Öğrenciler hep beraber müfettişe tekrar cevap verirler.

ÖĞRENCİLER: Yüksek dağlar olduğu için.

KEREM: Öğretmenim birde oraya çok kar yağıyor.

MÜFETTİŞ: Aferin çocuklar. (Mehmet öğretmene dönerek) Bu sınıf çok çalışkanmış hocam der.

ANLATICI: Zil çalar ve ders biter.

Rahatlama:

Öğretmen öğrencilerin gözlerinin kapatılmasını ister. Tüm öğrencilerin kollarını yukarı kaldırarak ağaç olmaları istenir. Şimdi hepimiz ormanda olduğunuzu ve ağaçların oksijen sağladıklarını düşünmelerini ister. Gözlerinizi açabilirsiniz. ”Derin bir nefes alıp tertemiz havayı içimize çekip ciğerlerimize temiz havanın yayıldığını hissedip ve tekrar verelim .” diyerek rahatlama çalışması bitirilir.

Değerlendirme:

Dramadan sonra öğrencilere neler öğrendiklerine dair sorular sorun, daha sonra izleyicilerin oyunda yer alan karakterlere soru sormaları için yönlendirin.

- Dramayı uygularken neler hissettiniz? Neler yaşadınız?
- Drama sırasında zorlandınız mı? Nerede zorlandınız?
- Çığ nedir?
- Çığ oluşmasını engelleme bilir miyiz?
- Çığ neden en çok doğu Anadolu bölgesinde görülür?
- Erozyonu önlemek için başka ne gibi önlemler alırız?
- Erozyon hangi alanları olumsuz etkiler?
- Birbirinize sormak istediğiniz soru var mı?

EK 8: Uygulamaya İlişkin Fotoğraflar

Ek 9. Orijinallik Raporu

Turnitin

Page 1 of 1

preferences

İşleme kondu: 22-Ara-2016 10:13 EET
NUMARA: 755660453
Orijinallik Raporu Kelime Sayısı: 40363
Gönderildi: 1

5. SINIF SOSYAL
BİLGİLER DERSİNDE
DRAMA YÖNTE...
Selda Aksüt tarafından

Benzerlik Endeksi	Kaynağa göre Benzerlik
%21	İnternet Sources: %18 Yayımlar: %9 Öğrenci Ödevleri: %8

Doküman Görüntüleyici

alıntıları çıkar bililivocografyaı ilebil at 3 kelime > çıkarılan eşleşmeler

mod: en yüksek eşleşme oranlarını bir arada göster

T.C. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal
Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü 106

Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı

5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DRAMA
YÖNTEMİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISINA, TUTUMUNA VE
KALICILIĞA ETKİSİ Yüksek Lisans Tezi 129

Hazırlayan: Selda AKSÜT Danışman: Yrd. Doç. Dr. Feyzullah EZER ELAZIĞ-
2016

T.C. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal
Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü 106

Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Selda AKSÜT' ün hazırlamış olduğu "Sosyal
Bilgiler Öğretiminde Video Kullanımının Öğrenci Başarısına, Kalıcılığa ve
Tutumlarına

- 1 %1 eşleşme (15-Oca-2015 tarihli internet) ^
<http://cekirdek-cocuk.org>
- 2 %1 eşleşme (21-Ağu-2013 tarihli internet)
<http://testimiz.com>
- 3 %1 eşleşme (18-Haz-2014 tarihli internet)
<http://portal.firat.edu.tr>
- 4 %1 eşleşme (22-Oca-2016 tarihli öğrenci ödevleri)
Submitted to Fırat Üniversitesi
- 5 % < 1 eşleşme (30-Tem-2015 tarihli internet)
<http://earsiv.atauni.edu.tr>
- 6 % < 1 eşleşme (16-Haz-2014 tarihli internet)
<http://okulsel.net>
- 7 % < 1 eşleşme (27-Eki-2014 tarihli internet)
<http://prezi.com>

ÖZ GEÇMİŞ

Selda Aksüt 1983 yılında Yefren/Libya’da doğdu. İlkokulu Malatya Hasan Varol 2. İlkokulunda, ortaokulu Malatya Fırat İlköğretim okulunda, liseyi Malatya Atatürk Kız Lisesinde tamamladı. 2012 yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. Aynı yıl Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans öğrenimine başladı.

